

15/4
Ahhoed

TER BESLISSING

Aan

de minister

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst
de staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane (ter info)

Rijksbegroting
Directie Begrotingszaken

Persoonsgegevens

Datum

12 april 2024

Notanummer

2024-0000230228

Bijlagen

1. Actieve openbaarmaking V
2. Actieve openbaarmaking V

nota

Actieve openbaarmaking VJN 2024

Aanleiding

In het kader van de informatievoorziening aan het parlement wordt bij de Voorjaarsnota invulling gegeven aan de actieve openbaarmaking van de onderliggende advisering.

Beslispunten

- Gaat u akkoord met het op deze manier openbaar maken van de gepresenteerde stukken over de uitgaven en het lastenkader?

Kernpunten

- In lijn met de openbaarmaking bij begrotingsstukken in vorige jaren is de openbaarmaking van de stukken bij VJN samengesteld. Daarmee bevatten de definitieve sets de volgende stukken:
  - Uitgavenkant:
    - De informatie die is voorbereid voor het voorjaarsoverleg met de MP;
    - Nota's over de budgettaire besluitvorming van de uitgavenkant van de rijksbegroting;
    - Nota's over het begrotingsbeleid in relatie tot de Voorjaarsnota;
  - Lastenkader:
    - Nota's in aanloop naar de besprekingen in de vierhoek;
    - Nota's die ter bespreking zijn gedeeld met de vierhoek;
    - Annotaties voorafgaand aan de besprekingen in de vierhoek.
- Met ingang van Prinsjesdag 2022 worden zowel beslisnota's als begrotingsstukken openbaar aangeboden. De samenstelling van de stukken set gebeurt op basis van dezelfde selectie als bij de Voorjaarsnota 2023. Dat betekent dat niet alle tussenstanden en concepten van de documenten worden gepresenteerd.
- Op het moment van schrijven wordt nog gewerkt aan de Voorjaarsnota 2024 en het samenstellen van de stukken set voor actieve openbaarmaking. De volgende twee nota's ontbreken nog in de set:
  - De oplegnota behorend bij de conceptteksten van de Voorjaarsnota (10 april),
  - De adviesnota behorend bij de bespreking van de Voorjaarsnota in de ministerraad van 12 april.
- Wanneer de Voorjaarsnota aan de Kamer wordt verzonden gaat gelijktijdig de set actieve openbaarmaking openbaar.

Toelichting

Als gevolg van de inwerkingtreding van de Wet Open Overheid WOO per mei 2022 en de ambitie van het kabinet om de informatievoorziening aan het parlement te verbeteren zijn er maatregelen genomen om te komen tot een meer open bestuursstijl. Een van de maatregelen is dat conform de beleidslijn actieve openbaarmaking bij toezending van stukken aan de Kamers ook de onderliggende departementale nota's openbaar worden die gebruikt zijn bij de besluitvorming (TK 28362-56). Op deze wijze heeft uw Kamer inzicht in de afwegingen van het kabinet bij de totstandkoming van de Voorjaarsnota.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Inventarislijst beslisnota's Voorjaarsnota 2024

Nr.	Datum	Naam Document	Toelichting
1	12-12-2023	Voorjaarsbesluitvorming n.a.v. bespreking MR 9/12	
2	10-01-2024	Nieuwjaarsnotitie	Reactie minister, incl. bijlage - zie nr. 2a
2a	10-01-2024	Bijlage 1: Coalitieakkoordmiddelen op de Aanvullende Post	Bijlage bij nr. 2
3	17-01-2024	Kassaldo 2023	Reactie minister
4	17-01-2024	Bespreking voorjaarsbesluitvorming met de MP – 18 januari	
5	19-01-2024	Adviesnota agendering Januaribrief in MR 26/01	Reactie minister
6	22-01-2024	Voorbespreking begrotingsbilateralen	Reactie minister, incl. bijlage - zie nr. 6a <i>In de begrotingsbilateralen wordt onderhandeld tussen de verschillende ministeries met het ministerie van Financiën over de begroting.</i>
6a	22-01-2024	Concept planning begrotingsbilateralen	Bijlage bij nr. 6
7	23-01-2024	Aanbieding Januaribrief t.b.v. MR 26/01	Reactie minister
8	26-01-2024	LPO-systematiek, aanvullende onderuitputting en tabelcorrectiefactor	Reactie minister, incl. 2 bijlagen - zie nr. 8a en 8b
8a	26-01-2024	Bijlage 1: Overzicht loon-en prijscodes	Bijlage bij nr. 8
8b	26-01-2024	Bijlage 2: Verdeling loon- en prijsbijstelling VJN 2023	Bijlage bij nr. 8
9	26-01-2024	Januaribrief 2024	<i>De Januaribrief is een kabinetsinterne brief waarin de uitgangspunten en het tijdsplan voor de voorjaarsbesluitvorming uiteen wordt gezet.</i>
10	29-01-2024	Uitgangspunten binnenlandse Oekraïnereregelingen t.b.v. VJN 2024	Reactie minister
11	02-02-2024	Voorjaarsbesluitvorming klimaat	Reactie stas Fiscaliteit en Belastingdienst
12	07-02-2024	Lijn Voorjaarsbesluitvorming en antwoordbrieven formatie	Reactie minister
13	09-02-2024	Gereedchapskist en realisaties Slotwet 2023	Reactie minister, incl. 2 bijlagen - zie nr. 13a en 13b
13a	09-02-2024	Specifieke onderuitputting bij Slotwet	Bijlage bij nr. 13
13b	09-02-2024	Instrumenten uit de gereedchapskist	Bijlage bij nr. 13
14	14-02-2024	Resterende middelen op de aanvullende post	Reactie Minister, incl. bijlage - zie 14a
14a	14-02-2024	Overzicht resterende middelen	Bijlage bij nr. 14
15	21-02-2024	Bespreking CEP, voorlopig uitvoeringsbeeld uitgaven en Kaderbrief 2024	
16	21-02-2024	Voorlopig uitgavenbeeld (excl. CEP)	

17	28-02-2024	Kaderbrief 2024	Reactie minister <i>In de Kaderbrief geeft het ministerie van Financiën jaarlijks eind maart of begin april een overzicht van financiële mee- en tegenvallers en claims voor gewenst nieuw beleid.</i>
18	08-03-2024	Uitvoering coalitieakkoord	Reactie minister
19	13-03-2024	Beeld beleidsbrieven voorjaarsbesluitvorming	
20	13-03-2024	Update 13/03: Analyse cijfers onderuitputting kabinet en CPB	
21	15-03-2024	Vorbereiding gesprekken met vice- mp's	Reactie minister
22	20-03-2024	Voorlopig eindbeeld uitgaven	Reactie minister
23	21-03-2024	Beslisnota Voorjaarsnota 2024 binnenlandse Oekraïneregelingen	Reactie minister
24	22-03-2024	Bespreking outline Voorjaarsnota 2024	Reactie minister
25	25-03-2024	Actualisatie voorlopig eindbeeld uitgaven	Reactie minister
26	28-03-2024	Uitwerking scenario's vervroegen publicatie Voorjaarsnota	Reactie minister
27	02-04-2024	Actualisatie voorlopig eindbeeld uitgaven	
28	04-04-2024	Vorbereiding gesprek voorjaarsbesluitvorming met mp	Reactie minister
29	05-04-2024	Stand van zaken klimaatbesluitvorming en overheveling uit Klimaatfonds	Reactie minister
30	08-04-2024	MR behandeling Voorjaarsnota	Reactie stas Fiscaliteit en Belastingdienst
31	09-04-2024	Vorbereiding voorjaarsbesluitvorming gesprek MP 9 april	Incl. 2 bijlagen – zie nr. 31a en 31b
31a	09-04-2024	Bespreekstuk Voorjaarsbesluitvorming 2024	Bijlage bij nr. 31
31b	09-04-2024	Aanvullende onderuitputting	Bijlage bij nr. 31
32	10-04-2024	MR-versie Voorjaarsnota 2024	
33	12-04-2024	Adviesnota Voorjaarsnota 2024 t.b.v. MR op 12 april	
34	12-04-2024	Oplegnota Voorjaarsnota 2024	Reactie minister

N.B. Als gevolg van de inwerkingtreding van de Wet Open Overheid (WOO) per 1 mei 2022 en in het kader van de informatievoorziening aan het parlement wordt bij deze nota invulling gegeven aan de actieve openbaarmaking van de onderliggende advisering. Hiervoor was veel handwerk nodig. Mocht er onverhoopt nog additionele informatie worden gevonden die deze actieve openbaarmaking betreft, wordt deze uiteraard alsnog aan u toegestuurd.

HEDEN
TER ADVISERING T.B.V. AFSPRAAK MP WOE 13 DECEMBER 10.15
Aan
de minister

Persoonsgegevens

nota

Voorjaarsbesluitvorming n.a.v. bespreking MR 9/12

Datum
12 december 2023

Notanummer
2023-0000280039

Bijlagen
geen

Aanleiding

- Aanstaande woensdagochtend 13 december heeft u een koffieafspraak met de MP. Dit overleg is zonder vaste agenda en stukken. U wordt geadviseerd dit moment te benutten om kort te spreken over het proces voor de Voorjaarsbesluitvorming.

- Eenheid kabinetsbeleid

- Het is wenselijk om het proces en tijdpad voor de voorjaarsbesluitvorming kort uiteen te zetten. Daarbij is het van belang dat u en de MP hierin samen optrekken.

Advies

U kunt de onderstaande lijn met de MP bespreken:

- De lijn voor de voorjaarsbesluitvorming wordt met de Januaribrief geagendeerd voor de MR van 26 januari. De MP en u spreken op 23 januari over de inhoud van de Januaribrief.
- De brief bevat standaard de lijn voor het opstellen van de Voorjaarsnota waaronder de omgang met moties van de nieuwe Kamer.
[Op donderdag 11 januari bespreken wij de interne voorbereiding met u.]
- Besluitvorming over de uitgaven gebeurt in het voorjaar, en loopt niet via de Vierhoek.
- Besluitvorming over de lasten inclusief koopkracht vindt in principe plaats in augustus. Mocht er, bijvoorbeeld tijdens het debat over bestaanszekerheid, druk op dit proces worden gezet, zou het fijn zijn als het kabinet elkaar op dit punt vasthoudt.
- We verwachten geen verschil van mening met AZ over het proces en aanpak.

Toelichting

- Naar aanleiding van de bespreking in de MR heeft AZ ambtelijk SZW gevraagd uit te zoeken welke wensen MSZW precies heeft. Hieruit blijkt voornamelijk dat MSZW in de Vierhoek (waarschijnlijk 16 januari) stil wil staan bij de nieuwste raming van DNB en een gesprek wil voeren over de macro-economische 'stand van het land'. Zij lijkt hiermee niet het gesprek over het voorjaar dan wel de uitgaven te willen voeren in de Vierhoek maar dat is niet helemaal zeker. Wat dan wel is niet duidelijk.

- Mogelijk vindt in het nieuwe jaar nog een overleg tussen de MP en de vice-MP's plaats over de voorjaarsbesluitvorming. Ambtelijk AZ heeft bij SZW aangegeven dat dit gesprek niet gevoerd kan worden voordat de MP en MFIN met elkaar hebben gesproken. Dit gesprek staat gepland voor 23 januari.
- Het debat over bestaanszekerheid is nog niet gepland, maar wel aangevraagd en zal naar verwachting net voor of net na het Kerstreces plaatsvinden.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

EMU-saldo na APB en AFB	-3,1%	-3,0%	-3,6%	-2,6%	-3,1%
EMU-schuld na APB en AFB	47,3%	48,8%	50,6%	51,4%	53,0%

- DNB raamt in decemberraming voor zowel 2023, 2024 als 2025 een lagere economische groei dan het CPB in de MEV. Een lagere economische groei werkt door op het EMU-saldo, zowel via lagere belastinginkomsten, hogere conjunctuurgevoelige uitgaven aan de ww en bijstand, en een lager bbp.
- Cumulatief over deze 3 jaren is de groeivermindering ongeveer 2,0%-punt aan bbp-groei. Rekenend met een begrotingselasticiteit van 0,6 leidt dit tot een verslechtering van het EMU-saldo van 1%-punt in 2024 en 1,2%-punt in 2025. Dit is een vuistregel; bij de CEP-raming die eind februari verschijnt zal nader blijken wat de economische ontwikkeling is.
- Ook wordt dan inzichtelijk in hoeverre de lagere realisaties bij de belastinginkomsten in de Najaarsnota doorwerken in de saldoraming op korte termijn en structureel. Daarbij dient opgemerkt dat het niet conform het trendmatig begrotingsbeleid is een verslechtering van het EMU-saldo als gevolg van lagere belastinginkomsten te voorkomen door beleidsmatige lastenverzwaring elders.

toeslagen

Uitgaven

- Het saldo kan verder verslechteren door tegenvallers op generale dossiers, zoals de EU-aftrekken en uitvoeringsinformatie.
  - Hogere uitgaven worden bijvoorbeeld verwacht bij Toeslagen herstel (huidige inschatting 1,5 mld. tot en met 2027) en Groningen schade en versterken (kan oplopen tot enkele honderden miljoenen cumulatief).
  - Voor asiel wordt een tegenvaller op (crisis)noodopvang verwacht tussen de 600 mln. en de 1,5 mld. in 2024. De daadwerkelijk omvang is mede afhankelijk van de in februari te verschijnen nieuwe prognose voor asielinstroom, op basis waarvan het beeld significant kan wijzigen. Daarnaast is sprake van een budgettair risico vanaf 2027, omdat de asielraming vorig jaar incidenteel verwerkt is tot en met 2026.
  - Er ligt verder een Nota van Wijziging klaar voor Defensie-uitgaven Oekraïne van 2 mld in 2024.
  - Ook zal de raming van de kosten voor opvang Oekraïners mogelijk met een jaar verlengd moeten gaan worden, om gemeenten duidelijkheid te geven (uitgegaan is van een bijzondere verblijfstatus tot 4 maart 2025 en de daarbij behorende kosten).
- De dossiers Groningen, toeslagen en Oekraïne kennen een missionaire behandeling. Voor Groningen en toeslagen staat nog budget (resp. 10,9 mld. en 570 mln.) gereserveerd op de Aanvullende Post.
- De hogere uitgaven als gevolg van aangenomen moties en amendementen bij APB en AFB zorgen voor een hogere schuld. Dit leidt tot extra rente-uitgaven. Dit is nog niet budgettair verwerkt. Indicatief loopt deze rentetegenvaller op tot 0,1 miljard euro in 2028.
- Hier staat tegenover dat de rente op Nederlandse 10-jaars obligaties (een indicator voor de lange rente) gedaald is sinds de MEV-raming. Deze meevaller is naar verwachting groter dan bovenstaande tegenvaller. De per saldo meevaller dempt de niet gedekte tegenvaller op de rente in de Miljoenennota 2024 en leidt niet tot ruimte voor extra uitgaven.
- De marktrente is op dit moment volatiel. De definitieve rentelasten worden vastgesteld op basis van de renteraming door het CPB in de CEP.
- Een verder budgettair risico is het niet realiseren van de in het coalitieakkoord afgesproken besparingen op de zorg. Het parlement heeft deze besparingen controversieel verklaard. Het gaat bijvoorbeeld om een besparingsverlies op

Door accijns amendement met wvto?

- de modernisering van het eigen risico (200 mln. structureel vanaf 2025) en de jeugdzorg (500 mln. structureel vanaf 2025).
- Ook heeft het demissionaire kabinet gemeenten en provincies toegezegd dat de opschalingskorting komend voorjaar op tafel ligt als nog geen nieuw kabinet is gevormd. Daarbij is aangegeven dat besluitvorming mede in het licht van de overheidsfinanciën op dat moment wordt gezien. Schrappen betekent een structurele intensivering van 715 mln. vanaf 2026. Ten behoeve van uw overleg met de MP over de Januaribrief (op 24 januari aanstaande) zullen wij u hierover aanvullend adviseren.
  - Bovenstaande betekent dat er geen ruimte is voor intensiveringen. Uit een eerste inventarisatie komt echter naar voren dat departementen diverse budgettaire claims voorbereiden. Bezien moet worden in welke mate deze claims onvermijdelijk zijn.
  - Bespreekpunt is hoe om te gaan met tegenvallers en onvermijdelijkheden. In de informatie op pagina 5 en 6 staat beschreven welke aanpak vorige kabinetten hebben gehanteerd. Gezien de huidige omstandigheden zien wij drie opties die wij graag met u bespreken:
    1. *Niet dekken*: Per saldo tegenvallers en onvermijdelijkheden op de begroting komen ten laste van het generaal beeld. Het saldo van mee- en tegenvallers op het generaal beeld wordt niet gedekt en loopt in het EMU-saldo. Dit betekent dat departementen niet hoeven om te buigen bij (per saldo) tegenvallers op de begroting of op generale dossiers.
    2. *Per saldo tegenvallers binnen de eigen begroting dekken*: Tegenvallers op de specifieke dossiers worden binnen de eigen begroting gedekt. Dit kan betekenen dat departementen binnen de eigen begroting moeten ombuigen. Wanneer sprake is van een per saldo meevaller, komt deze ten goede aan het generaal beeld. Per saldo mee- of tegenvallers op de generale dossiers lopen in het EMU-saldo.
    3. *Een gedeekte begroting*: Het rijksbrede beeld moet (intertemporeel) sluiten. Dit betekent dat per saldo meevallers op de begroting worden ingeleverd. Voor per saldo tegenvallers moet worden omgebogen. Wanneer op de generale dossiers een per saldo tegenvaller resteert, ontstaat een rijksbrede dekkingsopgave.
  - Om binnen de kaders van het uitgavenplafond te blijven en verdere verslechtering van het EMU-saldo te voorkomen, adviseren wij tijdens de voorjaarsbesluitvorming tot een gedeekte begroting te komen (optie 3). Een rijksbrede dekkingsopgave moet worden ingevuld met concrete dekkingsmaatregelen op specifieke beleidsterreinen.
  - Een voorbeeld hiervan is het inzetten van nog resterende CA-middelen op de Aanvullende Post, zoals middelen uit het Klimaatfonds en Transitiefonds. Op de Aanvullende Post resteert tot en met 2029 bijna 40 mld. aan CA-middelen, waarvan ruim 1,8 mld. in 2024 (zie bijlage 1). Gezien de demissionaire status van het kabinet adviseren wij terughoudend te zijn met het overhevelen van deze middelen naar de departementale begrotingen.
  - Alternatief is de dekkingsopgave middels een verdeelsleutel naar rato over de begrotingen te verdelen. Dit is voor de mogelijke tegenvaller op de EU-afdrachten als gevolg van de eventuele ophoging van het huidige MFK en de middelen voor accountability al afgesproken binnen het kabinet.
  - Over de besparingsmaatregelen dient vanzelfsprekend kabinetsinterne besluitvorming plaats te vinden. Omdat de kabinetspartijen geen meerderheid hebben in het nieuwe parlement, moet ook bij andere partijen politiek draagvlak georganiseerd worden. Het is belangrijk hierin samen met de MP op

te trekken, omdat zijn partij zowel onderdeel is van de coalitie als gesprekspartner is aan de formatietafel.

- Het organiseren van een politieke meerderheid kan via de route van de formateur en formatietafel of door middel van gesprekken met de fracties in de Tweede Kamer. Dit bespreken we graag met u.

*Maak ook: geen
speelrol van
formele Wvta.
Kabinet moet ook
ook kunnen en
willen diegen*

Lasten

- Het voorstel is in het voorjaar besluitvorming over het pakket Belastingplan, de zorgpremies en de derving van het pakket Belastingplan 2024 te laten plaatsvinden. Besluitvorming vindt plaats via de Vierhoek. In geval van een langdurige formatie, zal de benodigde koopkrachtbesluitvorming gericht op 2025 plaatsvinden in augustus.
- Maatregelen als vervolg op de verwerping van het wetsvoorstel fiscale klimaatmaatregelen – industrie en elektriciteit (zie tabel hieronder). Het verwerpen van dit wetsvoorstel leidt tot een derving van 166 mln. in 2025 en structureel 201 mln. die conform de begrotingsregels alsnog gedekt zal moeten worden. Het ophogen van de CO2-minimumprijs per 1-1-2025 is een expliciete voorwaarde in het meerjarenprogramma Klimaatfonds om het perceel voor maatwerkafspraken met de industrie op te hogen waarvoor € 717,2 mln is gereserveerd. Aan deze voorwaarde wordt nu niet voldaan.
- Besluitvorming is voor een aantal zaken voor het pakket Belastingplan noodzakelijk. Gezien de demissionaire status gaat het niet om een brede ronde. Het gaat om de volgende punten waar de Kamers sinds het ontslag van het kabinet om hebben gevraagd of die technisch zijn:
  - o De wetsvoorstellen nationale verbruiksbelasting E-sigaretten (motie Van Weyenberg c.s.) en gedifferentieerde verbruiksbelasting van alcoholvrije dranken op basis van suikergehalte (motie Erkens en Eppink).
  - o Een aantal maatregelen van technische aard die worden voorbereid voor Belastingplan 2025;
  - o De opvolging van een aantal moties en toezeggingen voortkomend uit de behandeling van het Belastingplan 2024. Het gaat hierbij met name om twee moties Geerdink cs. De eerste motie verzoekt het kabinet om in het Belastingplan 2025 met een alternatief dekking voorstel voor het hogere minimumloon te komen en de inkoopfaciliteit eigen aandelen te behouden

Hoe zal ERK dit?

*mog ik dit
instel een op
papier zij*

Tabel – beoogde budgettaire opbrengst FKM industrie (= nu derving)							
	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Struc.
Afschaffing vrijstelling dual verbruik kolen	0	0	84	84	84	46	5
Vrijstellingen metallurgische en mineralogische procedés	166	160	162	166	174	182	196
CO ₂ -minimumprijs	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	166	160	246	250	258	228	201

(struc € 814 mln aan alternatieve dekking). De tweede motie verzoekt het kabinet om op basis van de evaluatie van de 30%-regeling met een alternatief voorstel te komen in het Belastingplan 2025 dat minder schadelijk uitpakt voor de economie (struc € 194 mln aan alternatieve dekking)

*↓
vraag of dit nu aan demissionair kabinet is of
dat opvolging beide minister van NU.
kabinet is.*

Aanpak en planning

- In de kabinetsreactie op het rapport van de Raad van State (RvS) bij de Miljoenennota 2024 heeft het kabinet aangegeven met de nationale begrotingsbesluitvorming aan te willen sluiten op het Europees Semester. Dit betekent dat de Voorjaarsnota tijdig moet worden afgerond, zodat het Stabiliteitsprogramma (vormgeving afhankelijk van stand van zaken SGP-hervorming) op basis van de cijfers in de Voorjaarsnota kan worden opgesteld en voor de Europese deadline van 1 mei kan worden verstuurd naar de Europese Commissie. We bespreken de bijbehorende planning graag met u.
- Het is mogelijk dat ontwikkelingen binnen de formatie invloed hebben op de voorjaarsbesluitvorming. De hier opgenomen aanpak en planning (zie tabel 2) gaan ervan uit dat gedurende de voorjaarsbesluitvorming, dat wil zeggen voor 12 april, nog geen nieuw kabinet tot stand komt.
- Op 24 januari spreekt u, minister, de MP. Wij adviseren u tijdens dit gesprek de uitgangspunten voor de voorjaarsbesluitvorming overeen te komen en te spreken over de regie over het proces. Zowel binnen het kabinet als richting het parlement.
- De afgesproken lijn voor de voorjaarsbesluitvorming wordt middels de Januaribrief geagendeerd voor de MR van 26 januari. Het is belangrijk in de Januaribrief een duidelijke lijn op te nemen, zodat vakminister vanuit die uitgangspunten de beleidsbrief opstellen. Indien nodig kan vakministers gevraagd worden in hun beleidsbrief politiek haalbare opties op te nemen voor de invulling van een rijksbrede dekkingsopgave.
- Nadat het CPB de nieuwe economische raming eind februari heeft gepubliceerd wordt een actueel budgettair beeld opgesteld. Met de Kaderbrief wordt de MR hierover op 1 maart geïnformeerd.
- Op 8 maart sturen de vakministers hun beleidsbrief in. Het voorstel is zoveel mogelijk ambtelijk voor te bereiden en – met mandaat – overeen te komen. De inzet is erop gericht per begroting maximaal 1 bilateraal te hebben. Dit zal alleen lukken als de opgave vooraf duidelijk is en politiek wordt gedragen.
- Met deze planning is voorzien de voorjaarsbesluitvorming af te ronden in de MR van 12 april in de vorm van een concept Voorjaarsnota. De concept Voorjaarsnota wordt na behandeling in de MR naar de Raad van State en het CPB gestuurd voor hun rapportage en doorrekening. De MR wordt mandaat gevraagd om de concept Voorjaarsnota af te maken. Departementen wordt verzocht de suppletore begrotingen af te ronden. Tevens wordt het Stabiliteitsprogramma opgesteld op basis van de stand Voorjaarsnota.
- Indien u besluit deze planning aan te houden, worden de afspraken met de Raad van State en het CPB vastgelegd en is geen tijd voor uitloop na 12 april.
- In deze planning is 5 weken beschikbaar voor de voorjaarsonderhandelingen.
- Alle stukken (Voorjaarsnota, advies RvS en kabinetsreactie hierop, ex-anterraming CPB, 1^e supps en het Stabiliteitsprogramma) worden op een extra ministerraad op woensdag 24 april als hamerstuk behandeld.
- De stukken worden op vrijdag 26 april aan het parlement verzonden, zodat de Voorjaarsnota en de onderliggende suppletore begrotingen tijdig kunnen worden behandeld. Het Stabiliteitsprogramma wordt voor de Europese deadline van 1 mei verzonden naar de Europese Commissie.

*Deadline end vjhr
11 okt leker
toek?*

Tabel 2. Planning voorjaarsbesluitvorming

Fase	Datum	Omschrijving
Voorbe- reiding	23-dec t/m 9-jan	Kerstreces kabinet
	17-jan (op FIN)	Startgesprek voorjaarsbesluitvorming met minister en staatssecretaris F&B

	24-jan	Gesprek met MP over Januaribrief
	26-jan	Januaribrief in MR met vooruitblik voorjaar
	eind feb	Publicatie CEP
	1-mrt	Kaderbrief in MR
Besluitvorming kabinet	8-mrt	Ontvangst beleidsbrieven
	11-mrt t/m 22-mrt	Ambtelijke voorbereiding begrotingsbilateralen
	18-mrt t/m 5-apr	Begrotingsbilateralen
	25-mrt t/m 5-apr	Inkomstenbesluitvorming in de vierhoek
	8-apr t/m 10-apr	Ruimte voor concluderende politieke gesprekken
	12-apr	Concept Voorjaarsnota in MR
	12-apr t/m 22-apr	Advisering RvS en doorrekening CPB
	24-apr	Voorjaarsnota, advies RvS, doorrekening CPB, 1e supps en Stabiliteitsprogramma als hamerstuk in MR
	26-apr	Verzending Voorjaarsnota, advies RvS, doorrekening CPB en 1e suppletoire begrotingen naar parlement
	Voor 1-mei	Verzending Stabiliteitsprogramma naar Europese Commissie

Voorjaarsnota's in demissionaire periodes

- Sinds 2010 zijn vier Voorjaarsnota's opgesteld nadat het kabinet zijn ontslag had aangeboden bij de Koning(in) en een nieuw kabinet nog niet was aangetreden. Hieronder volgt een beknopte weergave van de situatie destijds en de reactie van het toenmalige kabinet. Een overzicht is weergegeven in tabel 3 op pagina 7.
- **Voorjaarsnota 2010 (minister Bos):** Het kabinet Balkenende IV had te maken met forse uitvoeringsproblematiek van in totaal meer dan 2 mld. Dit is volledig opgelost met maatregelen waarvan een aantal generiek. Zo werd de tranche 2010 van de prijsbijstelling niet uitgekeerd in 2010. Verder werd de tranche 2010 van de loonbijstelling ingezet om uitvoeringsproblematiek te dekken. Tot slot werd de tranche 2010 van de coalitieakkoord-enveloppen die nog op de Aanvullende Post stonden met één jaar vertraging uitgekeerd. De saldooverslechtering in de Voorjaarsnota 2010 is volledig te verklaren door lagere belasting- en premieontvangsten.
- **Voorjaarsnota 2012 (minister De Jager):** De uitvoering van de begroting 2012 werd gekenmerkt door budgettaire krapte en forse tegenvallers, met name in de werkloosheidsuitkeringen en gezondheidszorg. Het kabinet Rutte I sloot het uitgavenkader voor 2012 met maatregelen. Hiervoor werden ook generieke maatregelen ingezet, bijvoorbeeld het handhaven van de nullijn voor de collectieve sector (exclusief de zorgsector) en het inhouden van de loonbijstellingstranche 2012. Verder stond de Voorjaarsnota in het teken van het recent gesloten Lenteakkoord waarbij de toenmalige coalitiefracties CDA en VVD met oppositiefracties D66, GroenLinks en CU voor de begroting van 2013 – in ongeveer een week tijd – een pakket met saldoverbeterende maatregelen overeenkwamen van ruim 12 mld. Het kabinet Rutte I had namelijk op 23 april zijn ontslag aangeboden en de ontwerpbegroting 2013 moest op 1 mei worden ingeleverd bij de Europese Commissie. Met het maatregelenpakket bleef het EMU-saldo op -3%. Zonder maatregelen zou het tekort zijn gestegen tot -4,4%. Tussen 23 en 26 april overlegde de minister van Financiën met de Kamerfracties om tot dit pakket te komen.
- **Voorjaarsnota 2017 (minister Dijsselbloem):** Het kabinet trof de noodzakelijke voorbereidingen voor de ontwerpbegroting 2018. Uitgangspunt daarbij was dat het kabinet geen nieuw beleid meer voorbereide. Waar

[Handwritten signatures and notes]

[Handwritten signature]

mogelijk werd budgettaire problematiek ingepast op de departementale begrotingen. Daarnaast zijn voor situaties waarin de dienstverlening aan burgers of bedrijven ernstig zou verslechteren zonder interventie, of waar niet ingrijpen zou leiden tot ernstige verstoring van risico's extra middelen beschikbaar gesteld. Per saldo werd 1 mld. minder uitgegeven dan binnen het uitgavenkader was toegestaan voor 2017. Hogere belasting- en premieontvangsten zorgden voor een verbetering van het EMU-saldo. Het tekort in de Miljoenennota sloeg om in een overschot.

- **Voorjaarsnota 2021 (minister Hoekstra):** De Voorjaarsnota stond in het teken van extra middelen voor de bestrijding van de coronapandemie en voor steun- en herstelpakketten. Verder stelde het kabinet extra geld beschikbaar voor een aantal maatschappelijke opgaven waarvoor besluitvorming niet kon wachten op een nieuw kabinet. Voorbeelden zijn (1) de compensatie van Toeslaggedupeerden, (2) compensatie voor inwoners van het aardbevingsgebied in Groningen, (3) acute problematiek in de jeugdzorg en (4) het Nationaal Programma Onderwijs en de structureel hogere aantallen leerlingen en studenten in het onderwijs. Verder trok het kabinet extra geld uit voor tegenvallers op de huurtoeslag, de transitievergoeding bij langdurige arbeidsongeschiktheid, de overheveling van de GGZ naar de langdurige zorg en hogere kosten in de justitiële keten. De kosten van deze maatschappelijke opgaven en tegenvallers zorgden voor een overschrijding van het uitgavenplafond met 4,3 miljard euro in 2021. Dit bedrag is exclusief de gelden voor corona.

Tabel 3. Overzicht Voorjaarsnota's in demissionaire periodes

Kabinet	VJN	EMU-saldo	EMU-schuld	Toelichting
Balkenende IV	2010	MN 2010 -6,3% VJN 2010 -6,6%	MN 2010 66% VJN 2010 66%	Bankencrisis Uitgavenkader gesloten. 0,3% saldooverslechtering t.o.v. de MN 2010. Volledig door lagere belasting- en premieontvangsten.
Rutte-Verhagen	2012	MN 2012 -2,9% VJN 2012 -4,2%	MN 2012 65,3% VJN 2012 69,7%	EU-crisis Uitgavenkader gesloten. 1,3% saldooverslechtering t.o.v. de MN 2012. Volledig door lagere belasting- en premieontvangsten. Lasten- en uitgavenmaatregelen genomen om tekort terug te dringen in de begroting voor 2013.
Rutte-Asscher	2017	MN 2017 -0,5% VJN 2017 +0,2%	MN 2017 62,1% VJN 2017 59,4%	Na omvangrijk pakket hervormingen/ombuigingen Onderschrijding van het uitgavenkader met 1 miljard euro voor 2017. 0,7% saldoverbetering t.o.v. de MN 2017. Grotendeels door hogere belasting- en premieontvangsten en 1 miljard lagere uitgaven.
Rutte III	2021	MN 2021 -5,5% VJN 2021 -7,5%	MN 2021 61,1% VJN 2021 60,0%	Coronapandemie 2,0% saldooverslechtering t.o.v. de MN 2021. Deels door lagere belasting- en premieontvangsten en deels door 4,3 miljard hogere (corona)uitgaven.
Rutte IV	2024	MN 2024 -2,9% Januari 2024 -3,1%	MN 2024 47,3% Januari 2024 47,3%	(nader te bespreken)

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

fsk?

Bijlage 1 - Coalitieakkoordmiddelen op de Aanvullende Post

In miljoenen euro (+ is saldobelastend)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	129	163	100	0	0	0
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	52	61	20	0	0	0
Financiën	32	38	26	29	33	43
Infrastructuur en Waterstaat	151	199	557	557	557	676
Economische Zaken en Klimaat	336	2.486	3.702	3.763	3.914	3.881
<i>wv. Klimaatfonds</i>	329	2.476	3.663	3.706	3.839	3.608
Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	645	574	2.827	3.036	3.217	3.442
<i>wv. Transitiefonds</i>	645	574	2.827	3.036	3.216	3.441
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	33	211	247	253	249	221
Volksgesondheid Welzijn en Sport	305	186	224	184	214	11
Medeoverheden	82	86	380	311	311	311
Diversen	41	42	48	52	61	57
Totaal	1.806	4.045	8.131	8.185	8.554	8.641

HEDEN
TER INFORMATIE
Aan
de minister

Dank voor inzicht. Zie
enkele vragen ter check
of ik goed heb begrepen

BZ

Persoonsgegevens

nota

Kassaldo 2023

JLW 17/1

Datum

17 januari 2024

Notanummer

2024-000009399

Bijlagen

geen

Aanleiding

Onlangs heeft het Agentschap het kassaldo voor 2023 omhoog bijgesteld. U heeft gevraagd om inzicht in de verschillen tussen het kassaldo en het EMU-saldo, en wat we al kunnen zeggen over het jaar 2023.

Kernpunten

- Het EMU-saldo voor 2023 werd bij Najaarsnota geraamd op -1,8% bbp. Het **definitieve EMU-saldo** wordt vastgesteld door het **CBS** en komt in april naar buiten.
- Volgens de Europese regels wordt het EMU-saldo op transactiebasis berekend. Dat wil zeggen dat het moment van economische handeling die leidt tot uitgave of ontvangst (dus de transactie) doorslaggevend is, niet het moment waarop de betaling plaatsvindt. Ook tellen financiële transacties niet mee voor het EMU-saldo, en gaat het om het saldo van de hele overheid, dus ook decentrale overheden.
- De Rijksoverheid kent ook een **saldo op kasbasis**, ofwel de **financieringsbehoefte**, dat wordt gebruikt om te ramen hoeveel geld via leningen op de kapitaalmarkt moet worden aangetrokken. Dit is voor 2023 circa -0,2 miljard euro (voorlopige cijfers).
- Door het verschil tussen kas en transactiebasis (EMU) kan het ook nog zijn dat de positieve kasrealisaties **deels betrekking hebben op een ander jaar**, of dat er bijvoorbeeld in januari 2024 nog betalingen plaatsvinden die het EMU-saldo van 2023 verslechteren.
- Het kassaldo is na verwerking van de kasrealisaties afgelopen december **omhoog bijgesteld met 3,9 miljard euro**. Deze bijstelling is voor 0,9 miljard euro te verklaren door hogere belastingen dan geraamd, en voor 3 miljard euro door overige posten, zoals lagere uitgaven en hogere instroom uit schatkistbankieren. Deze bijstelling is op basis van de kasdata niet verder uit te splitsen, en hier kunnen ook nog geen conclusies uit worden getrokken over het EMU-saldo, omdat dit op transactiebasis wordt bepaald.
- De laatste jaren, met name sinds de coronacrisis, is er **een patroon ontstaan van budgettaire meevallers**, en als gevolg een positiever EMU-saldo dan geraamd. Dat zorgde ook voor een verschuivend beeld tussen NJN en Slotwet.
- De meevallers komen **zowel voort uit de inkomsten als uit de uitgaven**. Dit heeft verschillende oorzaken, zoals de coronamaatregelen, de doorwerking van de inflatie en economische groei op de inkomsten, meevallende

D dat van
-4,1 naar
-0,2 mld.?

Deus - 6,4 miljard 2023
- 3,5 2024
- 2,3 2025 ?

- energieprijzen m.b.t. het energieplafond, een krappe arbeidsmarkt en vertraging bij de uitvoering van projecten.
- Voor het jaar 2023 is reeds rekening gehouden met onderuitputting op de begroting, meer dan in de voorgaande jaren. In totaal is er 6,4 miljard aan onderuitputting ingeboekt; hiervan betreft 4,3 miljard de in=uit taakstelling en 2,1 miljard aanvullende onderuitputting.
  - **Bij Najaarsnota is de ingeboekte onderuitputting voor 5,6 miljard euro ingevuld.** Dit bedrag bestaat uit 4,5 miljard euro onderuitputting en 1,1 miljard euro aan per saldo meevallers bij de generale dossiers en uitvoeringsinformatie SZW en VWS. Eerder werd bij Miljoenennota al 255 miljoen ingevuld met onderuitputting op de departementale begroting van Financiën. Hierdoor staat nu nog 0,5 miljard euro open voor de in=uit taakstelling. Indien er meer onderuitputting optreedt leidt dit tot een EMU-saldoverbetering voor 2023.
  - Ook voor 2024 en 2025 is reeds aanvullende onderuitputting (3,5 mld in 2024 en 2,3 mld in 2025) ingeboekt waarmee we al vooruitlopen op mogelijke onderuitputting.
  - In het voorjaar wordt kritisch gekeken of sprake is van **incidentele of structurele onderuitputting**. Indien sprake is van structurele onderuitputting zullen ramingen worden bijgesteld.
  - In het vervolg van deze nota gaan we dieper in op de verschillen tussen het EMU- en het kassaldo.

Toelichting

Proces richting definitief EMU-saldo 2023

De definitieve notificatie van het CBS aan Eurostat is het moment dat het EMU-saldo voor 2023 officieel wordt vastgesteld. Dit moet vóór 1 april 2024 gebeuren. De uiteindelijke kastranscorrecties worden ook met het CBS afgestemd, dus deze staan ook uiterlijk 1 april stil. Om het definitieve EMU-saldo en de EMU-schuld te bepalen worden voorafgaand hieraan de definitieve realisaties op de begroting geboekt en de definitieve belastingraming over 2023 (op transactiebasis gemaakt). De realisaties aan de uitgavenkant van de departementen worden in de eerste weken van februari verwerkt. Dan kan het beeld opgemaakt worden voor de onderuitputting. Voor de belastingraming worden ook de realisaties van januari meegenomen, deze komen half februari binnen. Doordat het EMU-saldo op transactiebasis berekend wordt kunnen ook in 2024 nog uitgaven- of ontvangsten verwerkt worden die het EMU-saldo van 2023 beïnvloeden. Het CBS kan overigens ook na 1 april, en voor reeds afgesloten jaren, nog wijzigingen vaststellen in de cijfers voor de overheidsfinanciën, maar na de Jaarafsluiting is voor het ministerie van Financiën de boekhouding over deze jaren afgesloten. De cijfers van het CBS worden dan wel overgenomen.

Verschillen kassaldo en EMU-saldo

- Het Ministerie van Financiën houdt voor de Rijksoverheid een saldo op kasbasis bij. Dit noemen we ook wel de financieringsbehoefte, en dit wordt gebruikt om te ramen hoeveel geld via leningen op de kapitaalmarkt moet worden aangetrokken. Dit is voor 2023 circa een tekort van 0,2 miljard euro (voorlopige cijfers).
- Dit staat dus niet gelijk aan het EMU-saldo, wat voor 2023 geraamd wordt op -1,8% (stand Najaarsnota). Dit kassaldo is omhoog bijgesteld met 3,9 miljard

→ ook als blijkt dat niet financieel wel een niet heel veel investering is rijk is toch?

euro ten opzichte van de stand bij Najaarsnota. De positieve bijstelling komt grotendeels voort uit lagere uitgaven.

- De Europese begrotingsregels schrijven voor dat de gegevens over de overheidsfinanciën die aangeleverd worden bij de Europese Commissie overeen moeten komen met hetgeen onafhankelijk is vastgesteld door het CBS. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de geharmoniseerde EMU-methode (ESA 2010). De EMU-schuld wordt op kasbasis berekend. Deze is bij Najaarsnota 2023 geraamd op 489,9 miljard euro oftewel 47,6% van het bbp. De uiteindelijk gerealiseerde schuld voor 2023 wordt eind maart vastgesteld door het CBS en aangeleverd bij Eurostat.
- Het EMU-saldo is een andersoortig begrip en wordt ook anders berekend. Het EMU-saldo, oftewel het begrotingstekort, wordt volgens de Europese definitie, op transactiebasis bijgehouden. Ook dit wordt door het CBS vastgesteld. Hierbij is het moment van economische handeling die leidt tot uitgave of ontvangst (dus de transactie) doorslaggevend, niet het moment waarop de betaling plaatsvindt. Het EMU-saldo is pas definitief als alle realisatiecijfers bekend zijn en het CBS de zogeheten kastranscorrecties heeft toegepast (zie uitgebreidere procesbeschrijving verderop). Het EMU-saldo dient vóór 1 april te worden gemeld aan Eurostat.
- Er zit een aantal belangrijke definitieverschillen tussen het saldo op kasbasis en het EMU-saldo. Deze kunnen ervoor zorgen dat er aanzienlijke verschillen optreden tussen beide cijfers. Zo tellen financiële transacties, zoals leningen, niet mee voor het EMU-saldo. Verschillen tussen kas- en trans kunnen aanzienlijk zijn: zo was er in 2022 een kastranscorrectie van -2,3 miljard euro vanwege belastinguitstel. Ook was er in 2022 een saldoverbeterende kastranscorrectie van circa 4,5 miljard euro vanwege verschillende energiemaatregelen.
- Voor 2023 staan de kastranscorrecties nog niet stil: dit hangt af van de realisaties/uitvoeringsinformatie die nog geboekt worden en de informatie die volgt uit de jaarafsluiting met het CBS. Wat we al wel weten is dat in 2023 een saldoverslechterende kastranscorrectie voor 4,5 miljard euro in de boeken staat, die spiegelbeeldig is aan de hierboven genoemde kastranscorrectie voor 2022 voor de energiemaatregelen, omdat de uitgaven betrekking hadden op 2022. Op de langere termijn is er overigens geen verschil tussen kas- of transactiebasis; het gaat er alleen om in welk jaar een bepaalde uitgave of ontvangst wordt geboekt.
- Een ander verschil tussen beide indicatoren is dat het kassaldo alleen uitgaat van de financieringsbehoefte van de Rijksoverheid, terwijl voor het EMU-saldo de gehele collectieve sector meetelt, dus ook het saldo van sociale fondsen en van decentrale overheden. Als voorbeeld, het saldo decentrale overheden kwam vorig jaar op een overschot uit en zorgde daarmee voor een EMU-saldoverbetering van 0,2% bbp tussen Najaarsnota en het Financieel Jaarverslag 2022. Zie hieronder een tabel met de verticale ontwikkeling van het EMU-saldo 2022 tussen deze twee momenten.

Tabel 1. Verticale toelichting EMU-saldo 2022

<i>in procenten bbp, + is saldoverbeterend</i>	In miljoenen euro	In procenten bbp
EMU-saldo bij Najaarsnota 2022	-9.687	-1,0%
Belasting en premie-inkomsten	-1.647	-0,2%
Coronamaatregelen (uitgaven op kasbasis)	1.988	0,2%
Reguliere uitgaven onder het uitgavenplafond	-1.394	-0,1%
Kastransverschillen algemeen	7.644	0,8%
Kastransactievoverschillen coronamaatregelen	633	0,1%
EMU-saldo lokale overheden	2.071	0,2%
Overig	480	0,1%
EMU-saldo bij Financieel Jaarverslag Rijk 2022	88	0,0%

Afleiding Kassaldo – EMU-saldo:

Kassaldo

+ kastranscorrecties en saldo schatkistbankieren (mutaties rekening-courant)
- financiële transacties
= EMU-saldo Rijksoverheid
+ EMU-saldo sociale fondsen
+ EMU-saldo decentrale overheden
= EMU-saldo Collectieve sector

Communicatie

N.v.t.

Politiek/bestuurlijke context

N.v.t.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

HEDEN
TER ADVISERING GESPREK MP 18/01 13.30U – 14.00U
Aan
de minister

**Directoraat-Generaal van
de Rijksbegroting
Inspectie der
Rijksfinanciën**

nota

Bespreking voorjaarsbesluitvorming met de MP - 18 januari

Persoonsgegevens

Datum
17 januari 2024

Notanummer
2024-0000011012

Bijlagen
1. Bespreekdocument
2. Q&A uitvoering aangenomen ar

Aanleiding

Donderdag 18 januari spreekt u de MP (13.30u-14.00u). Doel van het gesprek is het bespreken van de uitgangspunten en planning van de voorjaarsbesluitvorming.

Adviezen

Wij adviseren bijgevoegd bespreekstuk (bijlage 1) uit te delen en aan de hand daarvan het gesprek over de voorjaarsbesluitvorming te voeren.

Kernpunten

- Van AZ hebben wij begrepen dat de MP de lijn van een beleidsarm voorjaar steunt. De Europese norm van -3,0% is voor de MP een belangrijk anker tijdens de besluitvorming.
- Verder deelt hij het uitgangspunt om terughoudend te zijn met overhevelingen van middelen van de Aanvullende Post. Tegelijkertijd kunnen deze middelen ook als smeermiddel worden ingezet tijdens de begrotingsonderhandelingen.
- De grootste zorg van de MP zit in de aankomende begrotingsbehandelingen. Hij wil graag spreken over de handelingsopties indien de Tweede Kamer middels amendementen wijzigingen met grote budgettaire gevolgen doorvoert in de begrotingen. In bijlage 2 is hierover een Q&A opgenomen.
- Voor de bespreking over de begroting van Defensie heeft u separaat een notitie ontvangen (notitie 2024-0000010733).
- U heeft tevens gevraagd om nadere toelichting op de ontwikkeling van het EMU-saldo sinds Miljoenennota 2024. Hierover bent u middels notitie 2024-000010981 geïnformeerd.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

ma. 22/1, 11.30-12.00 uur

Ministerie van Financiën

H-typeren
22/1

WEEKENDTAS 19/1
TER BESPREKING MA 22/1 11.30-12.00

Aan

de minister

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Directoraat-Generaal van
de Rijksbegroting
Inspectie der
Rijksfinanciën

nota

Adviesnota agendering Januaribrief in MR 26/01

Persoonsgegevens

Aanleiding

In de MR van 26 januari informeert u met de Januaribrief de overige kabinetsleden over het tijdpad en de uitgangspunten van de voorjaarsbesluitvorming. Wij bespreken de Januaribrief met u op maandag 22 januari van 11.30u tot 12.00u.

Bespreekpunten

1. Op basis van de voorbereidende gesprekken met u en het gesprek dat u heeft gehad met de mp, hebben wij de lijn voor de Voorjaarsbesluitvorming uitgeschreven in de Januaribrief. Graag bespreken wij de brief met u.
2. In de planning zijn wij uitgegaan van besluitvorming in de MR van 12 april. Op 12 april bent u, minister, echter ook uitgenodigd voor de Ecofin in Luxemburg en op vrijdag 19 april vindt de G20 van het IMF in Washington plaats. Besluitvorming in de MR van 5 april komt naar verwachting te vroeg. Graag bespreken wij met u de handelingsopties voor de verschillende data zodat de datum voor de besluitvormende MR in de brief kan worden opgenomen.
3. U wordt gevraagd het aanbiedingsformulier voor de MR ondertekenen.

Kernpunten

- De Januaribrief is een kabinetsinterne brief. In de brief is opgenomen dat gelet op de demissionaire status van het kabinet de voorjaarsbesluitvorming beleidsarm is. Dit betekent dat problemen binnen de eigen departementale begrotingen moeten worden opgelost. Voor intensiveringen is geen ruimte.
- De brief bevat ook de oproep om kritisch te kijken naar ruimte binnen ramingen en er scherp op toe te zien dat meevallers en onderuitputting niet worden ingezet voor intensiveringen. Deze ruimte is mogelijk nodig voor rijksbrede tegenvallers.
- Dit betekent ook dat ruimte niet ingezet kan worden voor de uitvoering van aangenomen moties en amendementen, die het kabinet tijdens de begrotingsbehandelingen heeft ontraden, zoals in de MR van 12 januari reeds is besproken.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Datum

19 januari 2024

Notanummer

2024-0000012874

Bijlagen

1. Januaribrief

do. 25/1, 10.00-10.30 uur

Ministerie van Financiën

HEDEN

TER BESPREKING DONDERDAG 25/1 10.00 uur

Aan

de minister

Directoraat-Generaal van
de Rijksbegroting
Inspectie der
Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

nota

Voorbespreking begrotingsbilateralen

Aanleiding

Op donderdag 25 januari spreken we u van 10.00u tot 10.30u over de praktische aanpak van de begrotingsbilateralen.

Bespreekpunten

- De Voorjaarsbesluitvorming is een belangrijk en tijdsintensief traject met veel overleggen in korte tijd. Graag bespreken we met u de wijze van voorbereiding.
- Het is de bedoeling om na het overleg met u de voorbereidende overleggen en begrotingsbilateralen in uw agenda vast te laten leggen. Deze nota bevat een voorstel voor de planning.

Kernpunten

- Vakministers leveren op vrijdag 8 maart hun beleidsbrief aan. De voorjaarsbesluitvorming wordt afgerond in de MR van vrijdag 12 april. In de tussengelegen periode dienen de analyse van de beleidsbrieven en de inhoudelijke begrotingsbesprekingen plaats te vinden.
- Het voorstel is vanaf maandag 18 maart tot en met donderdag 21 maart de interne voorbesprekingen te plannen. Vanaf de start zullen we u op de hoogte houden van de voorbereiding. De interne voorbereidende gesprekken worden gevoerd op basis van de eerste analyse van de beleidsbrief. Het cijferbeeld zal deels op dat moment nog indicatief zijn.
- De voorbesprekingen hebben tot doel u te informeren over de inhoud van de beleidsbrieven en in gesprek met u de richting van het gewenste eindbeeld te bepalen. Door de voorbespreking vroeg in het proces te laten plaatsvinden:
  - Kan tijdig richting worden gegeven voor de begrotingsonderhandeling, waardoor bilateralen gericht kunnen worden voorbereid;
  - Is ruimte om eventuele vervolgvragen van u uit te werken in voorbereiding op het bilateraal;
  - Is ruimte om – met uw mandaat – op bepaalde punten ambtelijk overeenstemming te bereiken voorafgaand aan het bilateraal.
- Het voorstel is de begrotingsbilateralen, en eventuele tweede ronde bilateralen, in te plannen in de periode van maandag 25 maart tot en met donderdag 4 april. In deze periode vallen ook Goede Vrijdag op 29 maart, waardoor de MR wordt verplaatst naar donderdag 28 maart, en Tweede Paasdag op maandag 1 april. De planning is weergegeven in tabel 1 (pag. 3).

Datum

22 januari 2024

Notanummer

2024-0000014862

Bijlagen

1. Concept planning begri

Tijdp. danken p/ slach.
18 maart afsl. iet
te winn door
of week
eerder start
deed bilateraal?
(over of deed
start week
12/3?)

- Bespreekpunt is of u de gesprekken liever spreidt over beide weken of juist wilt clusteren op een beperkt aantal dagen. Definitieve planning is mede afhankelijk van de beschikbaarheid van vakministers.
- U ontvangt per begrotingsbilateraal advisering. Ambtelijk wordt met het vakdepartement een agenda, inclusief bespreekpunten, en een standpuntentabel voorbereid. Aan de hand van de standpuntentabel met daarin de bedragen waarover het vakdepartement en Financiën discussie hebben, stellen wij voor het gesprek tussen de vakminister en u te voeren. Voorafgaand aan een bilateraal vindt nog een korte voorbespreking plaats (circa 15 min.) voor de eventuele laatste stand.
- Maandag 8 april, dinsdag 9 april en woensdag 10 april kunnen, indien nodig, afrondende politieke gesprekken plaatsvinden.
- Tot aan de afronding van de voorjaarsbesluitvorming worden tussentijdse gesprekken met de mp gepland. Het eerstvolgende gesprek staat gepland op dinsdag 27 februari ten behoeve van de bespreking van de concept Kaderbrief. Het doel van deze gesprekken is om gedurende het voorjaar de landingszone van de besluitvorming nader te bepalen. Het is gebruikelijk om gedurende het voorjaar ten minste drie tussentijdse overleggen te hebben met de mp:
  - Het eerste overleg is kort nadat de beleidsbrieven zijn binnengekomen om de hoofdlijnen van het rijksbrede beeld te bespreken (waar zitten de knelpunten, over welke begroting verwachten we moeilijke gesprekken, en hoe denken we te landen).
  - Vervolgens een tweede overleg nadat u iedereen heeft gesproken in de begrotingsbilateralen.
  - Tot slot een derde overleg ter voorbereiding op de besluitvormende MR op 12 april.
  - Wij adviseren u pas laat in het proces een overleg met de MP/vice-MP's te plannen. Afhankelijk van de besluitvorming kan tussentijds een proces update worden gegeven.
- Het is mogelijk de (voorgenomen) besluitvorming ter informatie richting afronding te bespreken met de financieel woordvoerders van de coalitiefracties.
  - Bespreekpunt is of, en zo ja wanneer, u deze afstemming wenst.

ja, en vooral eerst eerst. bilateraal

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

- niet nu bilateraal
- ook het negatieve om te gaan met formatie als ver gevorderd 2019 zijn

Tabel 1 – Planningsvoorstel bilateralen (onder voorbehoud beschikbaarheid)

Week 9						
maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag	zaterdag	zondag
26-feb	27-feb	28-feb	29-feb	1-mrt	2-mrt	3-mrt
	gesprek met mp			<i>kechoetsky in MR</i>		
Week 10						
maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag	zaterdag	zondag
4-mrt	5-mrt	6-mrt	7-mrt	8-mrt	9-mrt	10-mrt
				ontvangst beleidsbrieven		
Week 11						
maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag	zaterdag	zondag
11-mrt	12-mrt	13-mrt	14-mrt	15-mrt	16-mrt	17-mrt
	analyse beleidsbrieven			MR		
Week 12						
maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag	zaterdag	zondag
18-mrt	19-mrt	20-mrt	21-mrt	22-mrt	23-mrt	24-mrt
	voorbepreking begrotingsbilateralen			MR		
Week 13						
maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag	zaterdag	zondag
25-mrt	26-mrt	27-mrt	28-mrt	29-mrt	30-mrt	31-mrt
	begrotingsbilateralen		MR	Goede Vrijdag		Eerste Paasdag
Week 14						
maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag	zaterdag	zondag
1-apr	2-apr	3-apr	4-apr	5-apr	6-apr	7-apr
Tweede Paasdag	begrotingsbilateralen			MR		
week 15						
maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag	zaterdag	zondag
8-apr	9-apr	10-apr	11-apr	12-apr	13-apr	14-apr
afroendende politieke gesprekken				afroending besluitvorming in MR		

Akkoord
Zie 1 tekstuele
aanpassing in
brief.

SW 23/1

Ministerie van Financiën

HEDEN
TER BESLISSING
Aan

de minister
de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Directoraat-Generaal van
de Rijksbegroting
Inspectie der
Rijksfinanciën

nota

Aanbieding Januaribrief t.b.v. MR 26/01

Persoonsgegevens

Aanleiding

De Januaribrief is gereed voor verzending naar de MR. De punten uit de bespreking van maandag 22 januari zijn verwerkt.

Beslispunten

- Bent u (minister en staatssecretaris) akkoord met het verzenden van de Januaribrief naar AZ ter agendering in de ministerraad van vrijdag aanstaande 26 januari 2024?
- U (minister) wordt gevraagd het MR-formulier te ondertekenen.

Kernpunten

- De Januaribrief is een kabinetsinterne brief. In de brief is opgenomen dat gelet op de demissionaire status van het kabinet de voorjaarsbesluitvorming beleidsarm is. Dit betekent dat problemen binnen de eigen departementale begroting moeten worden opgelost. Voor intensiveringen is geen ruimte.
- Voor de behandeling in de MR ontvangt u een spreeklijn en Q en A's op mogelijke vragen van bewindspersonen.
- De brief is vandaag ter informatie ambtelijk gedeeld met Algemene Zaken. Ambtelijk heeft men geen opmerkingen bij de brief. Ambtelijk AZ vindt het een goede weergave van het gesprek tussen de mp en u.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Datum

23 januari 2024

Notanummer

2024-0000015076

Bijlagen

1. Januaribrief
2. Aanbiedingsformulier N

> Retouradres POSTBUS 20201 2500 EE 'S-GRAVENHAGE

Aan de leden van de ministerraad

Directoraat-Generaal van de Rijksbegroting
Bureau
Begrotingsvoorbereiding
Korte Voorhout 7
2511 CW 'S-GRAVENHAGE
POSTBUS 20201
2500 EE 'S-GRAVENHAGE

Ons kenmerk
2024-0000012825

Datum 26 januari 2024
Betreft Januaribrief 2024

Beste collega's,

De voorjaarsbesluitvorming heeft dit jaar een bijzonder karakter, omdat het kabinet demissionair is. Zolang nog geen nieuw kabinet is aangetreden, zal het demissionaire kabinet de noodzakelijke voorbereidingen treffen voor de Voorjaarsnota 2024. Het is onze opdracht de uitgaven en lasten zo goed mogelijk te beheersen in de wetenschap dat het kabinet geen parlementaire meerderheid meer heeft. Daarbij past een beleidsarme Voorjaarsnota. In deze brief zet ik de uitgangspunten en het tijdspad voor de voorjaarsbesluitvorming uiteen.

Ten opzichte van de Miljoenennota is het saldo voor 2024 verslechterd met 0,2% naar -3,1%.¹ Hiermee voldoet de begroting in 2024 niet aan de Europese norm. Het saldo voor 2025 zit met -3,0% precies op de norm. In 2028 is het saldo -3,1% (zie tabel 1). Deze ramingen in de begroting voor 2024 gaan nog uit van een relatief gunstig economisch beeld. De Nederlandsche Bank (DNB) raamt in de decemberraming voor zowel 2023, 2024 als 2025 een lagere economische groei. Een lagere economische groei werkt door op het EMU-saldo, zowel via lagere belastinginkomsten, hogere conjunctuurgevoelige uitgaven aan de werkloosheidswet en bijstand, als een lager bbp (het noemereffect). Met het uitkomen van het Centraal Economisch Plan (CEP) van het Centraal Planbureau (CPB) eind februari wordt meer bekend over de economische ontwikkeling en de gevolgen daarvan voor de overheidsfinanciën.

Tabel 1. Raming EMU-saldo en EMU-schuld

Saldo en schuld (in % BBP)	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo bij MN2024	-2,9%	-2,9%	-3,6%	-2,6%	-3,2%
Schuld bij MN2024	47,3%	48,6%	50,4%	51,3%	52,9%
EMU-saldo na APB en AFB	-3,1%	-3,0%	-3,6%	-2,6%	-3,1%
EMU-schuld na APB en AFB	47,3%	48,8%	50,6%	51,4%	53,0%

Uitgangspunten voorjaarsbesluitvorming

Met een beleidsarme voorjaarsbesluitvorming doen wij recht aan onze demissionaire status en aan onze gezamenlijke verantwoordelijkheid om de uitgaven en lasten te beheersen. Dit vraagt om discipline. Ook omdat we, mede afhankelijk van het economisch beeld, rekening moeten houden met een ingewikkeld voorjaar. Dit betekent dat problemen binnen de eigen departementale

¹ [Kamerbrief over budgettaire gevolgen aangenomen moties en amendementen APB en AFB](#)

begroting moeten worden opgelost. Dit is conform de begrotingsregels die wij met elkaar hebben afgesproken. Voor intensiveringen is geen ruimte. Daarnaast wil ik u vragen kritisch te kijken naar ruimte binnen ramingen en er scherp op toe te zien dat meevallers en onderuitputting niet worden ingezet voor intensiveringen. Deze ruimte is mogelijk nodig voor rijksbrede tegenvallers.

Zoals in de ministerraad van 12 januari besproken betekent dit ook dat ruimte binnen de begroting niet ingezet kan worden voor de uitvoering van aangenomen moties en amendementen, die het kabinet tijdens de begrotingsbehandelingen heeft ontraden.

Bij onze demissionaire status past terughoudendheid. Tegelijkertijd hebben we voor een aantal dossiers afgesproken dat we missionair handelen. Zo blijven we werken aan herstel voor de gedupeerden van de toeslagen en de gevolgen van de gaswinning in Groningen. Ook de opvang en ondersteuning van Oekraïense ontheemden wordt voortgezet en blijft het kabinet Oekraïne steunen.

Uitgaven en lasten

Zoals gezegd wordt met het verschijnen van het CEP begin maart meer bekend over de economische ontwikkeling en de gevolgen daarvan voor de overheidsfinanciën. Zo worden op basis van het CEP de definitieve rentetarieven vastgesteld. Ook wordt inzichtelijk wat de effecten van de economische omgeving voor de belastinginkomsten zijn in 2024 en verder.

Om de overheidsuitgaven te beheersen is het belangrijk dat u budgettaire risico's opneemt in de beleidsbrieven die op 8 maart worden aangeleverd, inclusief een voorstel hoe deze ingepast kunnen worden binnen de eigen begroting.

Binnen de lasten is voor een aantal zaken besluitvorming nodig ter voorbereiding van het belastingplan 2025. Het gaat bijvoorbeeld om de opvolging van moties en wetsvoorstellen door de Kamer en maatregelen van technische aard. Ook is sprake van een derving door de verwerping van de wet fiscale klimaatmaatregelen industrie en elektriciteit. Deze derving moet conform de begrotingsregels worden gedekt. Tot slot zullen diverse fiscale regelingen die (deels) negatief geëvalueerd zijn in het voorjaar besproken moeten worden. De begrotingsregels schrijven voor dat deze regelingen afgeschaft of versoerd dienen te worden. Als men hiervan dient af te wijken dient de minister op wiens begroting de regeling staat de reden hiervoor toe te lichten in de MR. Besluitvorming over de lasten vindt plaats in de Vierhoek. In augustus vindt de benodigde koopkrachtbesluitvorming gericht op 2025 plaats.

Aanpak en planning

In de kabinetsreactie op het rapport van de Raad van State (RvS) bij de Miljoenennota 2024 heeft het kabinet aangegeven met de nationale begrotingsbesluitvorming aan te willen sluiten op het Europees Semester. Dit betekent dat de Voorjaarsnota tijdig moet worden afgerond, zodat het de formele rapportage aan de Europese Commissie op basis van de cijfers in de Voorjaarsnota kan worden opgesteld en vervolgens voor de deadline van 1 mei naar de Europese Commissie wordt gestuurd. Hiervoor is afronding van de besluitvorming in de MR van vrijdag 12 april noodzakelijk.

Datum
26 januari 2024

Ons kenmerk
2024-0000012825

Het is daarom belangrijk op tijd met de voorjaarsbesluitvorming te beginnen. Nadat het CPB de nieuwe economische raming eind februari heeft gepubliceerd wordt een actueel budgettair beeld opgesteld. Met de Kaderbrief wordt de MR hierover op 1 maart geïnformeerd. De beleidsbrieven worden door u allen aangeleverd op 8 maart. De inhoud van de beleidsbrieven wordt besproken in de politieke begrotingsbilateralen. Deze worden gepland in de periode van 18 maart tot en met 5 april. De concept Voorjaarsnota wordt na behandeling in de MR van 12 april onderhands naar de Raad van State voor hun rapportage. De uitkomsten van de besluitvorming worden ook gedeeld met het CPB. Het CPB stelt op basis van de doorrekening van de besluitvorming een ex-anterraming op.

De Voorjaarsnota, het advies van de Raad van State en kabinetsreactie hierop, de ex-anterraming van het CPB, de 1e suppletoire begrotingen en de rapportage aan de Europese Commissie worden in de ministerraad van vrijdag 26 april als hamerstuk behandeld en vervolgens aan het parlement verzonden, zodat de Voorjaarsnota en de onderliggende suppletoire begrotingen tijdig kunnen worden behandeld. De rapportage aan de Europese Commissie wordt voor de deadline van 1 mei verzonden naar de Europese Commissie.

Tabel 2. Planning voorjaarsbesluitvorming

Datum	Omschrijving
26-jan	Januaribrief in MR met vooruitblik voorjaar
eind feb	Publicatie CEP
1-mrt	Kaderbrief in MR
8-mrt	Ontvangst beleidsbrieven
18-mrt t/m 5-apr	Begrotingsbilateralen
25-mrt t/m 5-apr	Inkomstenbesluitvorming in de vierhoek
12-apr	Concept Voorjaarsnota in MR
12-apr t/m 22-apr	Advisering RvS en doorrekening CPB
26-apr	Voorjaarsnota, advies RvS, doorrekening CPB, 1e supps en formele rapportage als hamerstuk in MR en vervolgens verzending naar het parlement
Voor 1-mei	Verzending formele rapportage naar Europese Commissie

Tot slot

De komende periode zal de begrotingsvoorbereiding een goede samenwerking van ons vragen. Ik reken op uw inzet om samen een gedegen Voorjaarsnota 2024 op te leveren en zie uit naar de samenwerking.

Met vriendelijke groet,

De minister van Financiën

S.P.R.A. van Weyenberg

HEDEN
TER INFORMATIE
Aan
de minister

nota

Dank voor de zeer
informatieve nota!

8
Zie een enkelvoudige
overleg

LPO-systematiek, aanvullende onderuitputting en
tabelcorrectiefactor

Rijksbegroting
Inspectie der
Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

Datum
26 januari 2024

Notanummer
2024-0000081331

Bijlagen
geen

Aanleiding

U heeft gevraagd om nadere informatie over de werking van de LPO-systematiek, de aanvullende onderuitputting en de tabelcorrectiefactor. In deze nota lichten wij dit toe.

Kernpunten

1. LPO-systematiek

Algemeen

- De loon- en prijsbijstelling is een systematiek die wordt gebruikt om de begroting aan te passen voor stijgende lonen en prijzen. Door het uitkeren van loon- en prijsbijstelling wordt de begroting geïndexeerd naar het prijspeil van het begrotingsjaar t. Dit gebeurt door 1) de uitgaven op de begroting onder te verdelen in verschillende type uitgaven (verschillende type loon- en prijsgevoeligheid) en 2) deze grondslagen te vermenigvuldigen met de relevante indices.
  - De jaarlijkse loonbijstelling wordt conform het zogenoemde referentiemodel geraamd op basis van de contractloonontwikkeling (cls) van de markt uit van het Centraal Economisch Plan (CEP) van het CPB.
  - De jaarlijkse prijsbijstelling wordt in principe jaarlijks vastgesteld op basis van de prijsindices (prijsmateriele consumptie, prijs investeringen, etc.).
- De definitieve uitkering van de loon- en prijsbijstelling is jaarlijks een keuze van het kabinet en vindt in principe plaats bij voorjaarsbesluitvorming. Dit betreft een structurele uitkering (tranche) voor de ontwikkeling van de lonen en prijzen in lopende begrotingsjaar.
- Uit hoofde van budgettaire problematiek is in het verleden de prijsbijstelling ook wel (gedeeltelijk) niet uitgedeeld. Materieel is dit een taakstelling, maar in de praktijk is het niet uitdelen van prijsbijstelling gemakkelijker te realiseren dan het verlagen van de begroting. Ook de loonbijstelling is wel eens ingehouden, maar omdat voor het afsluiten van CAO's werknemers nodig zijn, is het inhouden van de loonbijstelling politiek alleen gerealiseerd onder bijzondere omstandigheden met veel rumoer.
- Gedurende het jaar worden reserveringen voor toekomstige loon- en prijsbijstellingstranches op begrotingshoofdstukken H80 (Prijsbijstelling) en H81 (Arbeidsvoorwaarden) voor de jaren t+1 t/m t+5 herijkt. Dit gebeurt

o.b.v. de (concept) Middellange Economische Verkenning (MEV) in augustus en september.

- In tabel 1 wordt de huidige reservering op deze begrotingshoofdstukken voor het uitkeren van de tranches 2024 t/m 2029 weergegeven. Deze reservering is gebaseerd op de macro-economische raming van MEV 2023 met de bijgewerkte grondslagen van de ontwerpbegroting 2024. De momenteel gereserveerde loon- en prijsbijstelling loopt in 2029 op tot circa 34,3 miljard euro. De prijsbijstellingstranche 2024 is dus structureel ca. 2 mld. Het niet uitdelen van 75% van deze tranche betekent een besparing van ca. 1,5 mld. In het verleden is er bij het inhouden van de prijsbijstelling voor gekozen om 25% wel uit te keren om departementen ruimte te bieden voor wettelijke verplichtingen.

drageg:

Is in verleden al bij alweer bijgedaan? (Nissid)

Tabel 1: Reservering Loon- en prijsbijstelling

In miljoenen euro, + is saldo belastend	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Reservering prijsbijstelling H80	2.054	3.626	4.937	6.128	7.416	8.909
Reservering loonbijstelling H81	4.498	9.244	13.528	17.750	21.677	25.382
Totaal	6.552	12.869	18.465	23.879	29.093	34.291

1 ch voor

- Niet de gehele rijksbegroting wordt op deze wijze geïndexeerd. Er zijn alternatieve indexatie-systematieken voor o.a. de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS), het premie-gefinancierde gedeelte van de VWS- en SZW-begroting en het grootste deel van het Gemeentefonds. Voor de sociale zekerheidsuitkeringen geldt een aparte systematiek op basis van de Wet koppeling met afwijkingsmogelijkheid.
- Voor het bijstellen van de loon- en prijsbijstelling wordt het uitgavenplafond gecorrigeerd aangezien prijsontwikkelingen en loonontwikkelingen in de markt autonome inputfactoren zijn. De zeventiende Studiegroep Begrotingsruimte (SBR) heeft het volgende kabinet geadviseerd deze bestaande systematiek niet te wijzigen.

komende jaren naar 1 ch con?

Uitkeren loon- en prijsbijstelling naar departementen

- Het uitkeren van de loon- en prijsbijstelling vindt plaats tijdens de voorjaarsbesluitvorming en gebeurt naar rato van de gevoeligheid voor loon- en prijsontwikkelingen van de verschillende begrotingen.
- In het najaar van t-1 leveren departementen bij de IRF ter toetsing de voorgestelde loon- en prijs coderingen voor de begroting van het jaar t aan. Er zijn verschillende type coderingen mogelijk binnen loongevoelige (18 looncodes), prijsgevoelige (5 prijscodes) of niet-gevoelige uitgaven (zie een overzicht hiervoor in bijlage 1). Na toetsing door de IRF worden deze loon- en prijs coderingen begin december van jaar t-1 vastgesteld.
- Als het kabinet bij voorjaarsbesluitvorming ervoor kiest de loon- en prijsbijstelling uit te keren, ontvangen departementen deze middelen bij Voorjaarsnota in het jaar t. Departementen verdelen de ontvangen middelen intern door en hebben daarin ook zelf de keuze hoe ze de verdeling of aanwending van deze middelen doorvoeren (bijvoorbeeld ter dekking van problematiek). Van belang hierbij is dat middelen die bestemd zijn voor arbeidsvoorwaarden van de publieke sector wel gebruikt worden voor arbeidsvoorwaarden. Als er dekkingsproblemen ontstaan doordat het departement voor een andere verdeling van de middelen heeft gekozen, dient het departement dit vervolgens ook zelf op te lossen.
- Om een indicatie te geven van de verdeling van de loon- en prijsbijstelling over de departementen is de overheveling van de loon- en prijsontwikkeling uit de Voorjaarsnota 2023 opgenomen in bijlage 2. De verdeling over de departementen voor de komende voorjaarsbesluitvorming is nog niet bekend,

omdat de (macro economische) indices nog moeten worden vastgesteld aan de hand van CEP.

Loonbijstelling

- Voor de loonontwikkeling in de publieke sector hanteert de overheid de referentiesystematiek, waarbij arbeidsvoorwaardenontwikkelingen in de markt gevolgd worden. Overheidswerkgevers worden in die systematiek vergoed voor de contractloonstijging in de markt (CLS), de sociale lastenontwikkeling in de markt (SLO) en de geschatte incidentele loonontwikkeling (ILO).
- Deze loonruimte is het financieel kader voor het realiseren van primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden bij cao-onderhandelingen voor o.a. kabinetssectoren (Rijk, Politie, Defensie, en rechterlijke macht), en onderwijs.
- Inherent aan de referentiesystematiek is dat de loonontwikkeling in de publieke sector vertraagd wordt doorgevoerd. Hierdoor kan het beeld ontstaan dat de lonen in de publieke sector in bepaalde jaren sterker stijgen dan in de markt, terwijl dit veelal het gevolg is van stijgingen die in eerdere jaren in de markt zijn doorgevoerd.

Prijsbijstelling

- Het Centraal Planbureau (CPB) heeft voor verschillende soorten uitgaven referentiemodellen (indices) gemaakt voor de (verwachte) prijsstijgingen. Het CPB raamt op basis van de individuele stijgingen van de verschillende onderdelen van de indices hoe de prijzen zich naar verwachting zullen ontwikkelen.
- De ramingen uit het Centraal Economisch Plan (CEP) van het CPB, die in het voorjaar wordt gepubliceerd, zijn voor de meeste indexeringen leidend. De indices van het CPB zijn gekoppeld aan onafhankelijke prijscodes die gebruikt worden voor de prijsbijstelling.

2. Aanvullende onderuitputting

- Departementen mogen een deel van de niet gerealiseerde uitgaven van het afgelopen jaar toevoegen aan de begroting van het nieuwe jaar (de eindejaarsmarge). De maximale eindejaarsmarge is 1% van de begroting. Voor investeringsuitgaven geldt een 100% eindejaarsmarge, wat betekent dat deze middelen volledig worden toegevoegd aan het volgende begrotingsjaar. Tegenover de eindejaarsmarge wordt verwachte onderuitputting geboekt (de in = uittaakstelling), zodat de toevoeging van extra uitgaven geen effect heeft op de totale uitgaven (saldoneutraal). Zie regel 1 in tabel 2.
- Bovenop de in=uittaakstelling is aanvullende onderuitputting verondersteld. De aanvullende onderuitputting is ingeboekt tot en met 2025, het einde van de kabinetsperiode van het vorige kabinet, vanwege de veronderstelling dat de investeringsuitgaven in de latere jaren tot besteding gaan komen. De aanvullende onderuitputting betrof 2,1 miljard euro in 2022 en 2023, 3,5 miljard euro voor 2024 en 2,25 miljard euro voor 2025 (regels 2 t/m 4)
- In 2023 is 4,3 miljard euro aan de begrotingen toegevoegd via de eindejaarsmarge. Ook in 2024 en 2025 zal er eindejaarsmarge en daarmee samenhangende in=uittaakstelling worden verwerkt. Wanneer de eindejaarsmarge in 2024 en 2025 vergelijkbaar is met 2023, leidt dit tot totaal ingeboekte verwachte onderuitputting van 7,9 miljard euro in 2024 en 6,6 miljard euro in 2025 (regels 6 en 7).
- In het slotwetloket (27 januari – 5 februari) worden de realisaties verwerkt en wordt de omvang van de onderuitputting van 2023 duidelijk. Op basis hiervan kan een inschatting gemaakt worden van de eindejaarsmarge in 2024 en kan

De getallen in tabel 1 voor 2024 kunnen met CEP dus onder worden dan nu in breken op basis MEU?

de aanname worden bijgesteld (regel 6). Over het beeld van het slotwetloket en de 'gereedheidskist' wordt u op 8 februari geïnformeerd.

- De in=uittaakstelling en aanvullende onderuitputting wordt gedurende het jaar ingevuld met onderuitputting en meevallers. Indien een deel niet ingevuld kan worden, loopt het resultaat in het saldo.

Tabel 2. In=uittaakstelling en aanvullende onderuitputting

In miljoenen euro, + is saldo belastend	2022	2023	2024	2025
1. Ingeboekte in=uittaakstelling vanwege eindejaarsmarge	-1.415	-4.318	-92	-65
2. Aanvullende onderuitputting Miljoenennota 2023	-2.100	-2.100	-500	
3. Aanvullende onderuitputting Voorjaarsnota 2023			-1.500	-1.250
4. Aanvullende onderuitputting Miljoenennota 2024			-1.500	-1.000
5. Totaal ingeboekte onderuitputting	-3.515	-6.418	-3.592	-2.315
6. Toekomstige onderuitputting vanwege eindejaarsmarge (=PM) *			-4.300	-4.300
7. Totaal verwachte onderuitputting (2022 = realisatie)	-6.184	-6.418	-7.892	-6.615

* Toekomstige eindejaarsmarge is afhankelijk van toekomstige realisatie en daarom nog onzeker.

3. Tabelcorrectiefactor

Beperkt toepassen van de tabelcorrectiefactor in de inkomstenbelasting

- Op grond van de Wet inkomstenbelasting 2001 vindt er jaarlijks binnen diverse belastingmiddelen een inflatiecorrectie plaats door toepassing van de tabelcorrectiefactor (tcf). Deze indexatiesystematiek is onderdeel van het basispad, waardoor een hogere inflatie niet tot een mee- of tegenvaller leidt.
- In sommige delen van het belastingstelsel wordt niet geïndexeerd, zoals in de VPB. Het niet toepassen van de tcf leidt bij de indirecte belastingen (zoals de EB) juist tot een budgettaire derving. Dat komt doordat de tcf hier vaak wordt toegepast op de hoogte van tarieven.
- Het afwijken van deze systematiek, bijvoorbeeld door sommige bedragen minder te indexeren, heeft wél lastenrelevante budgettaire gevolgen binnen het inkomstenkader. Het niet toepassen van de tcf in de IB levert een budgettaire opbrengst op. Een saldo effect kan voornamelijk worden gerealiseerd door minder te indexeren in de IB, mede vanwege de grote omvang.¹ De opties hierbinnen worden hieronder nader toegelicht.
- Als de tabelcorrectiefactor in de IB in zijn geheel niet toegepast wordt blijven diverse parameters zoals schijfgrenzen en heffingskortingen gelijk aan het niveau van het voorgaande jaar. Dit is een lastenverzwaring ten opzichte van het basispad voor alle inkomensgroepen die doorwerkt in de koopkracht van huishoudens, inclusief de laagste inkomens. Zij worden immers dan aan de lastenkant niet gecompenseerd voor een hogere inflatie. Het is ook mogelijk om de tabelcorrectiefactor slechts voor enkele bedragen niet of maar deels toe te passen om zo de lastenverzwaring meer te richten.

Budgettaire opbrengst

- De opbrengst van het beperkt toepassen van de tabelcorrectiefactor in de IB hangt af van de hoogte van de inflatie en voor welke parameters de tabelcorrectiefactor niet (geheel) wordt toegepast. De tcf wordt berekend op

¹ Er zijn enkele andere bedragen waarvan beperkte indexatie ook tot opbrengst kan leiden, zoals de vrijstellingsgrens in de erfbelasting, maar deze opbrengst is vele malen kleiner.

basis van de afgeleide Consumentenprijsindex van het CBS en staat in juli vast voor het komende belastingjaar.

- In de cMEV2024 wordt de tcf voor 2025 en 2026 geraamd op respectievelijk 1,018 en 1,033. Wanneer op basis van deze raming de tcf in zijn geheel niet zou worden toegepast in de IB voor 2025 en 2026 zou dat leiden tot onderstaande budgettaire opbrengst. De exacte budgettaire opbrengst voor 2025 kan pas in juli 2024 geraamd worden wanneer de definitieve tcf voor 2025 bekend is.

Tabel 3. Budgettaire opbrengst (indicatief)

In miljarden euro, + = saldo verbeterend	2025	2026	struc
Niet toepassen tcf in IB voor 2025	2,2	2,2	2,2
Niet toepassen tcf in IB voor 2026	-	4,1	4,1
Totaal	2,2	6,3	6,3

- Het grootste deel van de opbrengst is afkomstig van het niet toepassen van de tcf op de hoogte van de algemene heffingskorting en de arbeidskorting. Tabel 2 geeft een grove indicatie van de opbrengst in 2025 uitgesplitst naar diverse onderdelen van de IB. Beperkte indexatie van sommige van deze onderdelen, zoals de bedragen in de AHK, hebben sterkere negatieve koopkrachteffecten voor de onderste inkomensgroepen dan andere onderdelen.

Tabel 4. Budgettaire opbrengst (indicatief)

In miljoenen euro, + = saldo verbeterend	2025
Inkomstenbelasting / Loonbelasting	2.200
Wv algemene heffingskorting	750
Wv arbeidskorting	640
Wv ouderenkorting	150
Wv box 1	290
Wv bruto AOW ²	300
Wv bruto bijstand ⁴	15
Wv overig (incl. box 3)	25

→ *naar de schijflengtes?*

Terugdraaien verlaging van het tarief eerste schijf in de inkomstenbelasting

- Tussen 2024 en 2027 stijgt het tarief in de eerste schijf van de inkomstenbelasting (TES) van 36,97% naar 37,06%. In 2028 zit een verlaging van 0,10 procentpunt in het basispad en in 2029 van 0,01 procentpunt. Deze verlagingen zouden teruggedraaid kunnen worden. De opbrengst van het niet verlagen van TES is ongeveer 45 miljoen per 0,01 procentpunt. Omdat de verlagingen van TES pas in het basispad zitten voor 2028 en 2029 hebben mensen hier hoogstwaarschijnlijk nog niet op gerekend. Mensen gaan door het terugdraaien niet meer belasting betalen dan in 2027.

Tabel 5. Budgettaire opbrengst (indicatief)

In miljoenen euro, + = saldo verbeterend	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Struc
Terugdraaien verlaging TES	-	-	-	-	450	495	495

Terugdraaien verhoging eindpunt eerste schijf in de inkomstenbelasting.

² De bruto AOW en de bijstand wijzigen als gevolg van de netto-nettokoppeling. Doordat de maximale AHK en het afbouwpunt van de AHK niet geïndexeerd worden, daalt het netto referentieminimumloon t.o.v. het basispad. Dit leidt tot lagere netto-uitkeringen. De bruto-uitkeringen dalen mee.

- Vanaf 2025 wordt het eindpunt van de eerste schijf enkele jaren op rij beleidsmatig verhoogd. Dit is een lastenverlichting voor de hoogste inkomens omdat zij daardoor vanaf een hoger inkomen het toptarief gaan betalen. De verhoging is ongeveer € 800 per jaar in de jaren 2025 t/m 2031. Deze lastenverlichting komt voort uit de Wet Maatregelen Woningmarkt 2014 II en het Belastingplan 2016.
- Het terugdraaien van de beleidsmatige verhogingen zou volgens de sleutel tabel ongeveer 300 miljoen euro per jaar op kunnen leveren. Mensen gaan door het terugdraaien van de verhogingen van het aanvangspunt van het toptarief niet meer belasting betalen t.o.v. het voorgaande jaar. Alleen meer t.o.v. het basispad waarin deze lastenverlichting is opgenomen.

Tabel 6. Budgettaire opbrengst (indicatief)

In miljoenen euro, + = saldo verbeterend	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	struc
Terugdraaien verhogingen eindpunt 1e schijf IB	300	600	900	1.200	1.500	1.800	2.100	2.100

Toelichting

N.v.t.

Communicatie

N.v.t.

Politiek/bestuurlijke context

N.v.t.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Bijlage 1: Overzicht loon- en prijscodes

Nr.	Toelichting
Looncodes	
111	Actieven en wachtgelden Rijksambtenaren en volgers sector Rijk
118	Postactieven sector Rijk en postactieven volgers sector Rijk
210	Actieven en wachtgelden Onderwijssectoren en volgers Onderwijssectoren
311	Actieven en wachtgelden sector Rechterlijke Macht
411	Actieven en wachtgelden sector Politie
418	Postactieven sector Politie
511	Actieven en wachtgelden (burgers) Defensie en volgers Defensie
518	Postactieven sector Defensie
519	Militair personeel sector Defensie
612	Actieven en wachtgelden Gemeenten en Provincies en volgers Gemeenten en Provincies
840	Externe inhuur
905	g&g-sector, B3-instellingen en overigen, als ambtenaren
935	g&g-sector regulier (niet behorend tot ova-sectoren)
937	g&g-sector behorend tot ova-sectoren
938	Overige postactievenregelingen
939	Overigen (noch als ambtenaren, noch als volgers)
Prijscodes	
1	Consumentenprijsindex
2	Studiefinanciering (cpi t-1)
3	Actieven en wachtgelden Rijksambtenaren en volgers sector Rijk
4	Postactieven sector Rijk en postactieven volgers sector Rijk
5	Actieven en wachtgelden Onderwijssectoren en volgers Onderwijssectoren
6	Actieven en wachtgelden sector Rechterlijke Macht
7	Actieven en wachtgelden sector Politie
Ongevoelige code	
11	Noch loon- noch prijsgevoelig

Bijlage 2: Verdeling loon- en prijsbijstelling VJN 2023³

Verdeling loonbijstellingstranche VJN 2023, in miljoenen euro (+ = saldo belastend)

Departement	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Algemene Zaken (AZ) ⁴	4	4	4	4	4	4
Buitenlandse Zaken (BZ)	0	0	0	0	0	0
Justitie en Veiligheid (JenV)	732	739	745	740	744	749
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) ⁵	247	240	236	182	178	172
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)	2.032	2.054	2.055	2.050	2.042	2.039
Financiën (Fin)	206	196	182	177	176	176
Defensie (Def)	415	422	424	428	427	423
Infrastructuur en Waterstaat (IenW)	116	115	114	108	109	109
Economische Zaken en Klimaat (EZK)	129	152	171	168	167	159
Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)	49	42	40	39	38	37
Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW)	67	71	64	70	63	53
Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)	303	269	261	245	229	227
Totaal	4.301	4.305	4.295	4.211	4.178	4.149

Verdeling prijsbijstellingstranche VJN 2023, in miljoenen euro (+ = saldo belastend)

Departement	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Algemene Zaken (AZ)	3	3	3	3	3	3
Buitenlandse Zaken (BZ)	0	0	0	0	0	0
Justitie en Veiligheid (JenV)	243	247	248	247	248	249
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)	170	114	95	82	77	78
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)	972	1.062	1.220	1.116	1.139	1.170
Financiën (Fin)	92	85	68	65	65	65
Defensie (Def)	424	552	556	561	548	530
Infrastructuur en Waterstaat (IenW)	532	570	572	512	491	502
Economische Zaken en Klimaat (EZK)	113	111	104	90	87	85
Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)	90	63	52	43	40	39
Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW)	69	65	66	61	52	51
Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)	86	79	76	72	69	68
Totaal	2.792	2.950	3.059	2.854	2.820	2.841

³ Bij Voorjaarsnota 2023 is naast de reguliere prijsbijstelling ook eenmalig een extra prijsbijstelling uitgekeerd om departementen extra te compenseren voor de hoge inflatie in 2022. Deze extra uitkering is niet meegenomen in de tabellen.

⁴ Inclusief de Koning.

⁵ Inclusief Gemeentefonds, BES-fonds en Hoge Colleges van Staat.

TER BESLISSING
Aan
de minister

Inspectie der
Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

Akkoord
sch 30/1

Datum
29 januari 2024
Notanummer
2024-0000081937

Bijlagen
geen

nota

Uitgangspunten binnenlandse Oekraïnereregelingen t.b.v.
VJN 2024

Aanleiding

Ter voorbereiding op de Voorjaarsnota (VJN) 2024, vragen we uw akkoord op een uit te dragen interdepartementale lijn m.b.t. de binnenlandse regelingen voor Oekraïense ontheemden.

Beslispunten

Stemt u in met de onderstaande lijn? Wij adviseren u positief.

1. Bij VJN 2024 wordt dezelfde begrotingssystematiek toegepast als bij VJN 2023. Met deze systematiek ramen we de kosten tot en met eind 2025 op de departementale begrotingen en voor opvang (deels) voor 2026 op de Aanvullende Post. Dit betekent een verlenging van een jaar.
  - o In de tabel hieronder is *zeer indicatief* een eerste beeld gegeven van de mogelijke totale omvang van de binnenlandse regelingen uitgaande van dit vertrekpunt.
Hiervan staan de bedragen 2024 en ca. de helft van bedragen 2025 reeds in de boeken. In 2025 betekent dit een plus van ca. 1,8 mld en 0,4 mld in 2026. Zie verschil met tabel 2.
2. Voor de eventuele nationale terugvaloptie na afloop van de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) dienen mogelijke *voorbereidingskosten* bij VJN 2024 specifiek te worden ingepast op departementale begrotingen.

Tabel 1: Indicatie **totale** omvang binnenlandse regelingen VJN 2024

<i>in miljoenen euro; + saldooverslechterend</i>	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal	3.342	3.081	542			
Onderwijs	113	47				
Opvang ontheemden	3.023	2.828	542			
Zorg	206	206				

NB: Bij deze berekening is uitgegaan van de huidige geraamde Q van 111.500. In februari verschijnt de nieuwe raming. Mocht de Q (significant) wijzigen, wijzigt bovenstaand beeld.

Toelichting

- De RTB loopt in principe tot 4 maart 2025. Het is nog onzeker wanneer de Europese Commissie besluit over een mogelijke verlenging van de RTB. Dit is o.a. afhankelijk van agendering en bespreking in de JBZ-raad. Naar verwachting vindt deze besluitvorming niet plaats voor de voorjaars- en augustusbesluitvorming. In 2023 is eind september besloten tot verlenging.

- Vanuit JenV begrijpen wij dat het voortzetten van de RTB na 4 maart 2025 met telkens één jaar op dit moment als meest waarschijnlijk/haalbaar wordt gezien. Dit wordt de *rolling interpretation* genoemd.
- Ontheemden uit Oekraïne zullen, naar verwachting, ook na het aflopen van de RTB gebruik maken van het recht op opvang, zorg, onderwijs, etc. Om die reden is ook in de Tijdelijke Wet opvang ontheemden Oekraïne (TW), voor in ieder geval opvang, een overgangperiode van 1 jaar na aflopen RTB opgenomen.¹
- Bovendien is het van belang om organisaties en medeoverheden die betrokken zijn bij binnenlandse Oekraïne regelingen rust en zekerheid te bieden. Dit draagt bij aan het draagvlak en bereidheid om te helpen.
- Op dit moment lijkt het dan ook reëel om, in lijn met de begrotingssystematiek van VJN 2023, de kosten voor de binnenlandse regelingen voor ontheemden uit Oekraïne bij VJN 2024 tot en met eind 2025 op de departementale begrotingen te ramen en voor opvang deels voor 2026 op de Aanvullende Post (AP) (dit ziet dan op de RTB + 1 jaar). Wij verfijnen de komende periode in samenwerking met de betrokken departementen de budgettaire effecten.
- De bedragen in tabel 1 zijn zeer afhankelijk van het aantal Oekraïense ontheemden en zijn in bovenstaande tabel voor 2024 zoals opgenomen in de MJN 2024 en voor 2025 gebaseerd op het gemiddelde aantal van 111.500 (zoals vastgesteld bij VJN 2023 en MJN 2024). Op moment van schrijven zijn er ca. 106.000 geregistreerde Oekraïense ontheemden in Nederland en is nog steeds sprake van een netto instroom van ca. 300 ontheemden per week.
- In februari en augustus (t.b.v. respectievelijk de Voorjaarsnota en de Miljoenennota), wordt de raming voor het aantal ontheemden uit Oekraïne o.b.v. de meest recente instroomcijfers en prognoses herijkt. Deze herijking loopt vanaf 2024 mee in de Meerjaren Productie Prognose (MPP) die wordt opgesteld t.b.v. de raming voor regulier asiel. In februari verwachten we daarom een duidelijker beeld te hebben van de raming van het aantal ontheemden en dit kan nog tot (significante) wijzigingen in de budgetten leiden.
- Het streven is om met JenV het uitgangspunt voor het aantal ontheemden ten behoeve van budgettaire claims vast te zetten voordat de beleidsbrieven aan u worden gestuurd zodat alle betrokken departementen van dezelfde aantallen uitgaan.
- In lijn met de voorjaarsbesluitvorming 2023 zullen wij de voorstellen uit de beleidsbrieven voor binnenlandse Oekraïnereregelingen toetsen en na ambtelijke overeenstemming integraal in een verzamelnota aan u voorleggen. Het doel hiervan is om de binnenlandse regelingen van de verschillende departementen integraal te wegen en gelijk te behandelen en, waar mogelijk, voorafgaand aan de bilaterale overleggen, overeenstemming te bereiken.
- Op dit moment wordt ook gewerkt aan een nadere uitwerking van een nationale terugvaloptie indien de RTB niet wordt verlengd en een (andere) EU-gecoördineerde oplossing uitblijft.
- Ons voorstel is om departementen de kosten van dergelijke *voorbereidingen* bij de voorjaarsbesluitvorming specifiek in te laten passen en dit bij augustusbesluitvorming opnieuw te bezien, omdat (1) nog geen helderheid is over welke nationale terugvaloptie wordt gekozen en de omvang van de voorbereidingskosten nog onduidelijk zijn en (2) Nederland inzet op een EU-gecoördineerde oplossing en het beschikbaar stellen van voorbereidingsbudget voor een nationale terugvaloptie een verkeerd signaal afgeeft.

Alternatieve in beeld gebrachte opties

¹ De verwachting is dat de TW in week 5 door de Tweede Kamer wordt behandeld.

- Ter voorbereiding hebben we ook andere opties overwogen. We lichten deze opties kort toe en schetsen daarbij ook de voor- en nadelen zodat u inzicht heeft in onze overweging om tot het advies te komen.
  - Optie I: Ramen t/m 24 en afwachten tot nadere (Europese) besluitvorming.
  - Optie II: Ramen t/m de huidige looptijd van de RTB (4/3/25) in afwachting van nadere (Europese) besluitvorming
  - Optie III (geadviseerde optie): Ramen voor heel 2025 en voor opvang voor een deel van 2026 op de AP.
  - Optie IV: Meerjarig ramen.

Opties	Voordelen	Nadelen
Optie I: t/m 2024	<ul style="list-style-type: none"> • Budget wordt pas geraamd en beschikbaar gesteld als meer duidelijkheid is over vervolg. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geen (rechtmatige) verplichtingen kunnen aangaan vanaf 2025 terwijl dat mogelijk wel noodzakelijk is gezien looptijd RTB. Dit kan leiden tot onrust en onzekerheid. • Mogelijk aanpassingen nodig buiten hoofdbesluitvormingsmoment. • Andere aanpak dan VJN 2023.
Optie II: t/m 4/3/2025	<ul style="list-style-type: none"> • Raming in lijn met huidige looptijd RTB. • Budget wordt pas geraamd en beschikbaar gesteld als meer duidelijkheid is over vervolg. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geen (rechtmatige) verplichtingen kunnen aangaan na 4 maart 2025 terwijl dat mogelijk wel noodzakelijk is. Dit kan leiden tot onrust en onzekerheid. • Mogelijk aanpassingen nodig buiten hoofdbesluitvormingsmoment. • Andere aanpak dan VJN 2023.
Optie III: 2025 en t/m 4/3/2026 (geadviseerde optie)	<ul style="list-style-type: none"> • Raming op basis van meest haalbare scenario volgens JenV. • In lijn met VJN 2023. • Verplichtingen kunnen (rechtmatig) worden aangegaan voor een langere periode en in lijn met de verwachting dat Oekraïense ontheemden niet direct na afloop van RTB vertrekken. • In lijn met TW. • Het biedt rust en zekerheid. 	<ul style="list-style-type: none"> • Er wordt budget beschikbaar gesteld dat mogelijk ziet op de periode na afloop RTB. • Departementen kunnen meer ruimte ervaren en gebruiken dan - uiteindelijk - noodzakelijk blijkt. • Het kan als minder passend worden ervaren bij de demissionaire status van het kabinet.
Optie IV Meerjarig ramen	<ul style="list-style-type: none"> • Houdt rekening met de reële kans dat Oekraïense ontheemden langer in Nederland zullen blijven. • Het biedt rust en zekerheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Het kan een verkeerd signaal geven over de verwachting van het verloop van de oorlog. • Er wordt (generaal) budget beschikbaar gesteld dat mogelijk ziet op de periode na afloop RTB en overgangperiode van TW. • Departementen kunnen meer ruimte ervaren en gebruiken dan - uiteindelijk - noodzakelijk blijkt. • Andere aanpak dan VJN 2023.

Opties	Voordelen	Nadelen
		<ul style="list-style-type: none"> Het kan als minder passend worden ervaren bij de demissionaire status van het kabinet.

- Tabel 2 geeft, ter achtergrond en ter vergelijking, de budgetten weer die op dit moment in de begroting zijn opgenomen. Hierbij is 2023 gebaseerd op NJN 2023. De budgetten voor 2024 en verder zijn op basis van MJN 2024. De grootste mutaties voor de VJN 2024 verwachten we, bij de geadviseerde optie, voor 2025 en 2026.

Tabel 2: Huidige totale budgetten binnenlandse regelingen							
<i>in miljoenen euro</i>	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal	3.547	3.376	1.214	100			
Onderwijs	246	97					
Opvang ontheemden	3.098	3.029	1.214	100			
Sociale Zekerheid en Werkgelegenheid	25						
Zorg	178	250					

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

TER BESLISSING

Aan
de minister
de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Persoonsgegevens

Datum
2 februari 2024

Notanummer
2024-0000156516

Bijlagen
1. Nota concept-beoordeling
Klimaatfonds MJP 2025

nota

Voorjaarsbesluitvorming klimaat

Aanleiding

Gezien de demissionaire status van het kabinet, en de noties daarover in de januaribrief en de bespreking in de MR, bespreken we graag uw lijn (minister en staatssecretaris) t.a.v. de klimaatbesluitvorming aankomend voorjaar. Dit zodat wij hier met onze inzet richting de beleidsdepartementen rekening mee kunnen houden.

NB. U ontvangt beide over enkele weken een uitgebreidere inhoudelijke notitie, met name m.b.t. de openstaande punten aan de lastenkant.

08.02.24

Beslispunten

- Graag bespreken wij onderstaande punten met u. Gaat u akkoord met een bespreking?

ja

Inhoudelijk

- Welk ambitieniveau heeft u voor normering en beprijzing dit voorjaar? Grofweg komen de mogelijke richtingen neer op:
  - Alleen uitwerken van reeds afgesproken normerende en beprijzende maatregelen. Voor een aantal maatregelen die al door het kabinet zijn afgesproken geldt dat implementatie nog plaats moet vinden (zie tabel 1 in de toelichting), o.a. omdat ze controversieel zijn verklaard.
  - Inzetten op nieuwe normerende en beprijzende maatregelen t.o.v. het voorjaarspakket 2023. Dit is verdedigbaar aangezien het zeer onzeker is of Nederland de bestaande reductiedoelstelling in 2030 haalt. Ook is door de onzekerheid over de doorgang van een aantal beprijzende maatregelen de beleidsmix van klimaatmaatregelen mogelijk niet meer in balans. Aan de andere kant passen nieuwe maatregelen minder bij een demissionair kabinet en is de politieke haalbaarheid naar verwachting beperkt.
  - Geen inzet op normering en beprijzing.
- Ons advies is de inzet m.b.t. de overheveling van middelen vanaf de Aanvullende Post (Klimaatfonds) te laten afhangen van de hierboven gekozen lijn m.b.t. normeren en beprijzen. Bent u het eens met deze drie routes:
  - Indien de reeds afgesproken normering en beprijzing verder wordt gebracht, dan sluiten we daar met de overheveling van de AP op aan: alleen de middelen behorende bij het (meerjarige) voorjaarspakket 2023 worden overgeheveld, zolang de bijbehorende plannen voldoende zijn

min
vabancu

dat doen
wij ook
kijkt op
andere
fiscale
gebie dan
zoals
Box-3
maakt
stelsel.

Mie ook zelf
controversieel verklaarde maatregelen (rekening
pagina 1 van 5)

uitgewerkt en er aan de eventueel overige gestelde voorwaarden is voldaan.

2. Met extra normering en beprijzing kunnen er mogelijk ook middelen beschikbaar worden gesteld vanaf de AP voor nieuwe plannen t.o.v. de afspraken van vorig voorjaar, zolang het uiteindelijke pakket gebalanceerd is en de ingediende plannen positief zijn beoordeeld. Belangrijk is om aan de besteding van de plannen de voorwaarde te verbinden dat de maatregelen ook worden ingevoerd (dit is ook de voorwaarde bij stikstof).
  3. Indien er niet wordt ingezet op normering en beprijzing, dan ook geen nieuwe overheveling van middelen vanaf de AP.
- T.a.v. de subsidieregeling SDE: Er is ruimte in het kasbudget van de SDE-regeling. Het is aannemelijk dat de minister van Klimaat en Energie (MKE) dit voorjaar een voorstel zal doen om deze ruimte elders in te zitten, buiten de SDE om. Vorig jaar is MKE de voorjaarsbesluitvorming ingegaan met als uitgangspunt dat hij deze middelen ter beschikking heeft voor andere plannen. Wij adviseren hier niet mee in te stemmen. Het gaat hier immers om intensiveringen.
  - Het is belangrijk om politiek evenwicht te houden tussen de omgang met klimaat en andere dossiers, maar ook tussen doelbereik (dat moet van normeren en beprijsen komen) en de inzet van klimaatfondsmiddelen (die leiden veelal niet zelfstandig tot CO2-reductie).

Proces

- Afgelopen voorjaar heeft MKE parallel aan de voorjaarsbesluitvorming het klimaatpakket gecoördineerd, met bilateralen met de andere betrokken bewindspersonen waarbij SFB aansloot waar relevant. MKE is voornamelijk van plan deze aanpak dit jaar te herhalen. De intentie is om uw bilateraal (minister) met MKE op 26 maart te benutten voor het totale pakket. Daarna gaat dit pakket nog langs de RFL en MR.
- Besluitvorming over de lastenmaatregelen zal in beginsel plaatsvinden in de Vierhoek. Daarnaast zal er een apart bilateraal tussen MKE en u (staatssecretaris) worden ingepland om de besluitvorming rondom fiscale vergroening voor te bespreken.
- Het aan te bevelen proces hangt mede af van de gekozen inzet bij de inhoud. Wij adviseren een overleg met MKE over de voorjaarsbesluitvorming voordat hij met andere bewindspersonen gesprekken voert. Dit om te voorkomen dat er verwachtingen worden gewekt die niet aansluiten bij uw lijn. Bent u (minister en staatssecretaris) hiermee akkoord?

Kernpunten

- Tijdens de voorjaarsbesluitvorming 2023 heeft het kabinet een meerjarig pakket samengesteld bestaande uit normeren, beprijsen en invulling van de uitgaven uit het Klimaatfonds. Het doel van dit pakket was om een broeikasgasreductie van 60% te bereiken in 2030, om zo met voldoende zekerheid het wettelijke doel van 55% te behalen (afpraak uit het Coalitieakkoord). PBL heeft berekend dat het voorjaarspakket resulteert in een geschatte reductie tussen de 47% en 56%, en dit alleen lukt als alles meezit in de uitvoering. Dit betekent dat het 60% doel met de huidige plannen niet wordt behaald en ook het behalen van 55% hoogst onzeker is.

Gezien de demissionaire status van het kabinet, en de normerende en beprijzende maatregelen die als gevolg daarvan controversieel zijn verklaard, is het waarschijnlijk dat het doelbereik verder uit beeld is geraakt. Na de voorjaarsbesluitvorming vorig jaar is gecommuniceerd dat het beleid wordt getoetst op doelbereik en rechtvaardigheid, en waar nodig bijgestuurd kan worden.

- Ambtelijk EZK ziet voorsnog geen reden om besluiten over extra normerende en beprijzende maatregelen te nemen. In het pakket van reeds overeengekomen maatregelen (Meerjarenplan (MJP) 2024) zitten wel normerende/beprijzende maatregelen. Deze wachten echter vaak nog op concrete uitwerking of zijn controversieel verklaard (bijv. Betalen naar gebruik in de mobiliteit). Indien deze maatregelen veel vertraging oplopen of helemaal niet meer doorgaan, raakt het pakket uit balans. Het 'zuur' vindt meestal lastig doorgang, zeker zonder 'zoet'. Er moet een gebalanceerd pakket worden gemaakt, bestaande uit subsidiërende, normerende en beprijzende maatregelen.
- PBL koppelt in de regel aan uitgavenmaatregelen/subsidies geen individueel effect op de reductie van CO₂-uitstoot. Het doelbereik in 2030 zal dus naar verwachting niet veranderen enkel door het intensiveren (of besparen) op subsidies. Tegelijkertijd is het mogelijk dat bepaalde randvoorwaarden voor de energietransitie minder goed tot stand komen zonder subsidies.
- Normerende en beprijzende maatregelen kunnen wel het doelbereik vergroten. Vanuit een doelmatigheidsperspectief is dus klimaatbeleid met alleen (aanvullende) subsidiërende maatregelen niet wenselijk.
- SDE: De SDE (Stimuleringsregeling Duurzame Energieproductie en Klimaattransitie) subsidieert hernieuwbare energieproductie en CO₂-reducerende technologieën. Gezien de huidige verplichtingenruimte die EZK met deze subsidie aan kan gaan, zit er ruimte in het beschikbare kasbudget op de begroting van EZK van mogelijk enkele miljarden cumulatief over de meerjarenperiode. Naar verwachting zal MKE een voorstel doen om de beschikbare ruimte elders in te zetten voor beleidsmatige wensen. Er is dit voorjaar geen ruimte voor intensiveringen, gezien de demissionaire status van het kabinet. Er is in het verleden regelmatig dekking uit de SDE-middelen gehaald voor KE doelen, maar ook voor het energiepakket vorig jaar.

Toelichting

- In de instellingswet van het Klimaatfonds is afgesproken dat er elk jaar een MJP wordt gemaakt met klimaatmaatregelen.
- In de beleidsbrief van EZK (en de andere departementen) zal begin maart een voorlopige inzet staan m.b.t. de opgevraagde middelen vanuit het Klimaatfonds. De minister voor Klimaat en Energie (MKE) is van plan om in maart (na indiening van de beleidsbrief) als fondsbeheerder in gesprek te gaan met de andere bewindspersonen over de middelen die zij opvragen vanuit het fonds. Uw (minister) bilateraal met MKE staat voorsnog gepland op 26 maart. De andere bilateralen van MKE zijn dan naar verwachting afgerond. Tenslotte is EZK van plan het MJP 2025 begin april in een RFL en MR te agenderen.
- Er ligt momenteel een concept-pakket bij PBL en TNO voor een onafhankelijke toets (zie ook de eerdere nota hierover in de bijlage). In

onderstaande tabel 2 staat de huidige conceptbeoordeling per perceel binnen het Klimaatfonds, met de daarbij behorende cumulatieve bedragen. Hieronder liggen tientallen maatregelen. In de conceptbeoordeling is - gegeven de doelen uit het CA van het demissionaire kabinet - ambtelijk voor 1,4 miljard euro aan plannen positief beoordeeld (zonder positieve beoordeling zou het PBL geen uitspraak kunnen doen over de maatregelen). Aan 8,0 miljard euro zijn nog aanvullende voorwaarden gesteld. Van de 1,4 miljard euro is 427 miljoen euro nieuw t.o.v. MJP 2024. De rest is een uitwerking van reserveringen die vorig voorjaar zijn overeengekomen. Van de 8 miljard euro is ruim 2 miljard euro nieuw.

- Voor sommige maatregelen worden enkel de subsidies overgeheveld indien aan één of meerdere voorwaarden m.b.t. normeren en beprijzen wordt voldaan. Zo is bijvoorbeeld door de Eerste Kamer de Wet fiscale klimaatmaatregelen industrie en elektriciteit verworpen, waardoor niet is voldaan aan de voorwaarde voor een verhoging van het budget van het perceel 'verduurzaming industrie' binnen het Klimaatfonds. Eén van de voorwaarden voor deze reservering is namelijk de ophoging van de minimum CO2-prijs voor de elektriciteitssector en industrie op basis van een tariefstudie, wat met de hiervoor genoemde wet moest worden geregeld. Er gelden ook nog andere voorwaarden voor deze verhoging waar nog niet aan is voldaan. Het gaat bijvoorbeeld om ophoging van het tarief CO2-heffing industrie en de verlenging van de CO2-heffing tot en met 2032. Deze maatregelen kunnen pas worden meegenomen in het aanstaande Belastingplan 2025.
- Aan de lastenkant moet in ieder geval besluitvorming plaatsvinden over de gevolgen van het wegstemmen van het wetsvoorstel FKM industrie en elektriciteit (inclusief dekking, bij voorkeur in het eigen domein) en de mogelijkheid om ook de binnenvaart en glastuinbouw onder het nieuwe Europese emissiehandelssysteem te brengen (ETS2, voor de zomer moet Nederland een definitief besluit nemen). Daarnaast kan mogelijk besluitvorming plaatsvinden over een aantal fiscale maatregelen die in het voorjaarspakket 2023 zijn afgesproken, inmiddels verder zijn uitgewerkt en naar verwachting op politiek draagvlak kunnen rekenen. Denk bijvoorbeeld aan ophoging van het tarief van de CO2-heffing industrie op basis van een tariefstudie. U ontvangt binnen enkele weken een uitgebreidere notitie over de voorgestelde inzet en proces ten aanzien van de klimaatbesluitvorming aan de lastenkant. Daarnaast ontvangt u binnenkort een separate notitie over de budgettaire gevolgen van de behandeling van het Belastingplan in de Eerste Kamer. Een optie die hier wordt uitgewerkt, is het op korte termijn opnieuw inbrengen van het wetsvoorstel (maar dan zonder de metallurgische/mineralogische vrijstellingen in de energiebelasting waar de Kamer kritisch op was).

→ dus afschaffen
vrijstelling ~~in~~ belasting
+ CO2. min. heffing op

Tabel 1. Normerende en beprijzende maatregelen waartoe reeds besloten is, maar die nog moeten worden uitgewerkt

Maatregel	Sector
Betalen naar gebruik (<i>uitwerking on hold vanwege beperkt politiek draagvlak door demissionaire status</i>)	Mobiliteit
Verhoging inzet van biobrandstoffen in wegverkeer met 20 PJ	Mobiliteit
Aanscherpen CO2-prestaties goederenvervoer	Mobiliteit
Mogelijkheid voor gemeenten om zero-emissie zones uit te breiden naar alle voertuigcategorieën behalve personenauto's	Mobiliteit
Verplichting minimaal emissielabel B in de binnenvaart	Mobiliteit
Nationaal programma landelijk gebied (normering en beprijzing in de landbouw)	Landbouw
Negatieve emissies bij afvalverbrandingsinstallaties (AVI's)	Industrie
Aanscherping CO2-heffing AVI's en inbouw	Industrie
beprijzingsprikkels recycling	
Verhoging tarief en verlenging t/m 2023 van CO2-heffing industrie o.b.v. tariefstudie PBL	Industrie
Normering 25-30% bijmengen plastic reclycaat of bioplastic	Industrie
Normering circulair slopen	Industrie
Normering biobased bouwen	Industrie
Afschaffen belastingvrijstelling duaal verbruik kolen (<i>dit voorstel is uitgewerkt, maar wetsvoorstel verworpen door Eerste Kamer vanwege een ander onderdeel m.b.t. metallurgische/mineralogische industrie</i>)	Industrie
Verhoging minimum CO2-prijs industrie en elektriciteit o.b.v. tariefstudie (<i>dit voorstel is uitgewerkt, maar wetsvoorstel verworpen door Eerste Kamer vanwege een ander onderdeel m.b.t. metallurgische/mineralogische industrie</i>)	Industrie en elektriciteit
Generieke stimulering negatieve emissies (mogelijk via normering en beprijzing)	Elektriciteit
Normeren en beprijzen om streefdoel 2035 voor de elektriciteitssector te halen	Elektriciteit
Invoeren batterijverplichting zonneparken	Elektriciteit
Aanpassing tarief CO2-heffing glastuinbouw o.b.v. tariefstudie	Glastuinbouw
Uitfasering huurwoningen labels EFG per 2029, daarna alle huurwoningen geïsoleerd tot de standaard bij renovatiemomenten	Gebouwde omgeving
Uitfaseren slechtste energielabels utiliteitsbouw	Gebouwde omgeving
Introductie energieprestatie-eisen industrie functie	Gebouwde omgeving
Introductie zero-emission buildings norm alle woningen 2050	Gebouwde omgeving
Brede toepassing ETS-2 naar alle brandstoffen via opt-in	Overkoepelend

Tariefaanpassing energiebelasting (verhoging aardgas en verlaging elektriciteit in hogere verbruikssectoren) (uitwerking on hold vanwege beperkt politiek draagvlak door demissionaire status)	Overkoepelend
Verlaagd energiebelastingtarief waterstof	Overkoepelend
Energiebesparingsplicht van 5 naar 7 jaar	Overkoepelend

Tabel 2. Budgettair overzicht van de concept-beoordeling van MJP 2025 in miljoenen €'s).

Perceel	Restant voor MJP 2025	Opnemen in MJP 2025 na concept-beoordeling fondsbeheerder	Reserveren voor MJP 2026 na concept-beoordeling fondsbeheerder	Restant voor MJP 2026 e.v.
Kernenergie	4763	62	0	4701
Gascentrales	999	1	985	13
Energie-infra	1868	1131	734	3
Vroege fase opschaling	7799	6324	1462	13
Verduurzaming industrie	2929	1099	1733	97
Verduurzaming gebouwde omgeving	2692	723	1855	114
Meerdere percelen**	0	9	0	-9
Totaal	21050	9350*	6841	4864

*Dit valt uiteen in 1,4 miljard euro zonder voorwaarden, en 8,0 miljard euro mag enkel worden overgeheveld indien aan de voorwaarden is voldaan.

** Er is voor 9 miljoen aan extra voorstellen ingediend, die buiten de percelen vallen. De percelen dragen hier gelijkmatig aan bij.

Communicatie

n.v.t.

Politiek/bestuurlijke context

n.v.t.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

HEDEN
TER BESLISSING
Aan
de minister

bespreken
7/2

Inspectie der
Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

Datum
7 februari 2024

Notanummer
2024-0000162202

Bijlagen
geen

nota

Lijn Voorjaarsbesluitvorming en antwoordbrieven formatie

Aanleiding

U krijgt mogelijk vragen over de rol van de antwoordbrieven over tegenvallers en risico's aan de informateur in de Voorjaarsbesluitvorming en de staat van de overheidsfinanciën. Voor de MR is onderstaande lijn voorbereid welke ook kan worden gebruikt bij vragen van collega-ministers in de aankomende dagen.

Beslispunten

Graag uw akkoord op de onderstaande lijn. Als u akkoord bent bereiden wij dit voor als een mondeling punt voor de MR van vrijdag a.s. Verder worden bij uw akkoord vragen van de departementen langs onderstaande lijn beantwoord.

Kernpunten

Eventueel als aanloop

- Informateur Plasterk heeft op 23 januari per brief aan de minister-president verzocht aan ministeries een overzicht te vragen van mogelijke tegenvallers (inclusief rechtszaken) in 2024 – 2028 van meer dan 500 miljoen én enige waarschijnlijkheid. Gevraagd is per tegenvaller een inschatting te geven van de potentiële omvang plus het risico dat de tegenvaller zich voordoet.
- Deze vraag is door de ministers die verantwoordelijk zijn voor de departementen per brief beantwoord. Iedere minister heeft daarin een eigenstandige verantwoordelijkheid.
- Ik heb als minister van Financiën – net als de overige ministers voor hun begrotingen – een antwoord geschreven voor de begroting van Financiën.

1. *Lijn begrotingsproces*

- Het hoofdbesluitvormingsmoment in het voorjaar is hét moment waarop integrale besluitvorming plaatsvindt over alle begrotingsvoorstellen. De antwoordbrieven aan de informateur staan los van het begrotingsproces.
- Het kabinet doorloopt het normale proces van de jaarlijkse begrotingsvoorbereiding. Dit betekent dat ik met alle vakministers begrotingsbesprekingen ga voeren over de onderwerpen die worden aangedragen in de beleidsbrieven. Deze brieven worden op 8 maart aangeleverd bij Financiën en bevatten het actuele beeld van mee- en tegenvallers en de budgettaire risico's en voorstellen voor de wijze waarop deze kunnen worden ingepast binnen de begroting.

- Nadat ik met alle vakministers heb gesproken vindt in de Ministerraad integrale besluitvorming plaats over de voorstellen voor de Voorjaarsnota 2024.
- Het streven is erop gericht de Voorjaarsnota voor 1 mei aan te bieden aan het parlement.

2. Over de staat van de overheidsfinanciën

- De Miljoenennota 2024 en de Najaarsnota 2023 bevatten het meest actuele beeld van de overheidsfinanciën.
- Het CPB publiceert op 22 februari met het Centraal Economische Plan (CEP) een nieuwe economische raming. Financiën baseert zijn berekeningen op de economische ramingen van het CPB.
- In de Voorjaarsnota publiceert het kabinet de nieuwe ramingen voor het EMU-saldo en de EMU-schuld.

EMU-saldo en schuld	2023	2024	2025	2026	2027	2028
EMU-saldo (mld. euro)	-18,3	-33,4	-33,5	-41,8	-31,4	-38,8
EMU-saldo (% bbp)	-1,8%	-3,1%	-3,0%	-3,6%	-2,6%	-3,1%
EMU-schuld (% bbp)	47,6%	47,3%	48,8%	50,6%	51,4%	53,0%

- De bovenstaande tabel geeft het EMU-saldo en schuld weer voor de periode 2023 tot en met 2028. De standen zijn op basis van de Najaarsnota voor 2023 en de Miljoenennota inclusief aangenomen moties tijdens de APB/AFB (2024-2028).

3. Over de rol van de minister van Financiën

- De minister van Financiën heeft geen rol in de beantwoording van de vragen die door de informateur zijn gesteld aan de vakministers op 23 januari.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

bespreken
12/2

Ministerie van Financiën

HEDEN
TER BESPREKING (MA 12/2 11.30-12.00U)

Aan

de minister

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Directoraat-Generaal van
de Rijksbegroting

Persoonsgegevens

nota

Gereedchapskist en realisaties Slotwet 2023

Datum

9 februari 2024

Notanummer

2024-0000164100

Bijlagen

1. Overzicht onderuitputti
2. Instrumenten gereedsc

Aanleiding

U (minister) heeft gevraagd na te denken over een *gereedchapskist* om tijdens de voorjaarsbesluitvorming te beschikken over handelingsopties om de overheidsfinanciën op orde te houden, naast mogelijk specifieke ombuigingen. Graag bespreken we deze opties met u aan de hand van deze nota, waarin ook de voorlopige realisaties van de uitgaven over 2023 zijn toegelicht.

Bespreekpunten

1. Op basis van de Slotwet is het laatste cijferbeeld van de uitgaven opgenomen over 2023. Dit lichten wij graag verder toe, ook in relatie tot de vraag of het mogelijk is aanvullende onderuitputting in te boeken bij de Voorjaarsnota.
2. We bespreken graag het kader voor de voorjaarsbesluitvorming met u. Waarbij we opmerken dat de stand inkomsten 2023 en het CEP nog belangrijke input zullen leveren om het totaalbeeld op te kunnen maken. *U (minister en staatssecretaris) ontvangt volgende week een aparte startnota voor de inkomstenbesluitvorming in het aankomende voorjaar.*
3. Afhankelijk van het gekozen kader zijn verschillende instrumenten denkbaar die, passend bij een demissionaire status, ingezet kunnen worden tijdens de voorjaarsonderhandelingen. Deze instrumenten bespreken we graag met u.
  - a. Loon- en prijsbijstelling (uitgaven)
  - b. Aanvullende Post (uitgaven)
  - c. TEM-reservering (uitgaven)
  - d. Kasschuiven investeringsplafond (uitgaven)
  - e. Verdeelsleutel (uitgaven)
  - f. Dekkingsopties aan de inkomstenkant

Kernpunten

Bespreekpunt 1: Cijferbeeld Slotwet, aanvullende onderuitputting en stand inkomstenkader

Eerste beeld realisatie Slotwet

- Bij de Slotwet is er per saldo 2,4 mld. onderuitputting onder het uitgavenplafond gemeld op de diverse begrotingen. Hiervan is 1,1 mld. onderuitputting op de investeringsmiddelen. In bijlage 1 is een tabel opgenomen met de onderuitputting bij Slotwet per begroting en per plafond.

vraag: hoe zitten
 de andere overheden hier
 in? → daar stevige
 onderuitputting leer ik
 steeds...

- De meeste onderuitputting bij Slotwet doet zich voor bij Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (0,6 mld.), Infrastructuur en Waterstaat (0,5 mld.) en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (0,5 mld.).
- Bij Slotwet is er ook een per saldo meevaller van 248 mln. op de generale dossiers die relevant zijn voor het plafond. Het gaat om dossiers als btw-compensatie aan gemeenten, rente, boete-ontvangsten en opbrengsten afpakken.
- De onderuitputting van 2,4 mld. en per saldo meevaller bij Slotwet van 248 mln. tellen op tot 2,6 mld. en zijn daarmee ruim voldoende om bij Najaarsnota nog resterende in=uittaakstelling en aanvullende onderuitputting van 0,5 mld. in te vullen. Het restant van 2,1 mld. verbetert het EMU-saldo (t.o.v. NJN). Ook is bij Slotwet 0,8 mld. aan niet-uitgegeven SDE-middelen afgestort in de SDE-reserve. Technisch gezien loopt dit niet mee in de onderuitputting, maar het verbetert wel het EMU-saldo. Ceteris paribus verbetert het saldo door deze uitgavenontwikkelingen met 2,9 mld.; Dit is ongeveer 0,3% bbp. De raming van het EMU-saldo bij de Najaarsnota bedroeg -1,8% voor 2023.
- Tabel 1 geeft hoe de totale ingeboekte onderuitputting over 2023 wordt ingevuld en welk bedrag er dan nog resteert wat ten gunste komt van het EMU-saldo.
- Het is belangrijk op te merken dat dit een voorlopig beeld is van de realisaties over 2023 en nog niet alle informatie bevat. In dit beeld ontbreekt onder andere nog de plafondcorrecties en niet-plafondrelevante mutaties die mogelijk wel van invloed zijn op het saldo en de uitvoeringscijfers van SZW en VWS. De uitvoeringsinformatie ontvangen we op 16 februari. Ook de realisatiecijfers over de inkomsten zijn half februari bekend waarmee het beeld voor de EMU-inkomsten over 2023 kan worden opgemaakt. In de week van 19 februari ontvangt u een geactualiseerd beeld van de realisatiecijfers. In maart volgen nog de correcties als gevolg van de ADR-controle en de realisaties van het CBS over o.a. het saldo lokale overheden en de zogeheten kas-transverschillen. Het EMU-saldo over 2023 wordt in maart door het CBS vastgesteld en op 25 maart gepubliceerd.

Tabel 1. Invulling totaal ingeboekte onderuitputting 2023 en restant onderuitputting + meevallers Slotwet

x mln. euro, (+ is saldo belastend)	2023
1. Onderuitputting Miljoenennota (a)	-255
2. Onderuitputting Najaarsnota (b)	-4.470
3. Meevallers Najaarsnota (generale dossiers en uitvoering SZW/VWS) (c)	-1.146
4. Onderuitputting Slotwet (d)	-2.435
5. Meevaller Slotwet (generale dossiers)	-248
6. Voorlopige totale onderuitputting en generale meevallers	-8.554
7. Invulling in=uit-taakstelling en aanvullende onderuitputting	6.418
8. Voorlopig restant (komt ten gunste van EMU-saldo)	-2.136

Realisatie heel jaar 2023 en eventuele aanvullende onderuitputting

- De totale specifieke onderuitputting onder het uitgavenplafond over 2023 wordt nu geschat op 7,2 mld. Dit betreft een optelling van 0,3 mld gemeld bij Miljoenennota (a), 4,5 mld bij Najaarsnota (b) en 2,4 mld. bij Slotwet (d).
- Het is de verwachting dat het overgrote deel van de 7,2 mld. onderuitputting incidenteel is. Zo zit bijvoorbeeld al circa 2,8 mld. van de onderuitputting op investeringsmiddelen, waarvan de aanname is dat deze middelen in een later jaar wel tot besteding komen.
- De onderuitputting zal tot een maximum van 1% van de totale begroting via de eindejaarsmarge in 2024 weer worden toegevoegd aan de departementale begrotingen. Voor de begrotingsfondsen en andere middelen op het

- investeringsplafond geldt een oneindige eindejaarsmarge. Voor sommige andere budgetten geldt ook een uitzondering van 100% eindejaarsmarge.
- Enkele departementen hebben in 2023 meer onderuitputting dan zij met het maximum van 1% aan eindejaarsmarge mee mogen nemen naar 2024. Dit zit vooral op politiek gevoelige budgetten zoals stikstofmiddelen en middelen voor herstel toeslagen.
  - Een eerste inschatting van de totale eindejaarsmarge voor 2024 bedraagt 4,3 mld. Dit is nog exclusief besluitvorming in het voorjaar over eventuele verruiming van de eindejaarsmarge. Afgelopen voorjaar is de eindejaarsmarge in de besluitvorming verruimd voor bepaalde dossiers. Er bestaat dus een mogelijkheid dat de eindejaarsmarge nog hoger wordt dan 4,3 mld. en er dus voor 2024 een hogere in=uittaakstelling ontstaat.
  - In tabel 2 is een overzicht opgenomen van de totale ingeboekte in=uittaakstelling en aanvullende onderuitputting. Voor 2022 en 2023 is ook de gerealiseerde specifieke onderuitputting opgenomen.
  - Rijen 1 t/m 4 laten de in=uittaakstelling en aanvullende onderuitputting zien die reeds in de boeken staat.
  - Rij 6 presenteert een prognose van de toekomstige in=uittaakstelling vanwege eindejaarsmarge van 4,3 mld. voor de jaren 2024 en 2025. Dit laat zien dat de begroting in 2024 al rekening houdt met 7,9 mld. onderuitputting en in 2025 met 6,6 mld. In 2024 is dit meer dan de totale onderuitputting in 2023 van 7,2 mld.; in 2025 0,6 mld. minder.
  - Met de aanname dat de gerealiseerde onderuitputting voor een deel incidenteel is en elk jaar minder wordt, laat de begroting dus geen ruimte zien om extra aanvullende onderuitputting in te boeken bij de Voorjaarsnota 2024.
  - Bovendien sluit het inboeken van extra aanvullende onderuitputting niet aan bij de aangenomen motie Flach en Grinwis bij Najaarsnotadebat die de regering verzoekt concrete stappen te nemen om de mate van onderuitputting te verminderen.

||| *herpreken*

|||

*geen omzet
Liet inboeken de
dat volgt uit
"redelijk
kansen"*

Tabel 2. Totaal ingeboekte en gerealiseerde onderuitputting voor 2022-2025

x mln. euro (+ is saldo belastend)	2022	2023	2024	2025
1. Ingeboekte in=uittaakstelling vanwege eindejaarsmarge	-1.415	-4.318	-92	-65
2. Aanvullende onderuitputting Miljoenennota 2023	-2.100	-2.100	-500	
3. Aanvullende onderuitputting Voorjaarsnota 2023			-1.500	-1.250
4. Aanvullende onderuitputting Miljoenennota 2024			-1.500	-1.000
5. Aanvullende onderuitputting Voorjaarsnota			0	0
6. Toekomstige in=uittaakstelling vanwege eindejaarsmarge			-4.312	-4.312
7. Totaal ingeboekte onderuitputting	-3.515	-6.418	-7.904	-6.627
8. Totaal gerealiseerde onderuitputting (excl. meevallers generale dossiers + uitvoering)	-6.184	-7.155	PM	PM

Stand van zaken inkomstenkader

- Op dit moment is de voornaamste uitdaging de derving als gevolg van het vervallen van de Wet fiscale klimaatmaatregelen industrie en elektriciteit. De derving is structureel 201 mln. en incidenteel 1,3 mld. t/m 2030.
- Los van de derving zijn er een aantal reguliere onderwerpen (herijkingen, zorgpremies) maar daarin verwachten we geen grote uitdagingen.
- Voor het belastingplan is over een aantal zaken besluitvorming nodig. Het gaat om de volgende punten waar de Kamers om hebben gevraagd, of die technisch van aard zijn:
  - De wetsvoorstellen nationale verbruiksbelasting E-sigaretten en gedifferentieerde verbruiksbelasting van alcoholvrije dranken op basis van suikergehalte.

- o De opvolging van een aantal moties en toezeggingen voortkomend uit de behandeling van het Belastingplan 2024. Het gaat hierbij met name om verzoeken om alternatieven voor het afschaffen van de inkoopfaciliteit dividendbelasting, versoberen van de 30%-regeling, verhoging van het tarief box 2 en box 3 en verhoging van de bankenbelasting.
- o Een aantal maatregelen van technische aard dat wordt voorbereid voor het belastingplan 2025.

alternatieven
in beeld
brengen, niet
Δ wet.

Tabel 3. Voorlopige stand inkomstenkader Voorjaarsbesluitvorming 2023

#	In standen, in mln. + is saldooverslechterend = lastenverlichting	2024	2025	2026	Struc.
<i>1a. Beleidsmatige mutaties</i>					
1	Zorgpremie ontwikkeling n.a.v. zvw-uitgaven	PM	PM	PM	PM
2	Verwerping afbouwen vrijstelling metallurgische en mineralogische procedés	0	+166	+160	+196
	Verwerping afbouwen vrijstelling duaal verbruik kolen	0	0	0	+5
<i>1b. Herijkingen</i>					
3	Beperken tabelcorrectiefactor IB	+4	+4	+4	+4
Totaal inkomstenkader voorlopig		+130	+170	+164	+205

Besprekingspunt 2: kader voor de voorjaarsbesluitvorming

- Vanwege de demissionaire status en de gezamenlijke verantwoordelijkheid om de uitgaven en lasten te beheersen is bij de Januaribrief besproken om de besluitvorming te beperken tot de uitvoering van het coalitieakkoord. Er is geen ruimte voor nieuwe intensiveringen. Het trendmatig begrotingsbeleid schrijft voor dat de uitgaven binnen het kader beheerst moeten worden. Dit betekent dat tegenvallers binnen de begroting moeten worden opgevangen.
- Onder 'beheersing van het kader' verstaan we dat wordt vastgehouden aan de kaders die aan het begin van de kabinetsperiode zijn vastgesteld. Het uitgavenplafond geeft aan wat maximaal mag worden uitgegeven en het inkomstenkader hoe hoog de beleidsmatige inkomsten moeten zijn.
- We adviseren u het inkomstenkader te sluiten, dit betekent dat lastenrelevante beleidsmaatregelen budgettair gedekt zijn, zowel jaar op jaar als structureel. Eventuele budgettaire derving als gevolg van de stemming over het afbouwen van de salderingsregeling zal volgens de begrotingsregels ook moeten worden gedekt.
- *U (minister en staatssecretaris) ontvangt volgende week een aparte startnota voor de inkomstenbesluitvorming in het voorjaar.*
- Vanuit de kadersystematiek is strikt genomen de stand van het uitgavenplafond bij de Miljoenennota het uitgangspunt. Deze sluit nu niet op 0; het uitgavenplafond voor 2024 laat 0,7 mld. ruimte zien, terwijl er in 2025 een plafondoverschrijding is van 1,5 mld. Tegelijkertijd is bij de algemene financiële beschouwingen aan de Tweede Kamer gemeld dat het kabinet zich, voor zover mogelijk in de demissionaire periode, aan de kaders heeft gehouden.
- Gegeven deze lijn van de AFB, ligt het niet voor de hand om dit voorjaar terug te komen op over- of onderschrijdingen uit de Miljoenennota. Ons advies is om bij deze voorjaarsbesluitvorming in te zetten op een 0 onder aan de streep voor alle kaderrelevante budgettaire ontwikkelingen sinds de APB/AFB. Hierbij

besproken
in het 2025
0,7

- kan gekozen worden om te focussen op 2024, 2024 en 2025, of meerjarig een 0 onder aan de streep.
- Nederland dient zich volgens de Europese Begrotingsregels aan de grenswaarden van het SGP te houden: een overheidsschuld van maximaal 60 procent van het bbp (of een schuld die snel genoeg naar die grenswaarde daalt) en een feitelijk begrotingstekort (EMU-saldo) van maximaal 3 procent van het bbp. Na verwerking van de APB en AFB wordt het EMU-saldo in 2024 en 2025 indicatief geschat op -3,1% en -3%. Daarmee gaat de huidige saldoraming over de Europese grens van -3% heen.
  - Afhankelijk van de CEP-doorrekening veranderen deze cijfers en kan bepaald worden of- en in welke mate een aanvullende opgave ontstaat. Afgaande op de DNB-raming uit december is te verwachten dat de CEP-raming een conjuncturele verslechtering laat zien, anderzijds zijn de marges nauw, en kwam het IMF deze week juist met een iets positievere inschatting. De BBP-raming werkt door op het EMU-saldo. Om in de Voorjaarsnota te voldoen aan de Europese grens van -3% is waarschijnlijk extra inspanning tijdens de voorjaarsbesluitvorming nodig ten opzichte van het hierboven geadviseerde kader. Ons advies is, om als het maar enigszins kan, een verslechtering van het saldo t.o.v. de Miljoenennota 2024 te voorkomen.

Bespreekpunt 3: Instrumenten gereedchapskist

- In tabel 3 vindt u een opsomming van mogelijke instrumenten – *de gereedchapskist* – om in te zetten tijdens de voorjaarsbesluitvorming. Van elke maatregel is aangegeven of deze kader- en/of saldorelevant is. In bijlage 2 worden de instrumenten van de gereedchapskist toegelicht.
- Om de derving aan de inkomstenkant als gevolg van het niet doorgaan van de fiscale klimaatmaatregelen te dekken zal in eerste instantie gekeken worden naar het eigen domein (lasten bedrijfsleven/klimaat). Wij bereiden hier mogelijke pakketjes voor. Een aantal mogelijke opties vindt u in de bijlage. Deze nota schetst slechts een deel van de mogelijkheden om extra inkomsten op te halen in 2025, als dekking binnen het domein niet mogelijk blijkt, of ten behoeve van het saldo. Andere tariefaanpassingen zijn echter mogelijk.

Tabel 4. Overzicht gereedchapskist

Uitgaven/ Onderwerp inkomsten		Kader relevant	Saldo relevant	Ingezet in het verleden
Uitgaven	Inhouden loon- en prijsbijstelling	Ja	Ja	Ja
Uitgaven	Resterende middelen Aanvullende Post	Ja	Ja	Ja
Uitgaven	Reservering TEM	Ja	Ja	Nee
Uitgaven	Realistisch kasritme investeringsfondsen	Nee	Ja	Ja
Uitgaven	Verdeelsleutel	Ja	Ja	Ja
Inkomsten	Dekkingsopties inkomstenkant	Ja	Ja	Ja

*Realistisch kasritme investeringsfondsen /
Realistisch kasritme investeringsfondsen /
2025*

Toelichting

Planningsoverzicht

Datum	Omschrijving
12 feb	Bespreken minister over gereedchapskistnota
16 feb	Bespreking minister over outline kaderbrief
22 feb	Bespreking minister over cijferbeeld departementen en CEP-publicatie CPB
22 feb	Publicatie CEP
26 feb	Bespreking concept Kaderbrief en voorbespreking gesprek MP
27 feb	Gesprek met de MP over Kaderbrief
28 feb	Akkoorddag Kaderbrief: laatste bespreking + aanleveren AZ
1-mrt	Kaderbrief in MR
8-mrt	Ontvangst beleidsbrieven
18-mrt t/m 5-apr	Begrotingsbilateralen
25-mrt t/m 5-apr	Inkomstenbesluitvorming in de vierhoek
12-apr	Concept Voorjaarsnota in MR
12-apr t/m 22-apr	Advisering RvS en doorrekening CPB
26-apr	Voorjaarsnota, advies RvS, doorrekening CPB, 1e supps en Stabiliteitsprogramma als hamerstuk in MR
26-apr	Verzending Voorjaarsnota, advies RvS, doorrekening CPB en 1e suppletoire begrotingen naar parlement
Voor 1-mei	Verzending formele rapportage naar Europese Commissie

Antwoorden op vragen Nota 9399 over het kassaldo 2023

- U vraagt of de verbetering van het kassaldo van 3,9 miljard euro betekent dat het kassaldo bij Najaarsnota een tekort van -4,1 miljard euro was.
- Dit klopt niet helemaal, wat verklaard wordt door verschillende meetmomenten voor de maandramingen en de jaarraming. De 3,9 miljard euro verbetering ziet op de maandraming, en vergelijkt de raming die op 30 november in de boeken stond voor de rest van het jaar met de realisaties op 31 december.
- Voor het jaartotaal kijkt het agentschap op de 1^e van de maand wat de stand is op jaarbasis. Het kastekort op jaarbasis is verbeterd van -2,7 miljard euro op 1 december naar -0,2 miljard euro op 1 januari, waar in de -2,7 miljard dus nog de ramingen voor december meeliepen en in de 0,2 miljard euro de realisaties.

Communicatie

n.v.t.

Politiek/bestuurlijke context

n.v.t.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Bijlage 1. Specifieke onderuitputting bij Slotwet

Begroting (x mln. euro)	Rijksbegroting	Investerings	Sociale Zekerheid	Zorg	Totaal
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	-558	3	0	0	-555
Infrastructuur en Waterstaat (incl. DF en MF)	-15	-521	0	0	-535
Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (incl. DGF)	-248	-202	0	0	-450
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	-280	-89	0	0	-369
Financiën (excl. Nationale Schuld)	-334	0	0	0	-334
Zorg	-202	-2	0	16	-187
Justitie en Veiligheid	-168	0	0	0	-168
Sociale Zekerheid	-126	0	-17	0	-142
Defensie (incl. DMF)	-36	-30	0	0	-66
Aanvullende Post	-6	0	0	0	-6
Buitenlandse Zaken (incl. BHOS en EU-afdrachten)	-2	0	0	0	-2
Algemene Zaken en De Koning	-1	0	0	0	-1
Nationale Schuld	0	0	0	0	0
Gemeentefonds en Provinciefonds (incl. accres)	136	0	0	0	136
Economische Zaken en Klimaat (incl. NGF)	491	-248	0	0	243
waarvan onderuitputting	-333	-248	0	0	-581
waarvan storting SDE	824	0	0	0	824
Totaal	-1.347	-1.088	-17	16	-2.435

Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

De onderuitputting bij Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een meevaller op de huurtoeslag van 323 mln. Daarnaast is er onderuitputting van 50 mln. op het gebied van overheidsdienstverlening en informatiesamenleving. Tot slot heeft BZK een meevaller op het apparaat van in totaal circa 30 mln.

Infrastructuur en Waterstaat (incl. DF en MF)

De onderuitputting op de begroting van IenW, het Mobiliteitsfonds en het Deltafonds bedraagt ca. 535 mln. bij de Slotwet. De onderuitputting op de beleidsbegroting wordt grotendeels veroorzaakt door vertragingen bij het NGF-project Luchtvaart in Transitie, meerdere SPUK's die in 2023 niet meer tot betaling komen en een meevaller op personele en materiele kosten. Op het Mobiliteitsfonds worden de vertraagde uitgaven vooral veroorzaakt door een lagere gebruiksvergoeding van het spoor en daardoor minder uitbetaalde BTW aan ProRail. Daarnaast komen middelen voor de verkenning OV en Wonen Utrecht in 2023 niet meer tot besteding. Ook is er een voordelig saldo op de planuitwerking en verkenningen van het hoofdwegennet dat voornamelijk wordt veroorzaakt door Stedelijk Bereikbaarheid Almere. Op het Deltafonds vinden de vertraagde uitgaven vooral plaats binnen het artikel 'Investeren in waterveiligheid'. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door vertragingen bij het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Ook zijn er meer ontvangsten dan verwacht in het kader van het Bestuursakkoord Water en bij de Maaswerken.

Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (incl. DGF)

De onderuitputting bij Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit wordt veroorzaakt door meevallers op Duurzame Visserij (83 mln.), onverdeelde middelen (80 mln.), Kennisverspreiding en Groen Onderwijs (61 mln.), Mestbeleid (34 mln.), Duurzame Veehouderij (23 mln.) en Glastuinbouw (20 mln.).

Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

De onderuitputting op de begroting van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) heeft diverse oorzaken, zoals onbestede middelen voor de hersteloperatie KOT (104 mln.) en onderuitputting op het budget voor studiefinanciering (40,2 mln.), de regelingen voor schoolmaaltijden in het primair en voortgezet onderwijs (37,2 mln.) en de maatschappelijke diensttijd (23,8 mln.). Tot slot zijn er openstaande verplichtingen op verschillende NGF-projecten (84,6 mln.). De overige onderuitputting is voornamelijk op subsidieregelingen vanwege minder aanvragen.

Financiën

De onderuitputting bij Financiën wordt veroorzaakt door niet gerealiseerde uitgaven bij Toeslagen Herstel van 239 mln. Waarschijnlijk wordt aankomend voorjaar een beroep gedaan op deze middelen omdat deze in latere jaren nog nodig zijn. Daarnaast zijn er nog meevallers bij de Belastingdienst (79 mln.) en op Apparaat (15 mln.).

Zorg

Het grootste gedeelte van de onderuitputting bij Slotwet zit in de apparaatsuitgaven van het kerndepartement (49 mln.). Ook bij de subsidies en opdrachten voor opleidingen, beroepenstructuur en arbeidsmarkt is er omvangrijke onderuitputting (40 mln.). Daarnaast is er onderuitputting op het opdrachtenbudget voor participatie en zelfredzaamheid van kwetsbare groepen (17 mln.), op het artikel Sport en bewegen (11 mln.) en op subsidies voor de eerstelijnszorg (8 mln.). Aan de ontvangstenkant is in totaal 19 mln. meer ontvangen. Het grootste gedeelte komt door regelingen op het gebied van volksgezondheid (12 mln.).

Justitie en Veiligheid

De aanvullende onderuitputting op de begroting van Justitie en Veiligheid bij slotwet van 168 mln. heeft diverse oorzaken. Het betreft onder andere een beperkte meevaller bij het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (16 mln.), vertraging in het uitgavenbudget voor Europol en Eurojust (10,9 mln.), het niet in 2023 tot uitvoering komen van overgangsbeleid omtrent de Vangnetregeling veilig en gezond werken (10,5 mln.), en een meevaller op uitgaven voor het kerndepartement (8,2 mln.). Er worden tegelijkertijd enkele tegenvallers gerealiseerd, waarvan de omvangrijkste de realisatie van de ICT-agenda van het Openbaar Ministerie (5,2 mln.), en de hogere inzet van extern personeel dan verwacht bij het Openbaar Ministerie (3,2 mln.).

Sociale Zekerheid

De onderuitputting op de SZW-begroting (exclusief uitkeringen en toeslagen) treedt onder andere op bij de subsidieregeling Maatwerkregeling Duurzame Inzetbaarheid en Eerder Uittreden (MDIEU, 31 mln.), het opdrachtenbudget voor armoedebeleid (25 mln.) en het budget voor scholingssubsidies (26 mln.). De voorlopige realisaties van de uitgaven aan uitkeringen en toeslagen volgen in februari, deze realisaties worden in maart definitief vastgesteld.

Defensie (incl. DMF)

De onderuitputting bij Defensie wordt veroorzaakt door een meevaller op het Nationaal Fonds Ereschuld (16 mln.), Budget Internationale Veiligheid (15 mln.) en valutaresultaten (31 mln.) en vertragingen op de realisatie (182 mln.). Hier

tegenover staat een versnelling van een bestelling van Patriot raketten (tegenvaller van 173 mln.).

Aanvullende Post

Op de Aanvullende Post zijn de resterende niet ingezette middelen (5,7 mln.) voor het compensatiepakket Zeeland afgeboekt.

Buitenlandse Zaken (incl. BHOS en EU-aftachten)

De onderuitputting op de begroting van Buitenlandse Zaken (H5) wordt met name veroorzaakt door onderuitputting op het apparaatsbudget (52 mln.). Een overschrijding op het ODA-budget leidt tot een overschrijding op de begroting van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (BHOS, H17). Deze overschrijding wordt veroorzaakt door projecten die duurder uitvallen dan geraamd.

Algemene Zaken en De Koning

De onderuitputting wordt grotendeels veroorzaakt door vertraging bij het werven van personeel voor de Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (1,2 mln.).

Nationale Schuld

Bij Nationale Schuld is een kleine tegenvaller op de overige kosten schulduitgifte en schatkistbankieren.

Gemeentefonds en Provinciefonds

Het Gemeentefonds kent een overschrijding door de late verwerking van een forse actualisatie op een zwaarwegende maatstaf in de verdeling van het fonds. De overschrijding wordt bij 1e supplettoire begroting 2024 met dit bedrag neerwaarts bijgesteld. Bij het Provinciefonds is de onderuitputting technisch van aard.

Economische Zaken en Klimaat (incl. NGF)

Op de EZK-begroting vindt netto een overschrijding plaats van 243 mln. De reden hiervoor is voornamelijk dat de ontvangsten voor de Mijnbouwwet, de NAM en dividenduitkering EBN lager uitvallen dan geraamd (1,6 mld.). De middelen worden naar verwachting in 2024 wel ontvangen door EZK. Onderuitputting op de EZK-begroting heeft plaatsgevonden binnen het SDE-domein (824 mln. welke gestort is in de SDE-reserve), de Tegemoetkoming Energiekosten (TEK) (174 mln.), de Klimaatfondsmiddelen (395 mln.) en middelen voor Groningenherstel (500 mln.).

groot nederla
toelichting

groot tekort bij vorige jaar is
omgegaan met ODE (incl. de SDE reserve)

Bijlage 2. Instrumenten uit de gereedheidskist

1. Inhouden loon- en prijsbijstelling

- Het kabinet kan bij voorjaarsbesluitvorming beleidsmatig afwijken van de reguliere loon- en prijsbijstelling systematiek, en ervoor kiezen de loon- en prijsbijstelling (ten dele) niet uit te keren. Dit levert budgettaire ruimte op. Na de CEP doorrekening is de omvang van deze ruimte bekend.
- Het niet (geheel) uitkeren van de prijsbijstelling leidt ertoe dat de begrotingen van de departementen niet worden gecompenseerd voor prijsontwikkelingen. Dit betekent dat er ieder jaar minder budget beschikbaar is om hetzelfde doel te bereiken of dat beleidsdoelen niet meer kunnen worden gerealiseerd doordat het budget onvoldoende is meegestegen met de inflatie.
- Het (gedeeltelijk) inhouden van de loonbijstelling leidt ertoe dat er minder geld beschikbaar is om werknemers in de publieke sector gelijke loonontwikkeling te bieden zoals in de markt. Hierdoor wordt de publieke sector minder aantrekkelijk als werkgever en dit heeft gevolgen voor de koopkracht van mensen die in de publieke sector werken (0-lijn). De cao's in de publieke sector hebben daarnaast ook verschillende looptijden waardoor het inhouden van de loonbijstelling een budgettair tekort oplevert voor lopende cao's (o.a. cao politie, defensie). Door het later hervatten van de referentiesystematiek is niet zeker dat besparingen structureel gemaakt kunnen worden.
- Het niet uitkeren van loon- en prijsbijstelling heeft bovendien geen evenwichtig effect over alle departementen. Er bestaan namelijk alternatieve indexatie-systematieken voor o.a. de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS), het premie-gefinancierde gedeelte van de VWS- en SZW-begroting, en het Gemeentefonds. Hierdoor worden sommige departementen relatief harder geraakt door het inhouden van de loon- en prijsbijstelling. Om een indicatie te geven van de verdeling van de loon- en prijsontwikkeling over de departementen is de overheveling van de loon- en prijsontwikkeling uit de Voorjaarsnota 2023 opgenomen in tabel 1 en 2.
- In het verleden is eerder beleidsmatig afgeweken van de reguliere systematiek voor het uitkeren van loon- en prijsbijstelling:
  1. Door zeer significante inflatieontwikkeling na CEP 2022 is besloten om een aanvullende prijsbijstelling over 2022 beschikbaar te stellen om de prijsontwikkeling te ondervangen. Dit week af van de reguliere systematiek omdat normaliter geen wijzigingen in het lopende jaar plaatsvinden, en (relatief geringe wijzigingen) *for better or worse* worden geacht.
  2. In 2012 is als onderdeel van een bezuinigingspakket in de begroting voor 2013 een ambtelijk nullijn opgenomen. Hiermee werden salarissen voor ambtenaren voor twee jaar gelijk gehouden en niet voorzien van loonbijstelling, waardoor cao-loonstijgingen niet mogelijk waren. Door het later hervatten van de referentiesystematiek zijn cao-lonen in publieke sectoren uiteindelijk echter weer toegegroeid naar cao-lonen in de private sector. Zie hiervoor ook figuur 1. Het is dan ook allerm minst zeker dat structurele besparingen gerealiseerd kunnen worden door het inhouden van de loonbijstelling.

Tabel 1. Verdeling loonbijstellingstranche VJN 2023, in miljoenen euro (+ = saldo belastend)

Departement	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Algemene Zaken (AZ) ¹	4	4	4	4	4	4
Buitenlandse Zaken (BZ)	0	0	0	0	0	0
Justitie en Veiligheid (JenV)	732	739	745	740	744	749
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) ²	247	240	236	182	178	172
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)	2.032	2.054	2.055	2.050	2.042	2.039
Financiën (Fin)	206	196	182	177	176	176
Defensie (Def)	415	422	424	428	427	423
Infrastructuur en Waterstaat (IenW)	116	115	114	108	109	109
Economische Zaken en Klimaat (EZK)	129	152	171	168	167	159
Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)	49	42	40	39	38	37
Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW)	67	71	64	70	63	53
Volksgesondheid, Welzijn en Sport (VWS)	303	269	261	245	229	227
Totaal	4.301	4.305	4.295	4.211	4.178	4.149

Tabel 2. Verdeling prijsbijstellingstranche VJN 2023, in miljoenen euro (+ = saldo belastend)

Departement	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Algemene Zaken (AZ)	3	3	3	3	3	3
Buitenlandse Zaken (BZ)	0	0	0	0	0	0
Justitie en Veiligheid (JenV)	243	247	248	247	248	249
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)	170	114	95	82	77	78
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)	972	1.062	1.220	1.116	1.139	1.170
Financiën (Fin)	92	85	68	65	65	65
Defensie (Def)	424	552	556	561	548	530
Infrastructuur en Waterstaat (IenW)	532	570	572	512	491	502
Economische Zaken en Klimaat (EZK)	113	111	104	90	87	85
Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)	90	63	52	43	40	39
Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW)	69	65	66	61	52	51
Volksgesondheid, Welzijn en Sport (VWS)	86	79	76	72	69	68
Totaal	2.792	2.950	3.059	2.854	2.820	2.841

- Tabellen 3 en 4 geven de tranche 2024 loon- en prijsbijstelling weer die momenteel zijn gereserveerd op H80 (prijsbijstelling) en H81 (arbeidsvoorwaarden). De bijstellingspercentages zijn gebaseerd op de macrogegevens bij MEV 2023. De bedragen zijn nog niet definitief en wijzigen nog voor uitkering bij Voorjaarsbesluitvorming n.a.v. de CEP-doorrekening. De grondslagen zijn bijgewerkt naar stand ontwerpbegroting 2024. Het is mogelijk, met inachtneming van de bovenstaande nadelen, om bij de voorjaarsbesluitvorming tranche 2024 in te houden en hierdoor besparingen te realiseren.

Tabel 3. Gereserveerde tranche 2024 prijsbijstelling H80

x mln. euro	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Tranche 2024	2.054	2.152	2.092	2.000	1.970	1.989

Tabel 4. Gereserveerde tranche 2024 loonbijstelling H81

x mln. euro	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Tranche 2024	4.498	4.507	4.471	4.377	4.370	4.347

¹ Inclusief de Koning.

² Inclusief Gemeentefonds, BES-fonds en Hoge Colleges van Staat.

Beantwoording eerder gestelde vragen bij nota 81331 LPO-systematiek, aanvullende onderuitputting en tabelcorrectiefactor

- U vraagt of de gereserveerde bedragen voor 2024 o.b.v. stand MEV 2023 in tabel 1 uit nota 81331 nog kunnen wijzigen n.a.v. de verwerking van CEP 2024. Dit is inderdaad het geval. Op basis van de CEP 2024 raming worden de meeste recente macro-economische variabelen meegenomen en vindt uitkering plaats. Op de rijksbegroting staan de toekomstige loon- en prijsstranches voor 2024 t/m 2028 geraamd. Deze raming is indicatief en wordt meerdere keren per jaar geactualiseerd. Dit betekent dat de reeksen in tabellen 1 en de huidige reserveringen betreffen en in de realiteit nog hoger of lager kunnen uitvallen. Jaarlijks wordt tijdens de voorjaarsbesluitvorming bepaald of de loon- en prijsbijstellingstranche voor dat jaar wordt uitgekeerd. De definitieve hoogte van deze tranche wordt dan berekend op basis van de macro-economische vooruitzichten van het CPB in het Centraal Economisch Plan. De gereserveerde bedragen belasten het EMU-saldo.
- Daarnaast vraagt u of de inhouding van LPO altijd voor lopend jaar is gedaan. Aan de uitgavenkant bestaat de optie om de jaarlijkse uitkering van de loon- en prijsbijstelling aan departementen (gedeeltelijk of volledig) in te houden voor het lopende jaar. Tot het niet uitkeren van LPO-tranche voor het jaar t wordt bij de voorjaarsbesluitvorming van dat jaar besloten. Dit is ook in het verleden op deze manier verwerkt. In principe is het wel mogelijk om aan te kondigen dat meerjarig wordt ingehouden op de loon- of prijsbijstelling maar vindt het daadwerkelijke besluit hiertoe plaats tijdens de voorjaarsbesluitvorming voor dat jaar.

groeg nader
uitwerking

2. Resterende middelen Aanvullende Post

- De Aanvullende Post is het begrotingshoofdstuk waar middelen worden gereserveerd voor beleidsmaatregelen waartoe is besloten, maar die in afwachting zijn van nadere uitwerking. Het betreft met name reserveringen voor incidentele budgetten. Er kan voor worden gekozen om (een deel van) deze middelen in te zetten als dekking.
- In onderstaande tabel is de actuele stand van resterende middelen op de Aanvullende Post opgenomen. Daarbij is het volgende onderscheid gemaakt:
  - Coalitieakkoord Rutte IV: middelen die bij aanvang van het kabinet op de Aanvullende Post zijn gereserveerd, waaronder het Klimaatfonds en het Transitiefonds.
  - Overige reservering kabinet Rutte IV: middelen die gedurende de kabinetsperiode van Rutte IV aan de Aanvullende Post zijn toegevoegd, zoals de middelen voor de kabinetsreactie PEGA en het invaren van pensioenen Defensie³.
  - Reserveringen kabinet Rutte II: middelen die bij aanvang en gedurende de kabinetsperiode van het kabinet Rutte III zijn toegevoegd aan de Aanvullende Post, bijvoorbeeld de middelen voor de hersteloperatie toeslagen.
  - Overige: risicoreserveringen voor domeinoverstijgende risico's en de Traditioneel Eigen Middelen (TEM). De TEM wordt onder 3 op pagina 14 nader toegelicht.
- Tijdens de voorjaarsbesluitvorming kunnen departementen middelen op de Aanvullende Post opvragen. De bedragen in de tabel kunnen daardoor nog wijzigen.
- In het verleden is de Aanvullende Post wel eens ingezet ter dekking. Bij Voorjaarsnota 2022 is door het kabinet de indexatie tranche 2022 op coalitieakkoordmiddelen op de Aanvullende Post ingezet om problematiek te dekken. Daarnaast worden resterende middelen door de Kamer ingezet als dekking bij moties en amendementen. Recente voorbeelden zijn het amendement Bikker c.s.⁴ en het amendement Eerdmans/Stoffer⁵.

link met
debbings
en de rest
volgend
omvang
noodzakelijk
bedrag
aanvullend
Justitie hierin?

Tabel 5. Overzicht Aanvullende Post

x mln. euro	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Coalitieakkoord Rutte IV	1.161	3.456	7.095	8.097	8.526	8.628
w.v. Klimaatfonds	329	2.476	3.663	3.706	3.839	3.791
w.v. Transitiefonds	0	0	1.804	2.961	3.201	3.441
Overige reserveringen kabinet Rutte IV	921	2.884	9.803	1.376	1.283	696
w.v. PEGA	481	965	961	1.010	1.020	250
w.v. Invaren pensioenen Defensie	0	0	8.500	0	0	0
Reserveringen kabinet Rutte III	265	168	360	339	429	471
w.v. Herstel toeslagen	146	317	108	0	0	0
Overige	610	704	343	342	342	411
Eindtotaal	2.958	7.211	17.601	10.154	10.550	10.206

³ Voor het invaren van pensioen Defensie is in 2026 8,5 mld. gereserveerd. Deze reservering maakt het mogelijk om bij de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel de budgetneutrale omzetting vorm te geven, wanneer sociale partners van het SOD besluiten tot invaren.

⁴ Kamerstuk 36 410 XII, nr. 11

⁵ Kamerstuk 36 410 XIII, nr. 17

3. Reservering TEM

- Voor de afdracht van de invoerrechten (Traditioneel Eigen Middelen, TEM) staat er een structurele reservering van 450 mln. in 2024 aflopend naar 299 mln. vanaf 2026 op de Aanvullende Post. De risicoreservering is aangelegd ter dekking van eventuele extra naheffingen op de invoerrechten en bijbehorende vertragingsrente (een soort boeterente). De reservering heeft vanaf 2024 LPO uitgekeerd gekregen.
- Deze reservering is getroffen nadat Nederland te maken heeft gehad met een aantal zeer hoge naheffingen, waaronder de zonnepanelencasus van in totaal ongeveer 900 mln., bestaande uit een hoofdsom (630 mln.) en vertragingsrente (290 mln.).
- Momenteel zijn er een aantal ontwikkelingen die aanleiding kunnen geven om de TEM-reservering bij te stellen.
- Op dit moment vinden er onderhandelingen plaats over de hoogte van de nabetaling van zonnepanelen casus wordt gesproken tussen NL en de Europese Commissie. Op basis van de huidige inschatting lijkt het erop dat Nederland een terugbetaling van de CIE kan verwachten van 400 miljoen euro. Deze terugbetaling is voor volledigheid ook opgenomen in onderstaande tabel.
- In de onderhandeling over de hoogte van de hoofdsom Zonnepanelen worden ook veel kleine andere dossiers meegenomen. Hierdoor kan NL een deel van de vooruitbetaalde middelen terugkrijgen en kan een deel van de reservering op de AP vrijvallen. Incidenteel zou dit leiden tot een additionele vrijval van de reservering op de AP en/of terugbetaling van mogelijk 160 mln. cumulatief voor 2024, 2025 en 2026, exclusief de zonnepanelencasus. Op korte termijn wordt de ambtelijke uitkomst verwacht en aan u (minister) en de stas TD voorgelegd. Indien u instemt met het onderhandelingsresultaat kunnen we de definitieve vrijval bepalen.
- De TEM-reservering wordt ook ingezet voor onbekende casussen. In 2022 is voor 104 mln. en in 2023 voor 38 mln. aan nabetaling van onbekende casussen gedaan. Op basis daarvan is het lastig in te schatten wat een logisch bedrag is om aan te houden op de reservering. Voor een ruime/veilige jaarlijkse risicoreservering zou 150 mln. een optie zijn. Wanneer hiervan wordt uitgegaan, valt vanaf 2027 structureel ongeveer 149 mln. vrij.
- De totale indicatieve vrijval is weergegeven in tabel 6.

1-?

specifieke rode celletjes dit getal?

Tabel 6. Bijstelling TEM-reservering

x mln. euro	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Terugbetaling CIE	-400	0	0	0	0	0
Bijstelling TEM-reservering	-134	-5	-24	-149	-149	-149
Totaal	-534	-5	-24	-149	-149	-149

4. Realistisch kasritme investeringsfondsen

- De Beleidsdoorlichting Begrotingsbeleid concludeert dat er op de investeringsfondsen (Mobiliteitsfonds, Deltafonds, Defensiematerieelfonds) de afgelopen jaren grote hoeveelheden budgetten zijn doorgeschoven naar latere jaren. Dit als gevolg van onrealistische ramingen. De Studiegroep Begrotingsruimte adviseert daarom om deze investeringsfondsen bij de Startnota in een realistischer kasritme te plaatsen. Het is ook mogelijk om deze maatregel bij Voorjaarsnota (deels) door te voeren.
- De kasschuiven voor investeringsmiddelen naar latere jaren worden met een plafondcorrectie verwerkt. Hierdoor levert deze maatregel geen budgettaire ruimte op onder het uitgavenplafond. De kasschuiven leiden wel tot verbetering van het EMU-saldo in de eerste jaren, maar belast deze in de jaren daarna.
- In tabel 7 volgt een overzicht van potentiële kasschuiven op de begrotingen van het Mobiliteitsfonds, het Deltafonds en de Defensiebegroting inclusief het Defensiematerieelfonds.
- Voor het Klimaatfonds en het Nationaal Groeifonds geldt dat het kasritme van deze fondsen afhankelijk is van plannen die nog nader uitgewerkt en getoetst moeten worden. Hierdoor kan op dit moment voor deze fondsen geen voorstel voor een kasschuif naar latere jaren worden gedaan. Voor het Transitiefonds staan de meeste middelen gereserveerd in latere jaren en kan op dit moment geen kasschuif naar latere jaren worden voorgesteld.
- Wanneer de kasschuiven niet worden verwerkt, leidt dit niet tot 6 miljard onderuitputting bovenop de huidige inschatting van onderuitputting. De verwachting is dat gedurende het jaar een deel van de middelen *alsnog* met kasschuiven naar latere jaren zullen worden geschoven. Daarnaast wordt ook al rekening gehouden met onderuitputting op deze middelen vanwege de systematiek van de in=uittaakstelling (waarbij elk jaar een onderuitputting van gelijke grootte wordt verondersteld ter dekking van de eindejaarsmarge).

o

} *grootte
belasting*

Tabel 7. Mogelijke kasschuiven investeringsfondsen 2024-2035 (standpunt financiën)

x mln. euro	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Mobiliteitsfonds	-1.181	-1.415	-924	-667	-120	-1.194
Deltafonds	-36	-124	-246	-24	-38	119
Defensiematerieelbegrotingsfonds	-4.700	-3.900	-2.000	300	1.800	2.400

Vervolgtabel (2030-2035)	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mobiliteitsfonds	329	-77	943	1.042	1.244	687
Deltafonds	90	91	175	15	219	46
Defensiematerieelbegrotingsfonds	2.400	2.400	1.300	0	0	0

*→ onder de
oude belasting
van deze
reken?*

Toelichting Mobiliteitsfonds en Deltafonds

- Het Mobiliteitsfonds (MF) en Deltafonds (DF) bevatten in de komende jaren flink meer middelen dan IenW in het verleden kon realiseren. In de eerste jaren van het Mobiliteitsfonds en Deltafonds zijn extra middelen toegekend die in onderuitputting resulteerden, omdat projecten niet in dat ritme uitgevoerd konden worden. Redenen hiervoor zijn volgens IenW personeelstekort, stikstof en te snelle groei in budget door coalitieakkoord middelen.
- Met deze kasschuif wordt een grof voorstel gedaan om een deel van de middelen naar latere jaren (periode 2030 en verder) te verschuiven. Op deze manier sluit de begroting aan op de gemiddelde geraamde uitgaven per jaar voor de fondsperiode 2024 tot en met 2037. Over de gehele looptijd van het

fonds is deze kasschuif budgetneutraal. Deze schuif is technisch afgestemd met IenW en staat in de laatste versie van de Ombuigingslijst die in december is gepubliceerd.

- Hierbij dient wel de disclaimer geplaatst te worden dat dit een grove technische kasschuif is. In de praktijk moet de onderliggende programmering van projecten aangepast worden, waarbij nader gekeken moet worden naar de (juridische) haalbaarheid. Hierover moet het gesprek met IenW in de voorjaarsbesluitvorming gevoerd worden.

Toelichting Defensie (inclusief Defensiematerieelbegrotingsfonds)

- De afgelopen jaren is gebleken dat het realisatievermogen van Defensie achterblijft bij wat er aan budget is toegekend.
- In de tabel wordt voorgesteld om middelen naar latere jaren te verschuiven (gebaseerd op het historische realisatievermogen) en laat de begroting een meer gelijkmatige groei zien. De cijfers in de tabel sluiten aan bij de kasschuif die is opgenomen in de O-lijst.
- Het schuiven van middelen heeft als consequentie dat de druk op het EMU saldo verschuift naar latere jaren, maar datzelfde effect vindt ook plaats bij de bepaling van het NAVO-percentage. Defensie, AZ en BZ achten het vanuit geopolitiek oogpunt onwenselijk om nu een kasschuif nu te verwerken, omdat het de DEF-uitgaven excl. OEK-steun zou doen dalen in 2024 en 2025.
- In een BWO met MP, MBZ, MDEF, sDEF, MFIN voorafgaand aan MR van 26 januari is besloten geen schuif te verwerken bij aanbidding Nota van Wijziging op Ontwerpbegroting 2024, maar wel in het voorjaar (VJN/1e sup). Dat gaat dan om minstens 1,5 mld. wegschuiven uit 2024 naar 2026 en 2027, waarbij tegelijkertijd met het integrale beeld van BBP en prijsontwikkelingen een afweging gemaakt kan worden.
- De in de tabel opgenomen schuif is niet afgestemd met Defensie. Afstemming over de kasschuif verloopt moeizaam vanwege de vervlechting met de discussie omtrent structureel 2% budget voor Defensie. Voordat daadwerkelijk een dergelijke schuif kan worden verwerkt, moet dit gesprek met Defensie (en AZ en BZ) in de voorjaarsbesluitvorming gevoerd worden. Praktische en uitvoeringsproblemen en vastgestelde verplichtingen zouden in de weg kunnen staan van de kasschuif.

↓
rechtelijk remmen

5. Verdeelsleutel

- Om naar rato van alle begrotingen dekking te vragen kan de verdeelsleutel worden toegepast. Hiermee kan op basis van een X bedrag departementen gevraagd worden om gedeeltelijk dekking te leveren.
- De verdeelsleutel is opgesteld aan de hand van enkele uitgangspunten. Hierin zijn alle reguliere begrotingshoofdstukken opgenomen op de plafonds Rijksbegroting, Sociale zekerheid, Zorg en Investeringsen. De EU-afdrachten en Oekraïne-uitgaven zijn uitgezonderd van de standen.
- In tabel 9 staat de procentuele verdeling van de verdeelsleutel verdeeld over alle begrotingen. Defensie is hiervan uitgezonderd i.v.m. de oorlog in Oekraïne.
- De verdeelsleutel is onder andere gebruikt bij de resterende dekkingsopgave tijdens de voorjaarsbesluitvorming 2023. Ook is deze ingezet om evenredig over alle begrotingen dekking te leveren voor het slavernijverleden en voor accountability (Oekraïne).

Tabel 8. Procentuele verdeling verdeelsleutel

Begrotingen	2024	2025
Sociale Zekerheid	31%	31%
Zorg	31%	30%
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	15%	16%
Justitie en Veiligheid	6%	6%
Economische Zaken en Klimaat (incl. NGF)	4%	4%
Infrastructuur en Waterstaat (incl. DF en MF)	4%	4%
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	3%	3%
Buitenlandse Zaken (incl. BHOS)	2%	2%
Financiën (excl. Nationale Schuld)	2%	2%
Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (incl. DGF)	1%	1%
Totaal	100%	100%

6. Dekkingsopties binnen het inkomstenkader

- Aan de lastenkant kan binnen verschillende domeinen maatregelen genomen worden om de overheidsfinanciën op orde te houden. In de bovenstaande tabel zijn een aantal maatregelen in het winstdomein, het domein van de inkomstenbelasting en een aantal fiscale regelingen.
- De tabel geeft een indicatief beeld, en is geen volledig beeld van de mogelijke opties.

TGF?

Tabel 9. Dekkingsopties binnen het inkomstenkader

Maatregel (+ is saldo verbeterend)	2024	2025	2026	2027	2028	Struc.
Afschaffen heffingsplafond leidingwaterbelasting	0	89	89	89	89	89
Verhogen vijfde schijf elektriciteit EB met 0,47 cent	0	106	111	116	122	129
Opnieuw indienen afbouw vrijstelling duaal verbruik kolen	0	0	0	77	77	5
Opnieuw indienen verhoging CO ₂ -minimumprijs	0	0	0	0	0	0
Verlagen mkb-winstvrijstelling met 1%-punt	0	139	139	139	139	139
Verlagen zelfstandigenaftrek met €100	0	34	34	34	34	34
Verhogen lage vpb-tarief met 0,1%-punt	0	52	52	52	52	52
Verhogen hoge vpb-tarief met 0,1%-punt	0	105	105	105	105	105
Verlagen schijfgrens vpb naar € 150.000	0	533	533	533	533	533
Verlagen schijfgrens vpb naar € 175.000	0	264	264	264	264	264
Verhogen tarief innovatie-box met 1%-punt	0	137	137	137	137	137
Verhogen tarief lage schijf box 2 met 1%-punt	0	107	107	107	107	107
Verhogen assurantiebelasting met 1%-punt	0	180	180	180	180	180
Verhogen basistarief box 1 met 0,01%-punt (1 ^o schijf)	0	47	47	47	47	47
Verhogen toptarief box 1 met 0,1%-punt	0	41	41	41	41	41
Niet indexeren aangrijpingspunten box 1*	0	Circa 290	Circa 290	Circa 290	Circa 290	Circa 290
Afschaffen verlaagd btw-tarief voor sierteelt	0	319	319	319	319	319
Afschaffen verlaagd btw-tarief voor logiesverstrekking	0	1385	1385	1385	1385	1385
Afschaffen verlaagd btw-tarief kappers	0	367	367	367	367	367
Afschaffen verlaagd btw-tarief onderhoudswerkzaamheden	0	392	392	392	392	392
Afschaffen verlaagd btw-tarief schoonmaakwerkzaamheden	0	63	63	63	63	63

Afschaffen vrijstelling verbruiksbelasting zuivel en soja	0	283	283	283	283	283
Afschaffen vrijstelling uitkering 25- en 40-jarig dienstverband**	0	136	136	136	136	136

* Voor deze maatregel is uitgegaan van een stapsgewijze afschaffing in 4 stappen. De maatregel kan ook vormgegeven worden als een afschaffing in 1 stap.

** De raming is erg onzeker en moet nader bekeken worden indien de maatregel als interessant wordt beschouwd.

Afschaffen meentw. dienst is lid
van het begg. opleveren t.b.v. eme-
saldo?

Dank
JW 16/2

Ministerie van Financiën

TER INFORMATIE

Aan

de minister

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Directoraat-Generaal van
de Rijksbegroting

Persoonsgegevens

nota

Resterende middelen op de aanvullende post

Datum

14 februari 2024

Notanummer

2024-0000166886

Bijlagen

1. Overzicht resterende
middelen

Aanleiding

Tijdens de bespreking van de gereedheidskist op maandag 12 februari jl. heeft u (de minister) gevraagd om een uitgebreider overzicht van resterende middelen op de aanvullende post.

Kernpunten

- In bijlage 1 is een actueel overzicht van de resterende middelen op de aanvullende post per maatregel opgenomen. In het overzicht is per begroting een onderscheid gemaakt tussen:
  - Reserveringen kabinet Rutte III
  - Coalitieakkoord kabinet Rutte IV
  - Overige reserveringen kabinet Rutte IV
- De aanvullende post is het 'begrotingshoofdstuk' waar middelen worden gereserveerd voor beleidsmaatregelen waartoe is besloten maar die in afwachting zijn van nadere uitwerking. Het betreft met name reserveringen voor incidentele budgetten.
- De Kamer heeft geen budgetrecht over de aanvullende post. Het betreft slechts reserveringen en er worden ook geen uitgaven gedaan vanuit de aanvullende post; de middelen worden ten behoeve van besteding altijd aan een reguliere begroting toegevoegd in overeenstemming met het budgetrecht van de Kamer.
- In 2025 is 8,5 mld. gereserveerd voor het invaren van de pensioenen Defensie. Over deze reservering heeft u tijdens de bespreking van maandag 12 februari een aanvullende vraag gesteld. De gevraagde informatie wordt op korte termijn bij u aangeleverd.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Resterende middelen op de Aanvullende Post						
<i>in miljoenen euro</i>	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal	2.958	7.187	17.536	10.134	10.487	10.198
Buitenlandse Zaken / Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking	0	53	0	0	0	0
Reserveringen kabinet Rutte III	0	53	0	0	0	0
Vredespaleis	0	53	0	0	0	0
Justitie en Veiligheid	196	1.529	124	214	24	214
Overige reserveringen kabinet Rutte IV	196	1.529	124	214	24	214
Gemeentelijke en particuliere opvang Oekraïense ontheemden	0	1.214	100	0	0	0
Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND)	0	102	0	0	0	0
Spreadingswet	196	214	24	214	24	214
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	144	171	167	52	49	46
Coalitieakkoord Rutte IV	129	163	100	0	0	0
Regiodeals	129	130	0	0	0	0
Woningbouwimpuls	0	33	100	0	0	0
Overige reserveringen kabinet Rutte IV	15	7	7	7	4	1
Crisisopvang	6	0	0	0	0	0
Huisvesting Algemene Rekenkamer	8	6	6	7	4	0
Zekerheidsfonds	1	0	1	1	1	1
Reserveringen kabinet Rutte III	0	2	60	45	45	45
Compensatie huurbevrozing	0	0	39	39	39	39
POK - verbetering dienstverlening Rijk/ZBO's	0	2	22	6	6	6
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	52	64	61	93	157	183
Coalitieakkoord Rutte IV	52	61	20	0	0	0
Invoering studiebeurs	52	61	20	0	0	0
Overige reserveringen kabinet Rutte IV	0	3	41	93	157	183
Reservering afschaffen leenstelsel	0	3	41	93	157	183
Financiën	263	432	211	95	96	106
Coalitieakkoord Rutte IV	32	38	26	29	33	43
Uitvoeringskosten Belastingdienst	19	24	11	14	18	28
Voorziening laagdrempelige fiscale rechtshulp	13	14	15	15	15	15
Overige reserveringen kabinet Rutte IV	220	381	170	51	48	48
Aanloopkosten MRB+	8	33	33	34	48	48
Box 3	66	30	29	17	0	0
Herstel toeslagen/MSNP	146	317	108	0	0	0
Reserveringen kabinet Rutte III	12	13	15	15	15	15
Dienstverlening Belastingdienst (POK)	12	13	15	15	15	15

<i>in miljoenen euro</i>	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Defensie	0	0	8.500	0	0	0
Overige reserveringen kabinet Rutte IV	0	0	8.500	0	0	0
Invaren pensioenen Defensie	0	0	8.500	0	0	0
Infrastructuur en Waterstaat	151	199	557	557	557	676
Coalitieakkoord Rutte IV	151	199	557	557	557	676
Infra onderhoud Mobiliteitsfonds	0	0	307	307	307	410
Lelylijn	53	107	250	250	250	265
Waterveiligheid	97	92	0	0	0	0
Economische Zaken en Klimaat	1.067	3.513	4.664	4.814	4.999	4.268
Coalitieakkoord Rutte IV	336	2.462	3.637	3.743	3.851	3.873
Energieprestatie-eisen nieuwbouw industriële gebouwen	3	3	5	5	5	5
Handhaving energiebesparingsplicht	0	0	0	15	15	15
Klimaatfonds	329	2.452	3.598	3.686	3.776	3.783
Uitvoeringskosten klimaat	3	6	32	27	27	29
Vergroening reisvervoer en personengedrag	0	0	0	11	28	41
Verplicht percentage recycelaat in bouwmaterialen	1	1	1	0	0	0
Overige reserveringen kabinet Rutte IV	490	965	961	1.010	1.020	250
PEGA	481	965	961	1.010	1.020	250
Uitvoeringskosten Brexit Adjustment Reserve (BAR)	9	0	0	0	0	0
Reserveringen kabinet Rutte III	240	86	66	61	129	145
Digitale Veiligheid	36	0	0	0	0	0
Groningen	68	60	39	12	35	44
Middelen Klimaatakkoord	57	26	27	22	19	27
Stimulering ombouw laagcalorisch naar hoogcalorisch	42	0	0	0	0	0
Waterstofbackbone Gasunie	0	0	0	27	74	74
Waterstofopslag	37	0	0	0	0	0
Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	10	11	1.808	2.964	3.227	3.493
Coalitieakkoord Rutte IV	0	0	1.805	2.961	3.202	3.442
Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA)	0	0	1	1	1	1
Transitiefonds	0	0	1.804	2.961	3.201	3.441
Reserveringen kabinet Rutte III	10	11	3	3	25	51
Maatregelenpakket aanpak stikstofproblematiek (incl. Cie Hordijk)	10	11	3	3	25	51
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	33	203	234	240	236	208
Coalitieakkoord Rutte IV	33	203	234	240	236	208
Bescherming arbeidsmigranten (ci. Roemer)	2	0	0	0	0	0
Envelop arbeidsmarkt, armoede en schulden	17	97	150	149	139	129
Kinderopvang werkenden (uitvoeringskosten)	11	64	36	33	28	23
Loondoorbetaling bij ziekte	3	42	47	58	69	56

<i>in miljoenen euro</i>	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Volksgezondheid Welzijn en Sport	305	178	225	185	214	12
Coalitieakkoord Rutte IV	305	178	224	184	214	11
Eigen bijdrage huishoudelijke hulp	0	6	8	9	9	9
Envelop pandemische paraatheid	5	6	2	2	2	2
Passende zorg als norm in ZVW	0	0	53	6	6	0
Standaardisatie gegevensuitwisseling	298	163	160	168	196	0
Volksziektes	1	4	0	0	0	0
Medeoverheden	84	89	383	313	313	313
Coalitieakkoord Rutte IV	82	86	380	311	311	311
Jeugd conform advies CVW met aanvullende maatregelen	0	0	380	311	311	311
Overige dossiers medeoverheden	73	81	0	0	0	0
Schrappen oploop opschalingskorting	9	5	0	0	0	0
Reserveringen kabinet Rutte III	3	3	3	3	3	3
Compensatie Zeeland	3	3	3	3	3	3
Diversen	651	746	603	606	616	680
Domeinoverstijgende risico's	160	254	44	43	43	112
Traditioneel Eigen Middelen (TEM)	450	450	299	299	299	299
Reservering transitie werkgevers zorg en overheid	0	0	212	212	212	212
Werk aan Uitvoering (WaU)	41	42	48	52	61	57

TER BESPREKING

Aan
de minister

Rijksbegroting

Datum
21 februari 2024

Notanummer
2024-0000194374

Bijlagen
1. Concept Kaderbrief 2024

nota

Bespreking CEP, voorlopig uitvoeringsbeeld uitgaven en Kaderbrief 2024

Aanleiding

Vrijdag 1 maart ligt de Kaderbrief in de MR. Bijgevoegd vindt u het eerste concept van de Kaderbrief ter bespreking op donderdag 22 februari van 11:30-12:30. Dit is nog exclusief het budgettaire en economische beeld van CEP. Dit wordt in de versie van maandag 26/2 verwerkt. U ontvangt gelijktijdig aan deze oplegnota ook een separate nota met het voorlopig uitgavenbeeld. Maandag ontvangt u onze doorrekening van het saldo en de schuld op basis van het CEP-beeld. In de bespreking op donderdag nemen wij u ook mee in het eerste beeld CEP. De nota hiervoor nemen wij mee naar het gesprek.

Bespreekpunten

Tijdens de bespreking morgen bespreken we graag drie onderwerpen met u:

1. Het eerste beeld CEP en spreeklijn
  - o Donderdag om 12:00 publiceert het CPB het CEP, met de ramingen voor o.a. de economische groei, het EMU-saldo en de EMU-schuld. Wij nemen u hierin mee en bespreken met u ook indicatief de verschillen tussen Financiën en het CPB.
2. Het voorlopige uitgavenbeeld
  - o Graag bespreken we met u het voorlopige uitgavenbeeld. In bijgevoegde nota wordt het voorlopige uitgavenbeeld nader toegelicht.
3. De toon en opzet van de Kaderbrief
  - o Op basis van het CEP en het eerste uitgavenbeeld stellen wij voor om in de Kaderbrief uit te dragen dat het saldo geen ruimte biedt voor additionele uitgaven. Onze doorrekening van het saldo en de schuld ontvangt u maandag, maar ook in het CEP komt het saldo in latere jaren (2026 en 2028) boven de 3% tekortnorm uit.

Kernpunten

- De politieke boodschap en uitgangspunten van de Kaderbrief zijn op basis daarvan gelijk aan de Januaribrief. Dit zijn:
  - o Per saldo meevallers en onderuitputting worden ingeleverd;
  - o Voor nieuw beleid is geen ruimte;
  - o Overige problemen moeten binnen de begroting worden opgelost en het rijksbrede beeld, inclusief middelen waartoe reeds besloten is, moet op 0 sluiten.
- Ook besteedt de Kaderbrief aandacht aan de wijzigingen in de planning van de voorjaarsbesluitvorming dit jaar. Ten opzichte van vorig jaar is de

voorjaarsbesluitvorming twee weken naar voren gehaald, om zo de aansluiting met het Europees Semester te verbeteren. Ook biedt dit tijd aan het CPB om op basis van de doorrekening van de besluitvorming een ex-ante raming op te stellen en heeft de Raad van State voldoende tijd voor het advies bij de Voorjaarsnota.

- Dit concept van de Kaderbrief bevat nog niet het economisch en budgettair beeld van de CEP. Dit volgt in de volgende versie op maandag.

Toelichting

Proces

- Vrijdag ontvang u voorbereiding voor het gesprek met de MP op dinsdag 27 februari. Op maandag 26 februari bespreken wij dit met u voor (17:00-17:45).
- Maandag is de financiën-doorrekening van het EMU-saldo en de EMU-schuld gereed. Hierover informeren wij u op maandag de 26^e in de voorbespreking van het gesprek met de MP.
- Op dinsdag 27 februari spreekt u met de MP over de Kaderbrief. Eventuele wijzigingen vanuit dit gesprek worden door ons verwerkt. Op woensdag 28 februari bespreken wij een nieuwe versie van de Kaderbrief met u. Daarna zullen wij de Kaderbrief afronden en klaarmaken voor verzending naar AZ, ter behandeling in de MR van vrijdag 1 maart.

Donderdag 22 februari 11:30-12:30	Bespreking eerste cijferbeeld CEP en concept Kaderbrief
Maandag 26 februari 17:00-17:45	Bespreking CEP en kaderbrief
Dinsdag 27 februari	Gesprek met MP over Kaderbrief
Woensdag 28 februari 9:15-9:45	Bespreking Kaderbrief
Woensdag 28 februari	Verzenden Kaderbrief naar AZ
Vrijdag 1 maart	Behandeling Kaderbrief in MR

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

HEDEN

TER BESPREKING 22 FEBRUARI 11.30-12.30U

Aan

de minister

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Rijksbegroting

Persoonsgegevens

Datum

21 februari 2024

Notanummer

2024-0000194376

Bijlagen

geen

nota

Voorlopig uitgavenbeeld (excl. CEP)

Aanleiding

Op donderdag 22 februari spreken wij met u van 11.30-12.30u over het voorlopig uitgavenbeeld (excl. CEP) en uitgangspunten voor de Kaderbrief. U ontvangt een separate nota voor de Kaderbrief. Tijdens het overleg wordt ook een eerste beeld CEP besproken. De nota hiervoor zal onder de arm worden meegenomen.

Bespreekpunten

- Het voorlopige uitgavenbeeld exclusief CEP is opgenomen in tabel 1. Graag bespreken wij dit voorlopige uitgavenbeeld met u.
  - Het cijferbeeld is gevuld met de op dit moment beschikbare informatie en betreft een voorlopig beeld dat nog niet stil staat. Cijfers die volgen uit CEP en de beleidsbrieven van departementen zijn nog niet opgenomen in dit voorlopige beeld.
  - Het voorlopige cijferbeeld laat zowel incidenteel als structureel forse tegenvallers zien.
  - De uitvoeringsinformatie bestaat uit mee- en tegenvallers. De uitvoeringsinformatie van SZW laat een grote structurele meevaller zien. Ook de huurtoeslag leidt naar verwachting tot een structurele meevaller. Bij VWS en OCW zijn de cijfers nog niet bekend, maar worden ook per saldo meevallers verwacht.
  - Tegenover deze structurele meevallers staat een structurele tegenvaller bij asiel. De omvang van de structurele meevallers bij SZW, VWS, OCW en de huurtoeslag is naar verwachting niet voldoende om de structurele tegenvaller van asiel te mitigeren. Wanneer de tegenvaller van asiel structureel wordt verwerkt, dan leidt dit dus tot een rijksbrede dekkingsopgave. Dit betekent dat departementen aanvullend op het inleveren van per saldo meevallers binnen hun begroting dekking voor de asielraming moeten vinden. Dit kan middels ramingsbijstellingen en ombuigingen.
  - Incidenteel worden hogere uitgaven verwacht voor Groningen schade en versterken (deels reeds besloten), toeslagenherstel en uitgaven aan Oekraïne (binnenlandse regelingen en (niet-)militaire steun). De crisisondopvang voor asiel leidt ook tot een forse incidentele tegenvaller in 2024 en 2025.
  - Naast het opgenomen beeld zijn er budgettaire risico's die aan bod kunnen komen in de begrotingsbilateralen. De budgettaire risico's kunnen zowel incidenteel als structureel van aard zijn en verschillen in

- mate van onvermijdelijkheid. Voorbeelden van mogelijke onvermijdelijke budgettaire risico's zijn uitvoeringskosten box 3 en de renovatie van het Binnenhof (75 mln. vanaf 2028). Hogere uitgaven als deze kunnen mogelijk uit de per saldo meevallers worden gedekt.
- Een ander risico betreft de begroting van VWS waarop meerdere besparingsmaatregelen ingeboekt. Het is op het moment onzeker of een Kamermeerderheid deze besparingsmaatregelen nog steunt (zie tabellen 2 en 3).
  - Het gaat enerzijds om taakstellingen die nog met maatregelen moeten worden ingevuld. Voor de Voorjaarsbesluitvorming zien naar huidig inzicht de grootste risico's op het kunnen realiseren van de taakstellingen voor jeugd, geneesmiddelenvergoedingensysteem (GVS), de taakstelling op de non IZA-sectoren en de taakstelling voor normerende tarieven. Wanneer deze vier taakstellingen niet worden ingevuld dan leidt dit tot een structureel besparingsverlies van 870 miljoen euro vanaf 2025.
  - Daarnaast is op de VWS-begroting een aantal besparingen ingeboekt die inmiddels wel zijn voorzien van een concrete invulling, maar nog moeten worden geïmplementeerd. Voor een deel van deze maatregelen geldt dat de Tweede Kamer deze als controversieel heeft verklaard (bijvoorbeeld de vormgeving van het eigen risico). Hierdoor ontstaat het risico op meer (incidentele) besparingsverliezen.
  - Tot slot wordt zoals gebruikelijk een groot aantal kasschuiven verwacht waarmee middelen uit de eerdere jaren naar de latere jaren worden geschoven, waardoor in 2024 ruimte ontstaat om incidentele tegenvallers in te passen. Of ook in 2025 ruimte ontstaat is nog niet bekend.
- Dit voorlopig cijferbeeld samen met de bredere context van een EMU-saldo van circa -3% bevestigt de gekozen lijn van de Januaribrief. Deze lijn is:
    - Per saldo meevallers en onderuitputting worden ingeleverd;
    - Voor nieuw beleid, bovenop het coalitieakkoord, is geen ruimte;
    - Problemen moeten binnen de begroting worden opgelost; en
    - Het rijksbrede beeld, inclusief middelen waartoe reeds besloten is, moet op 0 sluiten.
  - Deze lijn wordt in de Kaderbrief herhaald. Graag bespreken we morgen met u het voorlopige uitgavenbeeld en de gevolgen hiervan voor de Kaderbrief.

Kernpunten

Tabel 1: Voorlopig uitgavenbeeld excl. CEP

In miljoenen euro (+ is saldobelastend)	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Wanneer bekend
Generale dossiers	-1.852+PM	10+PM	1.306+PM	927+PM	150+PM	150+PM	
1 Dividenden (FIN)	0	0	0	0	0	0	21-feb
2 Rente (FIN)	PM	PM	PM	PM	PM	PM	23-feb
3 Rente studieleningen (OCW)	PM	PM	PM	PM	PM	PM	4-mrt
4 Gasbaten (EZK)	PM	PM	PM	PM	PM	PM	26-feb
5 Boeten en transacties (JenV)	-150	-200	-150	-100	-100	-100	26-feb
6 Afpakken (JenV)	250	250	250	250	250	250	26-feb
7 EU-aftochten (BZ)	-1.952	-40	1.206	777	0	0	21-feb
w.v. MTR (incl. Oek-faciliteit)	295	295	531	118	0	0	
w.v. TEM-onderhandelingen	-710	-295	-125	0	0	0	
w.v. overig	-1.537	-40	800	659	0	0	
8 HGIS	PM	PM	PM	PM	PM	PM	23-feb
9 Accres	PM	PM	PM	PM	PM	PM	april
Uitvoeringsinformatie	204+PM	193+PM	-614+PM	722+PM	906+PM	1.035+PM	
10 Voorlopige uitvoeringsinformatie VWS	PM	PM	PM	PM	PM	PM	8-mrt
11 Voorlopige uitvoeringsinformatie SZW	-754	-767	-824	-1.228	-1.394	-1.465	21-feb
12 Leerlingen- en studentenraming	PM	PM	PM	PM	PM	PM	26-feb
13 Studiefinancieringsraming	PM	PM	PM	PM	PM	PM	4-mrt
14 Huurtoeslag (o.b.v. MEV)	8	-140	-140	-100	-100	-100	26-feb
15 Prognosemodel Justitiële Keten (PMJ)	-100	0	0	50	100	100	8-mrt
16 Asiel (JenV en BHOS)	1.050	1.100	350	2.000	2.300	2.500	29-feb
w.v. verwerking MPP	0	0	500	3.300	4.000	4.500	29-feb
w.v. uitgaven (crisis)noodopvang	1.000	1.000	0	0	0	0	29-feb
w.v. ODA-bijdrage	0	0	-350	-1.800	-2.200	-2.500	29-feb
w.v. overig (IND, RvdR, NIDOS)	50	100	200	500	500	500	29-feb
Dossiers met missionaire behandeling	619+PM	4.925+PM	862+PM	162+PM	PM	PM	
17 Groningen schade en versterken	PM	PM	PM	PM	PM	PM	8-mrt
18 Toeslagen herstel	319	525	162	162	0	0	21-feb
19 Toeslagen VSO-route (1,2 mld. kasritme indicatief*)	300	600	300	0	0	0	april
20 Binnenlandse regelingen Oekraïne	0	1.800	400	0	0	0	29-feb
21 Militaire steun Oekraïne	PM	2.000	0	0	0	0	8-mrt
22 Niet-militaire steun Oekraïne	PM	PM	0	0	0	0	8-mrt
Reeds besloten	1.422	1.160	-464	160	58	-6	
23 Groningen schade en versterken (60k-regeling)	349	384	308	192	90	0	
24 Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocatie	215	0	0	0	0	0	
25 Opvang asielzoekers	600	0	0	0	0	0	
26 Rente lening Tennet	PM	PM	PM	PM	PM	PM	
27 Kasschuiven NvW's	65	776	-772	-32	-32	-6	
28 Amendementen begrotingsbehandelingen (o.a. WLZ)	193	PM	PM	PM	PM	PM	
Totaal	393+PM	6.288+PM	1.090+PM	1.971+PM	1.114+PM	1.179+PM	

*Eerste indicatie, definitieve bedrag is afhankelijk van nadere analyse, voortgang van de pilot en uiteindelijke besluitvorming in de MCTH in de tweede week van april.

Tabel 2: Taakstellingen VWS nog in te vullen met maatregelen

<i>in miljoenen euro's, + is saldooverslechterend</i>	2024	2025	2026	2027	2028	struc	struc in
1. Scheiden wonen en zorg	0	-130	-173	-217	-257	-1.200	2052
2. Passende Zorg	60	60	30	-20	-76	-1.140	2037
3. Besparing jeugdzorg	0	-500	-500	-511	-511	-511	2027
4. Gegevensuitwisseling	0	0	0	-113	-227	-340	2029
5. Maatregelen niet-IZA	0	-65	-145	-145	-145	-145	2026
6. Geneesmiddelen-vergoedingssysteem	0	-140	-140	-140	-140	-140	2025
7. Normerende tarieven	0	-70	-74	-74	-74	-74	2026
Totaal	60	-715	-829	-1.003	-1.173	-2.350	

Tabel 3: Maatregelen VWS die nog geïmplementeerd moeten worden

<i>in miljoenen euro's, + is saldooverslechterend</i>	2024	2025	2026	2027	2028	struc	struc in
8. Doorontwikkeling kwaliteitskader	0	-200	-350	-350	-350	-350	2026
9. Inkomensafhankelijke eigen bijdrage Wmo	0	0	-225	-225	-225	-225	2026
10. Vormgeving eigen risico	0	-200	-200	-200	-200	-200	2025
11. Behandeling Wlz	0	-170	-170	-170	-170	-170	2024
12. Meerjarig contracteren	0	-245	-135	-135	-135	-135	2026
13. Maatwerk PGB	0	-30	-60	-110	-110	-110	2027
14. Stimulering 1,5-lijnszorg	0	0	0	-50	-50	-50	2027
Totaal	0	-845	-1.140	-1.240	-1.240	-1.240	

Toelichtingen reeksen tabel 1:

1. Dividenden

Bij de dividenden worden hogere autonome ontvangsten verwacht. Dit betreft een voorlopige raming. Daartegenover staan lagere ontvangsten vanwege het dividendbeleid. Per saldo leidt dit tot een neutrale reeks.

2. Rente

Naar aanleiding van het Centraal Economisch Plan (CEP) van het CPB worden de cijfers voor de rente geactualiseerd.

3. Rente studieleningen

OCW heeft nog geen nieuwe studiefinancieringsraming, deze volgt eind februari. De verwachting is dat de relevante renteontvangsten op studieleningen omhoog worden bijgesteld als gevolg van de hogere rentestand. Dit leidt tot een verwachte generale meevaller.

4. Gasbaten

De gasbaten zijn afhankelijk van de gasprijs die door het CPB wordt geraamd. De nieuwe gasprijzen zijn met name voor 2024 en ook voor 2025 een stuk lager dan waar vorig jaar mee geraamd is. De gasbaten zullen dit jaar dus een tegenvaller kennen. EZK is momenteel met EBN de gasbatenraming aan het maken.

5. Boeten en transacties

Uit een eerste, nog niet vastgestelde raming, volgt een meevaller op boetes en transacties.

6. Afpakken

Op de afpakraming werden de afgelopen jaren tegenvallers verwerkt t.o.v. de raming, vooral door het uitblijven van grote schikkingen. JenV doet naar verwachting een voorstel om de raming meerjarig neerwaarts bij te stellen o.b.v. de meerjarige realisaties (excl. grote schikkingen). Ambtelijk voeren we met JenV het gesprek of die realisaties de beste voorspeller zijn of dat er andere informatie is op basis waarvan de meerjarige afpakraming kan worden bijgesteld.

7. EU-afdrachten

De EU-afdrachtenreeks bestaat uit een aantal verschillende onderdelen.

Waarvan MTR (incl Oek faciliteit)

Op 1 februari bereikte de Europese Raad een akkoord over de MFK-herziening (Midterm Review) en de oprichting van een Oekraïne-faciliteit. De extra NL afdracht van dit akkoord komt neer op totaal ca. 1,2 mld. in de periode 2024-2027, waarvan ongeveer 1 mld. voor Oekraïne. Het grootste deel van de extra EU-afdrachten zal naar verwachting neerslaan in 2026. Voor zover het over uitgaven aan Oekraïne in 2024 gaat, zijn deze conform de Oek-regeling buiten het plafond geplaatst. De uitgaven aan de Oekraïne-faciliteit voor 2025 en verder moeten wel binnen het uitgavenplafond worden ingepast.

Waarvan TEM-onderhandelingen

De onderhandelingen over de hoogte van de nabetaling van de zonnepanelencasus zijn op ambtelijk niveau afgerond. Hieruit volgt een terugbetaling van de Europese Commissie van 405,6 mln. Daarnaast staat voor de verdragingsrente van dit dossier 290 mln. gereserveerd op de aanvullende post waarvan we naar verwachting 99,4 mln. moeten nabetalen aan de Europese Commissie. Daarmee kan de overige 190,6 mln. vrijvallen. In de onderhandelingen rondom de zonnepanelencasus zijn ook afspraken gemaakt over een aantal openstaande casussen, waaronder de onderwaarderingscasus (Lage Waarde Textiel). Uitkomst hiervan is dat Nederland een 213,3 mln. van de vooruitbetaalde hoofdsom terugkrijgt, en circa 100 mln. verdragingsrente moet afdragen. Dit wordt gedekt door de middelen die voor deze casussen zijn gereserveerd op de aanvullende post. Hiervoor was cumulatief 420 mln. geraamd. Er kan dus 320 mln vrijvallen.

Waarvan overig

Op basis van de meest recente cijfers van de Europese Commissie over de beschikbare ruimte onder het betalingsplafond van de EU-begroting worden de Nederlandse afdrachten geactualiseerd. De Commissie heeft aangegeven het betalingsniveau naar beneden bij te stellen in de jaren 2024 en 2025 wat leidt tot meevallers in die jaren. Daarnaast is in de vierde aanvullende begroting (DAB4) van 2023 ook een bijstelling geweest van het betalingsniveau, wat tot een meevaller van 193 mln. voor de Nederlandse afdracht in 2024 leidt. Tegelijkertijd stelt de Europese Commissie het betalingsniveau in de laatste twee jaar van het huidige MFK omhoog bij, omdat de verwachting is dat de betalingen uiteindelijk nog grotendeels wel plaats zullen vinden in de huidige MFK-periode. Dat leidt tot een tegenvaller op de Nederlandse begroting in 2026 en 2027. Ook is de nacalculatie voor de jaren 2010-2022 verwerkt waaruit blijkt dat het NL BNI relatief hoger is uitgevallen dan in de ramingen was voorzien, wat leidt tot een incidentele tegenvaller van 216 mln. verdeeld over 2024 en 2025. Als laatste worden de boete inkomsten neerwaarts bijgesteld. Dit wat leidt tot een tegenvaller van 59 mln. in 2027, omdat lidstaten hierdoor meer bijdragen.

8. HGIS

Als gevolg van CEP wordt de indexatie van HGIS verwerkt.

9. Accres

Het accres is de jaarlijkse indexatie van het Gemeentefonds, Provinciefonds en het Btw-compensatiefonds. Wanneer meer duidelijk is over de verwachte volumeontwikkeling kan een indicatie worden gegeven van de bijstelling van het accres.

10. Voorlopige uitvoeringsinformatie VWS

De uitvoeringsinformatie van VWS laat een tegenvaller zien in de Zvw van 157,6 mln. en een meevaller van 50,8 mln. in de Wlz. Dit betreft een actualisatie van de realisatiecijfers in 2023. Tijdens de voorjaarsbesluitvorming wordt besloten over de structurele doorwerking van deze cijfers. Voor de Zvw geldt een bestuurlijke afspraak dat uitvoeringscijfers van de sectoren uit het Integraal Zorgakkoord (IZA) niet structureel worden verwerkt.

11. Voorlopige uitvoeringsinformatie SZW

De voorlopige uitvoeringsmutaties van SZW laten een per saldo meevaller zien van 1.465 mln. in 2029 op de plafondrelevante regelingen. Dit voorlopige uitvoeringsbeeld is exclusief de door SZW opgevoerde maatregel op de WIA. Hierover zijn wij nog met SZW in gesprek. De grootste meevallers betreffen die op de AOW (570 mln. in 2029) en de KOT (516 mln. in 2029). De meevaller op de AOW ontstaat doordat de verwachte verhoging van de levensverwachting naar beneden wordt bijgesteld. De meevaller op de KOT wordt veroorzaakt door het lagere verwachte aantal geboortes. Het uitvoeringsbeeld van SZW zal wijzigen na de CEP doorrekening van het CPB en door de uitvoeringsinformatie van gemeenten, Toeslagen en de Belastingdienst die tussen eind februari en half maart volgen.

12. Leerlingen en studentenraming en 13. Studiefinancieringsraming

De leerlingen- en studentenraming en studiefinancieringsraming worden ieder jaar kort voor de start van het voorjaar bekend. Potentiële mee- en tegenvallers leggen een groot beslag op de Voorjaarsbesluitvorming bij OCW. Op basis van de bevolkingsprognoses en een eerste doorkijk in de Referentieraming door OCW, lijkt een meevaller meer voor de hand te liggen dan een tegenvaller.

14. Huurtoeslag

BZK heeft een huurtoeslagraming op basis van de MEV en actuele uitvoeringsinformatie gemaakt. Het departement verwacht een, nog zeer onzekere, meevaller van circa 100 mln. per jaar in de jaren. De raming van de huurtoeslag volgt na CEP.

15. Prognosemodel Justitiële Keten (PMJ)

Uit de capaciteitsprognose die het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC) maakt voor de justitiële keten volgt een incidentele meevaller in 2024. Later in de meerjarenperiode is er naar verwachting sprake van een tegenvaller. Dit komt vooral door stijgende capaciteitsbehoefte bij de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI).

16. Asiel

Er is een inschatting gemaakt van de mogelijke tegenvaller voor asiel. Deels komt dit door het bij Voorjaarsnota 2023 incidenteel verwerken van het beeld uit de Meerjaren Productie Prognose (MPP) en deels doordat we langer afhankelijk blijven van (crisis)noodopvang. Het bedrag van (crisis)noodopvang in 2024 en

2025, komt bovenop de reeds besloten 600 mln. (regel 25 uit de tabel). Een deel van de verwachte asieltegenvaller kan gedekt worden uit ODA-budget. Op 29 februari wordt naar verwachting de MPP 2024-I vastgesteld. De inschatting van het beeld voor asiel kan hierdoor nog fors wijzigen. Recente signalen die wij ontvangen vanuit JenV wijzen op een mogelijk nog meer tegenvallend beeld. Het kabinet beslist in het voorjaar of en zo ja hoe het MPP-beeld incidenteel of meerjarig verwerkt wordt in de begroting. In deze proefopstelling is in afwachting hiervan de verwachte meerjarige tegenvaller o.b.v. de najaars-MPP (2023-II) opgenomen.

17. Groningen schade en versterken

In het voorjaar wordt de schade- en versterkingsraming voor Groningen regulier bijgesteld. EZK is momenteel met de uitvoerder van de schadeafhandeling – het IMG – en KPMG de schaderaming o.b.v. nieuwe inzichten aan het herijken. Er is een reëel risico dat deze ramingen hoger uitvallen en tot (grote) tegenvallers leiden. De ramingen worden op 8 maart bij het indienen van de beleidsbrief verwacht.

18. Toeslagenherstel

In het kader van de voor de voorjaarsbesluitvorming is een herijking van de meerjarige raming voor toeslagenherstel opgesteld (huidige budget: 7,2 mld. cumulatief). Uit de cijfers van deze herijking blijkt dat additioneel ruim 900 mln. nodig is. Dit valt uiteen in drie blokken: (1) de vertaling van het aantal aanmeldingen tot en met 31 december 2023 (68.376) naar de begroting en daardoor een verwachte groei van het aantal gedupeerden, kinderen, ex-partners, etc., (2) een stijging van het aantal bezwaren en beroepen en de vooralsnog lager dan geplande productiviteitsstijging in het bezwaar- en beroepsproces en (3) overig. Het bedrag in de tabel in 2024 is incl. het beroep op de Eindejaarsmarge van circa 235 mln. Daarbij wordt uitgegaan van het opvragen van een deel van de op de aanvullende post gereserveerde. De totale budgettaire impact op de Rijksbegroting wordt hiermee geschat op circa 1,7 tot 2,9 miljard incidenteel. Dit is inclusief de verwachte tegenvaller op de VSO-route (zie hieronder).

19. Toeslagen VSO-route

Daarnaast doet zich een tegenvaller voor bij het vervolg van de Vaststellingsovereenkomst (VSO)-route met een range naar huidige inschatting van van 0 tot 1,2 mld.; deze raming en het kasritme is indicatief en nog met onzekerheden omgeven. De omvang kan nader geconcretiseerd worden n.a.v. de evaluatie van de pilot voor de VSO-route, later dit voorjaar. Herstel Toeslagen werkt aan een raming om de budgettaire gevolgen van een besluit tot opschaling zo goed mogelijk in kaart te brengen. Definitieve raming en bijbehorende kasritme zijn nog afhankelijk van nadere analyse, voortgang van de pilot en besluitvorming in de MCTH van 9 april.

20. Binnenlandse regelingen Oekraïne

In lijn met de begrotingssystematiek van VJN 2023, worden de kosten voor de binnenlandse regelingen voor ontheemden uit Oekraïne bij VJN 2024 tot en met eind 2025 op de departementale begrotingen verwerkt en voor opvang deels voor 2026 op de Aanvullende Post (AP). De geschatte budgettaire effecten zijn indicatief en kunnen nog wijzigen n.a.v. het definitief vaststellen van het verwachte aantal op te vangen ontheemden. Die informatie wordt 29 februari verwacht.

21. Militaire steun Oekraïne

In het najaar van 2023 is tot een nieuw steunpakket voor Oekraïne besloten, waarbij 2 mld. additionele middelen voor héél 2024 beschikbaar zijn gesteld. De oorlog duurt naar verwachting langer en Defensie wil de Oekraïensteun een structureler karakter willen geven. Een besluit over meerjarige steun is aan een volgend kabinet. Het valt echter niet uit te sluiten dat Defensie in het voorjaar meerjarige steun wil beslissen. Het doortrekken van de eerder afgesproken 2 miljard steun voor 2025 lijkt redelijk, maar zal moeten worden gezien in vergelijking met bondgenoten. Mogelijk volgt ook nog extra claim voor ophoging 2024.

22. Niet-militaire steun Oekraïne

Op 15 februari heeft de Wereldbank een update van de *Rapid Damage and Needs Assessment* (RDNA) gepubliceerd, waarin de Oekraïense noden voor wederopbouwsteun worden becijferd. Op dit moment analyseren BZ en BFB de RDNA. BZ en BHOS komen o.b.v. de RDN met een generale claim voor het voortzetten van de niet-militaire steun aan Oekraïne. Het doortrekken van de niet-militaire steun 2025 lijkt redelijk, maar zal moeten worden gezien in het totaalbeeld.

23. Groningen schade en versterken (60k-regeling)

Bij de PEGA-maatregel m.b.t. het loslaten van causaliteit (60k-regeling), bleek bij de uitwerking het budgettaire beslag fors hoger dan eerder gedacht. De budgettaire consequenties zijn geraamd op 1,4 miljard euro cumulatief t/m 2028. Conform afspraak wordt een deel van de onderuitputting op de waardevermeerderingsregeling ingezet als dekking, de reeks in de tabel blijft daarna over als generale problematiek.

24. Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties (LBV)

In 2023 is 250 mln. beschikbaar gesteld aan LNV voor de legalisatie van PAS-melders. Hiervan is bij Najaarsnota 215 mln. aan onderuitputting gemeld. Eind december bleek er een overtekening te zijn van de uitkoopregeling Landelijke Beëindigingsregeling Veehouderijen (LBV). Omdat het kabinet het belangrijk vindt dat alle boeren die willen stoppen, kunnen stoppen is de 215 mln. onderuitputting van de legalisatie van PAS-melders in 2024 toegevoegd aan de LNV begroting zodat er voldoende budget is voor de LBV en er geen aanvragen afgewezen hoeven worden door een tekort aan budget.

25. Opvang asielzoekers

Omdat het COA naar waarschijnlijkheid in de knel komt met haar kas- en verplichtingenbudget voor het inrichten van (crisis)noodopvang in 2024 als gewacht wordt tot de 1^e suppletoire begroting, is ervoor gekozen reeds 600 mln. per nota van wijziging op de ontwerpbegroting vrij te maken. Deze uitgaven zijn nog niet gedekt.

26. Rente lening TenneT

Zoals toegelicht in de Memorie van Toelichting bij de Eerste incidentele suppletoire begroting inzake lening TenneT (kamerstuk 36 487, nr. 2) genereert de lening aan TenneT ontvangsten tot deze volledig is afgelost. Dit is voorzien bij verkoop van TenneT Duitsland. Naast deze ontvangsten zijn er extra renteuitgaven, de overheidsschuld neemt immers toe.

27. Kasschuiven NvW en motie

Voor de maatregelen van LNV in de NvW zijn twee kasschuiven verwerkt. Daarnaast is er een kasschuif verwerkt bij OCW vanwege de motie herijking studenten OV.

28. Amendementen begrotingsbehandelingen

Op donderdag 15 februari is gestemd over de ontwerpbegrotingen en amendementen. Hierbij is een aantal amendementen met ondeugdelijke dekking aangenomen hetgeen leidt tot een extra budgettaire opgave van in ieder geval 193 mln. in 2024. De verwerking van deze amendementen wordt op maandag 26 februari separaat aan u voorgelegd.

Toelichting

N.v.t.

Communicatie

N.v.t.

Politiek/bestuurlijke context

N.v.t.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Bespreken
wo 28/2

**HEDEN
TER BESLISSING**

Aan

de minister

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst
de staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane

Rijksbegroting

Persoonsgegevens

nota

Kaderbrief 2024

Datum

28 februari 2024

Notanummer

2024-0000192806

Bijlagen

1. Kaderbrief 2024
2. Verschillenmemo FIN/C
3. Bespreekdocument ges
4. Aanbiedingsformulier

Aanleiding

Op woensdag 28 februari bespreekt u de Kaderbrief met de MP, waarna deze op 1 maart in de MR ligt. Bijgevoegd vindt u een conceptversie van deze Kaderbrief, waarin uw opmerkingen (minister en staatssecretaris TD) zijn verwerkt. De kernpunten van de Kaderbrief zijn voor het gesprek met de mp samengevat op bijgevoegde 2,5 A4-tjes. Verder vindt u ook het MR-formulier ter ondertekening.

Morgenochtend 28/2 bespreken we de Kaderbrief met u (minister en staatssecretaris FenB) van 08.45 tot 09.15. Aansluitend heeft u (minister) het gesprek met de minister-president van 09.30 – 10.00. De planning is erop gericht de Kaderbrief in de loop van woensdag te verspreiden naar de departementen.

Beslispunten

Bent u akkoord met verzending van de Kaderbrief naar de MR na eventuele laatste aanpassingen op basis van uw besprek met de MP morgen? Zo ja, kunt u (minister) het MR-formulier ondertekenen.

Kernpunten

- Op basis van het gesprek en uw schriftelijke reactie hebben wij enkele wijzigingen doorgevoerd in de Kaderbrief:
  - Het onderscheid tussen onderdelen die zijn opgenomen in de FIN-raming en onderdelen waarvoor dat niet geldt is explicieter gemaakt.
  - De schuldraming van het CPB is in de tabel doorgetrokken tot 2032.
  - Er is expliciet gemaakt dat realistisch ramen niet inhoudt dat alle middelen worden doorgeschoven naar het eerstvolgende jaar erop. Het gaat erom dat de investeringsmiddelen in realistisch (meerjarig) ritme worden geplaatst.
  - De omgang met betrekking tot de rentemeevaller van de TenneT-lening is explicieter omschreven.
  - U (minister) heeft een vraag gesteld over het GPF en de opschalingskorting. U (minister en staatssecretaris FenB) ontvangt hier later deze week nog een uitgebreide nota over met de mogelijke handelingsopties voor dit voorjaar. Het advies is hierover nu geen passage op te nemen in de Kaderbrief.
  - Op het moment van schrijven is het standpunt van de minister van VWS over het amendement over de Wlz nog niet bekend. Vandaag vindt nog intern overleg plaats binnen VWS, zo begrijpen wij uit

ambtelijk contact. In de voorliggende Kaderbrief zijn we ervan uitgegaan dat de minister van VWS het amendement wil uitvoeren. Mocht dat anders zijn, of de MP en u in de Kaderbrief nu geen tekst willen opnemen, kan de tekst er weer uit.

- We delen deze conceptversie van de Kaderbrief ook met ambtelijk AZ en lichten deze toe in een overleg om 16.30 vanmiddag 27/2.
- Met ambtelijk AZ is afgesproken om op woensdag 28 februari de Kaderbrief te delen met departementen. Wij vragen u daarom om morgen na het gesprek met de MP akkoord te geven voor verzending.
- U ontvangt later deze week een verschillenanalyse tussen de onderuitputting van het CPB en de onderuitputting van Financiën, ook in relatie tot kasschuiven en dat wat al geboekt is.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

ma 11/3, 09⁴⁵-10¹⁵ uur

[Handwritten signature] 11/3

HEDEN

TER BESPREKING TIJDENS DAGSTART 11/03 VAN 09.45U TOT 10.15U

Aan
de minister

Directoraat-Generaal van
de Rijksbegroting
Inspectie der
Rijksfinanciën

Persoonsgegevens (P-gv.)

nota

Uitvoering coalitieakkoord

Datum
8 maart 2024

Notanummer
2024-0000202099

Bijlagen
geen

Aanleiding

- In de Kaderbrief is opgenomen dat het demissionaire kabinet uitvoering blijft geven aan zowel de intensiveringen als de besparingen uit het coalitieakkoord.
- Het is op dit moment onzeker of de bewindspersonen van VWS zich nog committeren aan de uit te voeren besparingen (de uitwerking loopt al achter). Hierdoor ontstaat het risico dat de intensiveringen uit het coalitieakkoord wel doorgaan, maar de besparingen niet (los van wat de Kamer beslist).

Bespreekpunten

Wij bespreken maandag tijdens de dagstart voorjaarsbesluitvorming (09.45u tot 10.15u) graag met u:

- Of het begrotingsbilateraal met VWS vervroegd moet worden.
  - Op basis van de beleidsbrief van VWS die wij dit weekend ontvangen kunnen wij inschatten of de bewindspersonen van VWS zich committeren aan de besparingen. Zo niet, dan adviseren wij het bilateraal te vervroegen.
- Als de afgesproken ombuigingen uit het coalitieakkoord niet worden gerealiseerd en de intensiveringen wel worden uitgevoerd, verslechtert de budgettaire situatie.
- Een grote vrijgave waarover op korte termijn besloten moet worden is een tranche van 0,4 mld om de kinderopvangtoeslag te verhogen (zie separate notitie). Voor het Klimaat- en transitiefonds gaat het om incidenteel grotere bedragen.

Kernpunten

- Het demissionaire kabinet heeft afgesproken uitvoering te blijven geven aan het coalitieakkoord. Dit betekent dat middelen vanaf de Aanvullende Post kunnen worden overgeheveld naar de departementale begrotingen, mits daar goede plannen aan ten grondslag liggen.
- Dit betekent ook dat besparingen die in het coalitieakkoord zijn opgenomen doorgang vinden in de ontwerpbegroting 2025. Openstaande taakstellingen zoals op de begroting van VWS moeten worden uitgewerkt in concrete maatregelen.
- VWS heeft middels een openbare brief aan de formateur gesignaleerd dat door de vroegtijdige val van het kabinet de benodigde ambtelijke uitwerking en/of politieke besluitvorming over de te nemen maatregelen nog niet is afgerond en de grote stappen die gezet moeten worden stil komen te staan. Het niet

invullen van de openstaande taakstellingen en niet uitvoeren van afgesproken besparingen leidt tot een structurele opgave van 3,7 miljard.

- Op donderdag 7 maart jl. is hierover gesproken tussen en In dat gesprek is door VWS nog onvoldoende helderheid gegeven over de inzet van de bewindspersonen van VWS. Wij verwachten dit weekend op basis van de beleidsbrief van VWS hier een beeld van te krijgen.
- Tegelijkertijd willen diverse departementen uitvoering geven aan intensiveringen uit het coalitieakkoord. Zoals besteding van middelen uit het Klimaatfonds en Transitiefonds.
- Ook heeft de minister van SZW aangegeven dit voorjaar te willen besluiten over het ingroeipad naar het nieuwe financieringsstelsel kinderopvang. Het voorstel is per 2025 te starten met de ingroei en de vergoedingspercentages te verhogen, conform Coalitieakkoord. Dit betekent de inzet van 0,4 mld. euro in 2025. U ontvangt hierover separaat een nota.
- Het wel uitvoeren van de intensiveringen uit het coalitieakkoord, maar niet uitvoeren van besparingen zal leiden tot een verdere verslechtering van het EMU-saldo en de EMU-schuld.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

HEDEN

TER BESPREKING DONDERDAG 14 MAART 14:00-14:45

Aan

de minister

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Directoraat-Generaal van
de Rijksbegroting
IRF

Persoonsgegevens

nota

Beeld beleidsbrieven voorjaarsbesluitvorming

Datum

13 maart 2024

Notanummer

2024-0000206146

Bijlagen

1. Voorbereiding
gesprek MP
2. Nota verschillen CPB

Aanleiding

Donderdag 14 maart bespreken we met u (minister) het cijferbeeld uit de beleidsbrieven en een aantal te maken keuzes voor het beoogde eindbeeld voor de uitgaven. Separaat heeft u vandaag ook een nota ontvangen voor de inkomstenbesluitvorming.

Bespreekpunten

1. Het cijferbeeld uit de beleidsbrieven;
2. De verwerking van de asielraming 2026;
3. De plaat Defensie;
4. Niet-militaire steun Oekraïne;
5. Op basis van dit beeld lijkt het ons verstandig een oproep in de MR te doen. U kunt hierbij het volgende benadrukken: verzoek om te bezien of middelen uit 2025 naar latere jaren kunnen worden geschoven; de claims herzien en enkel de onvermijdelijkheden te noemen; en de resterende problematiek zelf te dekken binnen de begroting. Zonder aanpassingen van de zijde van de vakministers gaat het EMU-saldo naar verwachting richting -4% in 2025. Dit wordt inmiddels voorbereid voor de MR van vrijdag a.s.
6. Op donderdag 14 maart 15.00u bespreekt u het cijferbeeld (zowel uitgaven als inkomsten) met de MP. Hiervoor is een voorbereidend stuk opgesteld (zie bijlage 1).
7. De geactualiseerde nota onderuitputting kabinet en CPB (zie bijlage 2).

Kernpunten

Tabel 1: Totaaloverzicht

In miljoenen euro (+ is saldobelastend)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal voorlopige cijferbeeld (tabel 2)	297	11.557	7.081	6.666	5.817	1.547
Totaal kasschuiven (tabel 5)	-4.386	391	211	1.262	1.337	90
Totaal overige claims (tabel 6)	1.388	1.702	4.363	5.660	6.335	5.856
Totaal taakstellingen en besparingsverlies VWS (tabel 7)	-32	1.350	573	147	145	145
ETS-ontvangsten (tabel 8)	550	550	650	900	800	700
Totaal	-2.182	15.550	12.878	14.635	14.433	8.338

- Tabel 1 bevat het voorlopig cijferbeeld op basis van de informatie uit de beleidsbrieven. De informatie is nog niet (in alle gevallen) getoetst.

- De generale dossiers, de uitvoeringsinformatie, de dossiers met missionaire behandeling en de reeds besloten dossiers zijn op basis van de beleidsbrieven geactualiseerd in tabel 2. Dit beeld laat een opgave zien van 0,2 mld. in 2024 en 11,6 mld. in 2025. Deze grote opgave in 2025 wordt voornamelijk veroorzaakt door de asielraming, de crisishulp voor asiel en door de claims bij dossiers met missionaire behandeling. Dit zijn de militaire steun aan Oekraïne (4,8 mld.), uitgaven aan binnenlandse regelingen Oekraïne (2,9 mld.), Toeslagen Herstel en VSO-route (1,1 mld.), Groningen schade en versterken (0,3 mld. indicatief) en niet-militaire steun aan Oekraïne (0,3 mld.).
- Tabel 3 laat de ingediende kasschuiven zien. Er wordt 4,4 mld. vanuit 2024 geschoven naar latere jaren. Dit is ongeveer gelijk aan de kasschuiven naar latere jaren in 2023 bij Voorjaarsnota 2023. Gezien de stijging van onder andere de investeringsbudgetten tussen 2023 en 2024 met 65%, zou je nu echter een grotere hoeveelheid kasschuiven in 2024 verwachten. Voor 2025 worden er per saldo middelen naar 2025 geschoven.
- Het verzoek in de Januaribrief en Kaderbrief om gezien de onderuitputting kritisch naar de ramingen te kijken heeft nog onvoldoende resultaat opgeleverd. Wij adviseren om een oproep in de MR te doen om nogmaals naar de ramingen te kijken of middelen uit 2025 naar latere jaren kunnen worden geschoven. Daarnaast dienen ramingsbijstellingen gedaan te worden als budgetten meerjarig niet tot besteding komen.
- De hierboven genoemde opgave van 11,6 mld. in 2025 leidt samen met de kasschuiven van 0,4 mld. tot een totale opgave van 12,0 mld. in 2025.
- Dit is nog exclusief het niet implementeren van het besparingsverlies door VWS zoals afgesproken in het coalitieakkoord, de overige claims van de vakministers en de tegenvaller ETS-ontvangsten. Als deze worden meegeteld, dan leidt dit tot een saldooverslechtering van meer dan 15 mld. in 2025.
- Voorbeelden van deze overige claims in 2025 zijn 0,4 mld. bij EZK en 0,4 mld. bij LNV voor diverse dossiers (zie tabel 3). Structureel wordt naast de asielraming ca. 5,9 mld. aan overige claims ingediend voor onder andere 2% NAVO-norm (2,9 mld.) en de opschalingskorting (0,7 mld.).
- In de beleidsbrief van JenV is de asielraming structureel opgenomen. Hierbij wordt uitgegaan van een volledige ODA-bijdrage conform de afspraak over de toerekening aan ODA. In de beleidsbrief van BHOS is echter opgenomen dat binnen de begroting onvoldoende ruimte is om volledig aan deze afspraak te voldoen en wordt een deel generaal geclaimd. Daarom is het van belang vast te houden aan het voorstel om dit voorjaar 2024, 2025 en 2026 te verwerken.
- Gezien de druk op 2025 vragen we uw advies hoe om te gaan met de claims omtrent Oekraïne. Voor de militaire steun kan de koppeling gemaakt worden met de oproep tot realistisch ramen. Een kasschuif op de reguliere middelen kan dan ruimte bieden voor aanvullende middelen voor militaire steun aan Oekraïne. Er zijn verschillende opties mogelijk (zie bespreekpunten pag. 5).
- Voor de niet-militaire steun is het belangrijk om ad-hoc besluitvorming in de toekomst te voorkomen. Wij adviseren een generale bijdrage te doen aan de begroting van BHOS voor 2024 en 2025 voor niet-militaire steun aan Oekraïne zodat tegelijkertijd de huidige Oekraïne-regeling voor niet-militaire steun kan vervallen. De generale bijdrage komt dan in de plaats van de huidige regeling en BHOS moet dan vanaf nu keuzes maken binnen het vastgestelde budget. Niet-militaire uitgaven aan Oekraïne tellen mee voor de ODA-prestatie. Het is doenlijk om niet-militaire Oekraïne uitgaven structureel buiten de ODA-systematiek te houden. BHOS komt dan elke maand met voorstellen. Nu de

wederopbouwuitgaven via de EU-afdrachten lijken te gaan lopen, moet BHOS ook zo veel mogelijk weer terug naar een normale afweging.

- De komende tijd worden de claims nader getoetst en gezien in hoeverre er sprake is van onvermijdelijke tegenvallers. Conform de lijn van de Kaderbrief zullen we intensiveringen afwijzen en is de inzet is erop gericht om tegenvallers zoveel als mogelijk in de departementale begrotingen in te laten passen. Dit levert naar verwachting onvoldoende om op in 2025 tot een saldo van onder de 3% te komen. Graag bespreken we hoe u hiermee om wilt gaan.
- Dit cijferbeeld betreft de uitgaven. De besluitvorming over het inkomstenkader beïnvloedt de verwachting van het saldo en schuld. U wordt hierover vandaag geïnformeerd middels een separate nota.

Tabel 2: Voorlopig cijferbeeld (geactualiseerd)

In miljoenen euro (+ is saldobelastend)	2024	2025	2026	2027	2028	2029	In saldo Kaderbrief	Kader relevant
Generale dossiers	-1.535	712	1.951	1.348	288	145		
1 Dividenden	-193	98	14	45	5	0	Nee	Ja
2 Rente (FIN)	38	-293	0	0	0	0	Ja	Ja
3 Rente studieleningen (OCW)	43	47	18	-17	-56	-94	Nee	Ja
4 Rente	-73							Ja
5 Gasbaten (EZK)	652	801	594	360	187	148	Ja	Ja
6 Boeten en transacties (JenV)	-38	-101	-35	-1	-2	-31	Nee	Ja
7 Afpakken (JenV)	0	0	0	0	0	0	Nee	Ja
8 EU-afdrachten (BZ)	-1.945	137	1.337	938	132	99	Ja	Ja
<i>w.v. MTR (incl. Oek-faciliteit)</i>	295	295	531	118	0	0	Ja	Ja
<i>w.v. TEM-dossiers</i>	-798	-195	-125	0	0	0	Ja	Ja
<i>w.v. overig</i>	-1.442	37	931	820	132	99	Ja	Ja
9 HGIS	-6	10	10	10	10	10	Ja	Ja
10 Wisselkoers valuta	-14	13	13	13	12	13	Nee	Ja
11 Accres	PM	PM	PM	PM	PM	PM	Nee	Ja
Uitvoeringsinformatie	-565	320	369	989	1.443	1.308		
12 Voorlopige uitvoeringsinformatie VWS	-687	-69	54	-9	-9	-48	Nee	Ja
13 Voorlopige uitvoeringsinformatie SZW	-780	-775	-793	-1.150	-1.319	-1.384	Nee	Ja
14 Leerlingen- en studentenraming	24	-409	-531	-543	-481	-500	Nee	Ja
15 Studiefinancieringsraming	6	-228	-223	-220	-270	-294	Nee	Ja
16 Reservering AP herijking studentenreisproduct	0	207	207	207	207	207	Nee	Ja
17 Huurtoeslag	-39	-167	-138	-98	-83	-83	Nee	Ja
18 Prognosemodel Justitiële Keten (PMJ)	-93	0	-4	43	85	97	Nee	Ja
19 Asiel (JenV en BHOS)*	1.004	1.760	1.798	2.758	3.313	3.313	Nee	Ja
<i>w.v. verwerking MPP</i>	-22	123	1.184	4.362	5.489	5.489	Nee	Ja
<i>w.v. uitgaven (crisis)noodopvang</i>	975	1.500	1.000	0	0	0	Nee	Ja
<i>w.v. ODA-bijdrage</i>	20	-135	-695	-2.378	-2.971	-2.971	Nee	Ja
<i>w.v. overig (IND, RvdR, NIDOS)</i>	31	273	309	774	795	795	Nee	Ja
Dossiers met missionaire behandeling (ingediende claims)	1.161	9.352	5.260	4.153	4.028	100		
20 Groningen schade en versterken	-400	300	100	-100	0	100	Nee	Ja
<i>w.v. concept uitgavenraming schade en versterken</i>	100	600	600	-100	0	100	Nee	Ja
<i>w.v. concept ontvangstenraming schade en versterken</i>	-500	-300	-800	-700	-100	0	Nee	Ja
<i>w.v. concept kapitaalinjectie EBN a.g.v. kosten schade en versterken</i>	0	0	300	700	100	0	Nee	Ja
21 Toeslagen herstel	276	480	181	214	28	0	Nee	Ja
22 Toeslagen VSO-route (1,2 mld. kasritme indicatief)	300	600	300	0	0	0	Nee	Ja
23 Binnenlandse regelingen Oekraïne	665	2.898	729	81	0	0	Nee	Nee
24 Militaire steun Oekraïne	172	4.822	3.950	3.958	4.000	0	Nee	Nee
25 Niet-militaire steun Oekraïne	148	252	0	0	0	0	Nee	Nee
Reeds besloten	1.236	1.173	-499	176	58	-6		
26 Groningen schade en versterken (60k-regeling)	349	384	308	192	90	0	Ja	Ja
27 Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocatie	215	0	0	0	0	0	Ja	Ja
28 Opvang asielzoekers	600	0	0	0	0	0	Ja	Ja
29 Kasschuiven NvW's	65	776	-772	-32	-32	-6	Ja	Ja
30 Amendementen begrotingsbehandelingen	7	13	-36	16	0	0	Nee	Ja
Totaal	297	11.557	7.081	6.666	5.817	1.547		

* De asieluitgaven voor het jaar 2029 zijn nog niet door J&V geraamd. Voor deze tabel hebben wij daarom de raming van 2028 doorgetrokken naar 2029.

De reeksen voor de dossiers Groningen en Toeslagen zijn indicatief en worden op het moment van schrijven nog besproken en geanalyseerd.

Schade en versterkingsramingen

De reeks voor schade- en versterkingsramingen zijn toegevoegd t.o.v. de vorige versie, maar staan nog niet vast. Het gaat om zowel de uitgavenraming als de ontvangstenraming. De cijfers zijn in concept toegevoegd voor het beeld. Momenteel wordt met EZK afgestemd om de cijfers stil te zetten. Daarnaast is op basis van de conceptcijfers voor schade en versterken is een eerste inschatting van de benodigde kapitaalinjectie EBN gemaakt. Deze is noodzakelijk om de doorbelaste kosten voor schade en versterken van de NAM te voldoen. Ook deze reeks is in concept in afwachting op definitieve cijfers voor schade en versterken.

VSO-route Toeslagen

Het ritme voor de VSO-route (en andere aanvullende schaderoutes) indicatief van aard en wordt nog aangepast. De eerste signalen uit de pilot laten zien dat de snelheid achterloopt bij de verwachting. Het aantal onzekerheden en de omvang van de onzekerheden zijn groot, mogelijk duurt de afhandeling van de aanvullende schades langer dan 2027. Daarnaast zijn de gemiddelde toegekende bedragen tot nu toe hoger dan waarmee in de raming van 1,2 mld. rekening is gehouden. Dit betekent dat het budgettaire risico voor de afhandeling van aanvullende schade nog verder kan oplopen.

Bespreekpunt verwerking asielraming 2026

- In de Kaderbrief staat dat de asielraming voor 2024 en 2025 verwerkt wordt, en mogelijk voor 2026. Graag bespreken we met u de te hanteren lijn voor 2026, ook omdat het begrotingsbilateraal BHOS gepland is op 20 maart a.s. De ODA-toerekening aan eerstejaarsasielopvang zal hier onderdeel van zijn.
- Advies is om de MPP2024-1 voor het jaar 2026 te verwerken. Dit biedt de asielketenpartners namelijk meer financiële stabiliteit om te kunnen omgaan met de fors hogere asielopvangopgave en qua MPP-verwerking wordt er in 2024, 2025 en 2026 consequent gehandeld.
- Het budgettaire effect van in totaal 820 mln. staat in tabel 3. Hierbij wordt voor het COA uitgegaan van een hogere gemiddelde bezetting (ca. 140.000) t.o.v. de ontwerpbegroting 2024 (ca. 111.000), wat gevolgen heeft voor de ODA-toerekening voor eerstejaarsasielopvang. In 2026 bedraagt de ODA-toerekening ca. 700 mln. van de benodigde 1,2 mld. bij het COA. Ter illustratie, als gevolg van deze mutatie zal ca. 32% van het totale ODA-budget besteed worden aan de eerstejaarsasielopvang. BHOS heeft aangegeven dit niet volledig binnen de bestaande ODA-buffers te kunnen dekken en heeft daarom een claim van ca. 400 mln. neergelegd in de beleidsbrief.
- Ambtelijk hebben wij enkele andere opties verkend voor het omgaan met de budgettaire verwerking van de asielraming voor 2026, o.a. 1) het vasthouden aan de Q uit de ontwerpbegroting en alleen de P actualiseren of 2) de stand van 2025 doortrekken naar 2026. Ons inzien leiden deze enkel tot (onuitlegbare) inconsistenties in de MPP-verwerking, die ook het bilateraal met JenV ingewikkelder maken. De terugvaloptie is daarmee 2026 niet te verwerken en dit over te laten aan een nieuw kabinet.

Tabel 3. Mogelijke asielverwerking

in miljoenen (obv standpunt FIN)*	2024	2025	2026
COA totaal	780	785	500
Wv. Reguliere PxQ	-40	120	1.200
Wv. ODA	20	-135	-700
Wv. Crisisnoodopvang	800	800	-
IND	-	150	150
NIDOS	25	110	170
Raad voor de Rechtspraak	PM	PM	PM
Raad voor Rechtsbijstand	PM	PM	PM
Vluchtelingenwerk Nederland	10	-	-
Totaal asieltegenvaller	815	1.045	820

* Deze tabel is op basis van voorlopig standpunt FIN en kan nog wijzigen op basis van de gesprekken met JenV en BHOS. Dit beeld wijkt daardoor af van de asielclaim die in tabel 2 van deze nota is opgenomen.

Bespreekpunt militaire steun Oekraïne

Met betrekking tot Defensie toetsen wij graag onze inzet voor een mogelijk eindbeeld. Dit ziet inhoudelijk op de 2% NAVO-norm, kasschuiven en steun aan Oekraïne.

- 1) Voorstel Defensie: in onderstaande tabel wordt inzichtelijk gemaakt wat het effect is als de volledige beleidsbrief wordt gehonoreerd. Dit betreft o.a. de structurele claim voor 2% (omdat Defensie uitgaat van een NAVO-percentage exclusief Oekraïne), meerjarige steun voor Oekraïne en een kasschuif zoals is afgesproken bij de NvW.
- 2) Voorstel Financiën (2% NAVO norm): onderstaande tabel geeft een mogelijk eindbeeld vanuit Financiën. Hierbij wordt rekening gehouden met 2 mld. steun voor Oekraïne in 2025, als voortzetting van steun in 2024. Daarnaast is een kasschuif verwerkt waarmee de begroting realistischer wordt gemaakt én vanaf 2025 de NAVO-doelstelling 2% BBP (incl. OEK) wordt behaald. Vanwege het knellende EMU-saldo in 2025 is additionele militaire steun voor Oekraïne onlosmakelijk met een kasschuif verbonden.

Defensie:

<i>x miljoen euro</i>	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand Ontwerpbegroting (incl. amendementen en NvW)	15.270	22.629	21.333	20.502	19.976	19.805	9.889
Voorlopige begrotingsstand (incl. technisch VJN mutaties)	15.270	24.524	22.140	21.287	20.711	20.527	20.189
Kasschuiven	-	-2.164	664	500	500	500	-
Oekraïne meerjarig	-	150	4.850	4.000	4.000	4.000	-
Claim struc. 2%	-	-	-	902	1.556	2.254	2.924
Saldo mee- en tegenvallers		23					
Beoogde begrotingsstand VJN	15.270	22.533	27.654	26.689	26.767	27.280	23.113
NAVO percentage incl. OEK¹	1,50%	2,09%	2,52%	2,40%	2,38%	2,39%	2,01%

¹NAVO percentage berekening is inclusief toerekening uit andere begrotingen.

Financiën:

<i>x miljoen euro</i>	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand Ontwerpbegroting (incl. amendementen en NvW)	15.270	22.629	21.333	20.502	19.976	19.805	9.889
Voorlopige begrotingsstand (incl. technisch VJN mutaties)	15.270	24.524	22.140	21.287	20.711	20.527	20.189
Kasschuiven	-	-5.624	-2.229	962	1.805	2.243	2.844
Oekraïne			2.000				
Beoogde begrotingsstand VJN	15.270	18.900	21.911	22.249	22.516	22.769	23.033
NAVO percentage incl. OEK¹	1,50%	1,75%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%

¹NAVO percentage berekening is inclusief toerekening uit andere begrotingen.

Bespreekpunt niet-militaire steun Oekraïne

- Met een aanvullende bijdrage kan BHOS de niet-militaire steun aan Oekraïne gaan plannen, vormgeven en coördineren, en wordt de steun aan Oekraïne genormaliseerd binnen de begroting. Ons advies is om nu een bedrag toe te kennen for better or worse, waarna mee- en tegenvallers vervolgens binnen de HGIS/ het ODA-budget dienen te worden opgevangen. Hiermee beëindigen we de ad-hoc besluitvorming over steun aan Oekraïne/Oekraïne-regeling.
- BHOS heeft in de beleidsbrief 148 mln. (2024) en 252 mln. (2025) geclaimd voor niet-militaire steun aan Oekraïne (o.a. kritieke herstelwerkzaamheden en wederopbouw).
- Dit bedrag is hoger dan de bijdrage die Nederland volgens de tot nu toe gehanteerde *fair share* benadering zou moeten leveren (de *fair share* bedraagt respectievelijk 49 mln. voor 2024 en 203 mln. voor 2025). BHOS beargumenteert dat de Nederlandse bijdrage aan Oekraïne hoger dient te liggen dan deze *fair share*, omdat landen als Canada, Japan en Australië minder bijdragen dan berekend o.b.v. hun BBP-omvang. De claim van BHOS gaat daarom uit van een herijkte *fair share* benadering waarin de bijdrage van deze landen naar beneden wordt bijgesteld. Voor 2024 verhoogt BHOS dit bedrag met 50 mln. extra vanwege de noden in Oekraïne.
- Onze ambtelijke inzet voor het bedrag is de huidige *fair share* berekening, namelijk op 49 mln. (2024) en 203 mln. (2025).
- BHOS verzoekt verder om deze additionele middelen op de BHOS-begroting te zetten, zodat BHOS met deze bedragen de niet-militaire steun kan gaan plannen en snel kan reageren op internationale verzoeken van bijvoorbeeld de Wereldbank of de VN. Dit is een afwijking van de huidige Oekraïne-regeling, waarbij we per steunverzoek hebben beoordeeld of er generale middelen beschikbaar konden worden gesteld en waarbij ook steunbijdrages via andere departementale begrotingen, zoals FIN en EZK, zijn gegaan.

- In de Voorjaarsnota 2023 is aangekondigd de Oekraïne-regeling opnieuw te wegen in het voorjaar van 2024. De Oekraïne-regeling heeft bij de niet-militaire steunverzoeken tot nu toe geleid tot veel politieke ad hoc besluitvorming, waarbij de hoogte van het *fair share* bedrag vaak werd bediscussieerd en opgerekt. De discussie over het verzoek van MBHOS voor een additioneel steunpakket van 75 mln. in de NVR-OEK van 13 februari jl. illustreert dit.
- De voorgestelde verhoging van de BHOS-begroting is exclusief de steun die via de EU loopt. Voor 2024 t/m 2027 heeft de EU de Oekraïne-faciliteit van 50 mld. afgesproken. Deze is reeds budgettair verwerkt op de Nederlandse begroting (1 mld. extra EU-afdrachten, 1,9 mld. garantie). Naast de Oekraïne-faciliteit kent de EU de Europese Vredesfaciliteit (EPF). Dit is een herverdelingsmechanisme voor de kosten van militaire steun. De EPF-bijdrage loopt via de BZ-begroting. Voor 2024 heeft de EU gevraagd om een ophoging van de EPF voor Oekraïne van 5 mld. De gevolgen hiervan voor de Nederlandse begroting (300 mln.) zijn vorig jaar al op de begroting van BZ verwerkt. Dit geldt niet voor eventuele toekomstige ophogingen.

Tabel 5: Kasschuiven per departement

In miljoenen euro (+ is saldobelastend)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
AZ en de Koning	0	0	0	0	0	0
Hoge Colleges van Staat en Staten-Generaal	4	-3	-1	0	3	-3
Koninkrijksrelaties (incl. BES)	-32	23	4	4	0	0
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	-244	36	134	117	54	-96
Buitenlandse Zaken	83	-131	48	0	0	0
Buitenlandse Handel en						0
Justitie en Veiligheid	-96	-50	-63	5	116	87
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	769	-677	-128	59	34	-57
<i>w.v. regulier</i>	-231	323	-128	59	34	-57
<i>w.v. OV-bedrijven</i>	1.000	-1.000				
Financiën	-213	119	52	17	13	11
Defensie (incl. DMF)	-2.164	664	0	500	500	500
Infrastructuur en Waterstaat (incl. MF en DF)	-983	-174	-144	316	364	-475
<i>w.v. beleidsbegroting H12</i>	-114	0	106	63	7	-63
<i>w.v. Mobiliteitsfonds</i>	-505	-86	-284	31	295	-497
<i>w.v. Deltafonds</i>	-364	-88	34	222	62	85
Economische Zaken en Klimaat (incl. NGF)	-633	118	172	27	131	185
Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	-356	312	69	71	-22	-73
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	-179	118	25	36	-8	8
Volksgezondheid, Welzijn en Sport	-343	36	42	111	151	2
Gemeentefonds en Provinciefonds	0	0	0	0	0	0
Totaal	-4.386	391	211	1.262	1.337	90

AZ en de Koning

AZ dient geen voorstellen tot kasschuiven in voor de begroting van AZ en de begroting van de Koning.

Hoge Colleges van Staat en Staten-Generaal

De Staten-Generaal doet een verzoek tot twee kasschuiven. Door de vervroegde Tweede Kamer verkiezingen zijn de fractiekosten en wachtgelden in de meeste jaren (een stuk) hoger, en in enkele jaren lager dan begroot.

Koninkrijksrelaties (incl. BES)

Daarnaast vraag KR drie kasschuiven aan. Dit komt met name door vertragingen, voor onderhoud aan scholen op Curaçao en de herstelwerkzaamheden aan de klif op Sint-Eustatius. Ook worden er TWO-middelen naar achter geschoven.

Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

BZK vraagt meer dan 30 kasschuiven aan, voornamelijk van 2024 naar latere jaren. De grootste kasschuiven naar achteren betreft de kwijtschelding van publieke schulden (140 mln.) en regiodeals (128 mln.). Ook zijn er 2 substantiële kasschuiven naar 2024 aangevraagd: Tegemoetkoming herplaatsingskosten (114 mln.) en WBI-middelen voor Oekraïners (133 mln.).

Buitenlandse Zaken

BZ dient een kasschuif in voor de huisvestingsportefeuille. Een eerder geschatte opbrengst vanuit een verkoop van 95 mln. zal niet in 2024, maar waarschijnlijk in 2025 plaatsvinden. Daarnaast schuift BZ een deel van de EJM conform de HGIS-systematiek door van 2024 naar 2025 en 2026. Tot slot vraagt BZ een kasschuif aan voor de reservering van de renovatie van het Vredespaleis op de Aanvullende Post, waarmee 38 mln. van 2025 naar 2026 wordt geschoven.

Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

Er zijn geen kasschuiven ingediend voor de begroting van BHOS.

Justitie en Veiligheid

JenV dient 12 kasschuiven in, waarbij in totaal ca. 208 mln. in de jaren 2024 t/m 2026 naar 2027 t/m 2029 wordt verschoven. Daarnaast worden twee kasschuiven ingediend die zich (gedeeltelijk) buiten de meerjarige periode voordoen. De belangrijkste kasschuiven zien toe op de vertraging van de incidentele implementatiekosten van het nieuwe Wetboek van Strafvordering, en vertraging in de bouw van penitentiaire instellingen in Vlissingen en Veenhuizen.

Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Het saldo kasschuiven wordt bij OCW vooral bepaald door de kasschuif van 1 miljard voor het studenten OV uit 2025 naar 2024. OCW heeft verzocht om middelen die in januari 2025 worden uitbetaald, te schuiven naar eind 2024. Eerdere jaren is dit ook gebeurd. Met uitsluiting van de ov-kasschuif, wordt het saldo met -231 mln. ontlast in 2024 en met 285 mln. belast in 2025. De kasschuiven moeten inhoudelijk nog worden getoetst.

Financiën

Financiën heeft in totaal vijf kasschuiven naar latere jaren ingediend, waarvan drie op de Financiën-begroting en twee op de AP. Dit onder andere voor het herstel van de Fraude Signalering Voorziening en Compensatie voor onterechte afwijzing van Minnelijke schuldsanering natuurlijke rechtspersonen (Msnp) omdat de wetgeving nog niet gereed is. Daarnaast zorgt het ontbreken van een uitspraak van de Hoge Raad voor een kasschuif van de Box 3 gerelateerde middelen op de AP.

Defensie (incl. DMF)

Defensie stelt 3 kasschuiven voor. Allereerst een kasschuif realistisch kasritme dat invulling geeft aan de politieke afspraak om minstens 1,5 mld. te schuiven om meer realisme in de defensiebegroting vanwege arbeids- en defensiemarktkrapte. Ten tweede een kasschuif arbeidsvoorwaardenmiddelen waarmee Defensie de ruimte die incidenteel in 2024 is ontstaan, doordat niet alle middelen beschikbaar

voor het afsluiten van cao 2024 zijn ingezet, wil schuiven naar 2025. Tot slot een kasschuif Oekraïne waarmee de realisatie van de te leveren steun in een het ritme komt te staan met de meest recente verwachtingen.

Infrastructuur en Waterstaat (incl. MF en DF)

w.v. beleidsbegroting H12: Op de beleidsbegroting van IenW zijn er meerdere kasschuiven. Veel middelen uit 2024 worden doorgeschoven naar latere jaren. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door Walstroom, waar 67 mln. uit 2024 naar 2026 en 2027 geschoven. De voorgestelde kasschuiven zijn een eerste inzet van IenW. Deze kasschuiven zijn nog niet inhoudelijk getoetst.

w.v. Mobiliteitsfonds (MF): op het MF worden voornamelijk middelen van 2024 t/m 2026 naar latere jaren geschoven. Een deel van deze middelen (circa 1 mld.) wordt naar jaren buiten de meerjarenperiode geschoven. O.a. door toevoegingen van CA-middelen (instandhouding, ontsluiting woningbouw) staan er in de eerste jaren van het MF teveel middelen geraamd en is het niet realistisch dat deze middelen volledig tot besteding komen. Met deze kasschuif worden de budgetten in een realistischer ritme gezet. De voorgestelde kasschuif is een eerste inzet van IenW. Deze kasschuif is nog niet inhoudelijk getoetst, omdat de besluitvorming binnen IenW hierover nog niet is afgerond.

w.v. Deltafonds (DF): op het DF worden voornamelijk middelen van 2024 en 2025 doorgeschoven naar latere jaren. Een deel van deze middelen (circa 50 mln.) wordt naar jaren buiten de meerjarenperiode geschoven. Dit betreft o.a. het doorschuiven van de CA-middelen voor Beekdalen en middelen voor het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) die naar achter worden geschoven. De voorgestelde kasschuif is een eerste inzet van IenW. Deze kasschuif is nog niet inhoudelijk getoetst.

Economische Zaken en Klimaat (incl. NGF)

Voor het jaar 2024 stelt EZK voor om 633 mln. naar achteren te schuiven. Dit wordt opgeboekt in de jaren 2025 tot en met 2029. Hieronder vallen bijvoorbeeld de subsidieregeling warmtenetten, de Stikstof Aanpak Piekbelasters en het Europees steunkaderproject Important Projects of Common European Interest Microelectronics 2 (IPCEI ME2). Dit beeld is exclusief eventuele kasschuiven op het Nationaal Groeifonds en het Klimaatfonds. We zijn met EZK in gesprek om eventuele kasschuiven op deze fondsen in beeld te krijgen.

Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Bij LNV wordt er per saldo kas naar achteren geschoven, met name van 2024 naar 2025. Het gaat onder andere om kasschuiven ten behoeve van de versnellingsmiddelen kennis en innovatie (130 mln.), Maatregel Gerichte Beëindiging (69 mln.) en de Subsidiemodules brongerichte verduurzaming stal- en managementmaatregelen (Sbv) (30 mln.). Daarnaast wordt een kasschuif voor de PAS-melders voorgesteld van 2028 en 2029 naar 2024 en 2025 van cumulatief 82 mln.

Sociale Zaken en Werkgelegenheid

De grootste kasschuif van SZW betreft een schuif van middelen voor de MDIEU van 80 mln. van 2024 naar 2025. Deze kasschuif betreft een lopende afspraak tussen SZW en Financiën. Daarnaast heeft SZW een kasschuif ingediend voor het beleid omtrent de alleenverdiendersproblematiek. Dit betreft een kasschuif welke 30 en 24 mln. naar respectievelijk de jaren 2024 en 2025 schuift. Hierover en over de rest van de kasschuiven zijn wij in gesprek met SZW.

Volksgezondheid, Welzijn en Sport

VWS stelt voor om 345 mln. vanuit 2024 naar latere jaren te schuiven. Daarvan komt 38 mln. in 2025 terecht en 307 mln. in latere jaren. De grootste kasschuif is voor de coalitieakkoordmaatregel gegevensuitwisseling (232 mln. van 2024 naar 2026-2028).

Gemeentefonds en Provinciefonds

Er zijn geen kasschuiven ingediend voor de begroting van het GF en PF.

Tabel 6. Overige claims per departement

In miljoenen euro (+ is saldobelastend)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
AZ en de Koning	14	7	6	6	6	6
Hoge Colleges van Staat en Staten-Generaal	39	19	14	14	29	12
Koninkrijksrelaties (incl. BES)	31	31	31	31	31	31
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	-78	39	23	327	9	67
Buitenlandse Zaken	5	168	15	15	15	15
Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking	0	0	391	1.174	1.244	908
Justitie en Veiligheid	259	231	386	220	374	222
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	-187	117	143	132	179	181
Financiën	-200	-130	-90	0	-70	-50
Defensie (incl. DMF)	23	0	1.402	2.056	2.754	2.924
Infrastructuur en Waterstaat (incl. MF en DF)	175	75	100	75	100	100
Economische Zaken en Klimaat (incl. NGF) w.v. EZK regulier	Fin. eco. belang staat					
w.v. Onttrekking SDE-reserve	855	67	1	25	25	0
Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	475	432	269	156	175	181
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	-14	16	-17	19	23	34
Volksgezondheid, Welzijn en Sport	-43	275	213	241	240	249
Gemeentefonds en Provinciefonds	0	0	715	715	715	715
Totaal	1.388	1.702	4.363	5.660	6.335	5.856

AZ en de Koning

AZ claimt voor extra middelen ten behoeve van tegenvallers en intensiveringen op het gebied van ICT. Daarnaast claimt AZ middelen voor het inrichten, beveiligen en faciliteren van de tijdelijke huisvestinglocaties in verband met de verbouwing van het Binnenhof.

Hoge Colleges van Staat en Staten-Generaal

Voor de Hoge Colleges van Staat en de Staten-Generaal zijn verschillende incidentele (circa 40 mln. in 2024) en structurele (circa 10 mln.) claims ingediend. Voor een deel zijn dit beleidsmatige intensiveringen.

Koninkrijksrelaties (incl. BES)

KR claimt voornamelijk middelen voor de BES-eilanden: verhoging van de vrije uitkering (VU), doorwerking van de WML-verhoging voor de werkgeverslasten van de openbare lichamen en middelen voor onderhoud en investeringen van infrastructuur op de eilanden. De doorwerking van de WML (5 mln. struc.) is een gevolg van beleidsmatige keuzes, maar lastig op te vangen door de openbare lichamen zelf. Er zal binnen de BZK-begrotingen gekeken moeten worden om dit te kunnen dekken.

Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

De grootste structurele tegenvaller op de begroting van BZK is de renovatie van het Binnenhof. BZK claimt hier 63 mln. voor in 2029, maar de verwachting is dat dit oploopt tot 100 mln.. Gesaldeerd met de huurtoeslag blijft een opgave van zo'n 16 mln. over. Daarnaast claimt BZK 300 mln. in 2027 voor de affinanciering van de pensioenen van politiek ambtsdragers. Wij behandelen dit als generaal dossier. Hier zou een structurele langjarige min tegenover moeten staan. Tot slot zijn er veel gedekte claims.

Buitenlandse Zaken

De kosten voor het organiseren van de NAVO-top, inclusief veiligheidsmaatregelen worden door BZ ingeschat op 175 mln. De kosten die hiervan al in 2024 vallen (12 mln.) zal BZ binnen de HGIS inpassen. Voor de kosten die in 2025 vallen doet BZ een generale claim van 163 mln. Daarnaast wil BZ voor het moderniseren van de sanctiewet een centraal meldpunt inrichten. Voor deze apparaatskosten claimt BZ generaal 5 mln. in 2024 en 2025 en structureel 15 mln. vanaf 2026.

Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

De bijdrage vanuit het ODA-budget voor de asielraming wordt voor een deel generaal geclaimd door BHOS. BHOS heeft een bufferartikel op hun begroting waarop macro-economische bijstellingen van het ODA-budget als mee- of tegenvallers worden verwerkt. Het budget op het bufferartikel wordt door BHOS ingezet om fluctuaties van de ODA-bijdrage aan de asielkosten op te vangen. Het bufferartikel van de BHOS-begroting is ontoereikend om de ODA-bijdrage die uit de MPP-raming volgt te dekken. De resterende ODA-bijdrage aan asiel claimt BHOS generaal.

Justitie en Veiligheid

De claims vanuit JenV (aanvullend uit de cijfers uit tabel 1) zien onder andere toe op meeruitgaven die zich voordoen als gevolg van nieuwe nationale wet- en regelgeving als gevolg van EU-richtlijnen, het inrichten van een vernieuwd stelsel beroepsgerelateerde ziekteklachten bij de Politie, het opvangen van de effecten van het verruimen van IKB-verlof (in uitruil voor de Regeling partiële arbeidsparticipatie senioren) bij baten-lasten organisaties, huisvestingsclaim bij de Dienst Justitiële Instellingen en de Politie, en de organisatiekosten voor de NAVO-top in 2025.

Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

OCW heeft een plaat ingediend waarin alle (volgens OCW) intensiveringen intertemporeel worden gedekt met extensiveringen; de intensiveringen en tegenvallers worden de komende dagen getoetst. De positieve reeks wordt veroorzaakt door per saldo tegenvallers die resteren buiten de meevaller op het uitvoeringsbeeld (tabel 2). OCW stelt voor deze per saldo tegenvaller te dekken uit de meevaller op het uitvoeringsbeeld. Er resteert daarna nog een meevaller van 445 mln. struc. De grootste tegenvaller zit op het nieuwkomersonderwijs in het primair onderwijs. Vanaf 2025 wordt daarvoor een tegenvaller verwacht van 84 mln. Daarnaast heeft DUO tegenvallers ingediend van 20 mln. structureel. OCW kent ook enkele meevallers, waarvan de grootste zit bij School en Omgeving in 2024 en 2025 van 45 mln. Daarnaast laat OCW 194 mln van de EJM onbenut, welke ook is opgenomen in het saldo van 2024.

Financiën

Naast het beroep op generaal beeld voor Toeslagen levert de financiënbegroting per saldo een meevaller op. De meerjarenraming van de niet-belastingontvangsten (belasting- en invorderingsrente, doorbelasten kosten vervolging en boetes) is geactualiseerd o.b.v. de realisaties in 2023, een hogere meerjarige belastinggrondslag en de recente renteraming uit het CEP. Dit leidt tot een opwaartse bijstelling die zorgt voor een meevaller op de Financiënbegroting. Overige punten zien o.a. op niet-plafondrelevante mutaties en een aantal risicoregelingen. Een tweetal dreigingen zijn genoemd: de Hoge Raad uitspraak Box3 (pm) en risico niet-doorgaan verkoop Tennet Duitsland (1,6 mld. 2024).

Defensie (incl. DMF)

Defensie claimt een bedrag vanaf 2026 om structureel te voldoen aan de NAVO doelstelling om 2% van het BBP te spenderen aan defensie-uitgaven. Het saldo mee- en tegenvallers, alsmede in- en extensiveringen is te verwaarlozen.

Infrastructuur en Waterstaat (incl. MF en DF)

IenW dient een aantal claims in en ondersteunt een aantal claims van andere departementen. Het gaat voornamelijk om Programma Bescherming Noordzee Infrastructuur, NIS2, organisatie van de NAVO top, versterking van de kustwacht, nadeelcompensatie overstromingen Limburg en de ontmanteling van de kerncentrale Dodewaard.

Economische Zaken en Klimaat (incl. NGF)

w.v. EZK regulier

Fin. eco. belang staat
Fin. eco. belang staat

en middelen voor Compensatie Elektriciteitskosten Industrie (CEI) dat bestaat uit een claim van 559 mln. van 2024 tot en met 2026.

w.v. Onttrekking begrotingsreserve duurzame energie

EZK is voornemens cumulatief 973 mln. te onttrekken uit de begrotingsreserve duurzame energie. Dit ziet voornamelijk op gereserveerde middelen voor nadeelcompensatie kolencentrales in 2024 (730 mln.) en dekking van tekort op de SDE-raming in 2025 (65 mln.). Dit leidt tot een belasting van het EMU-saldo.

Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

In de Beleidsbrief van LNV staan alleen intensiveringen opgenomen. Er wordt tot en met 2029 819 mln. generaal geclaimd, waaronder EU-verordeningen (166 mln.), Uitvoering (490 mln.), Gevolgen CBb-uitspraak (33 mln.), Saneringsregeling Garnalenvisserij (60 mln.) en Natuurbrandpreventie (70 mln.). Daarnaast wordt er een voorstel gedaan voor de inzet van 282 mln. aan stikstofmiddelen tot en met 2026. Het gaat hierbij onder andere om de PAS-melders en de ANLb.

Sociale Zaken en Werkgelegenheid

SZW heeft een nette beleidsbrief ingediend, waarbij zij voor veel nieuwe beleidsclaims dekking zoeken vanuit de gereserveerde middelen van de Aanvullende Post. In de beleidsbrief heeft SZW aangegeven dat zij de middelen voor inburgering en integratie op de SZW begroting hetzelfde willen behandelen als de middelen voor asiel op de JenV begroting. Ook dient SZW een generaal claim in voor het niet halen van de banenafpraak, waar SZW als

beleidsverantwoordelijke een tegenvaller ziet door het niet halen van de banenafpraak door de andere departementen.

Volksgesondheid, Welzijn en Sport

Het begrotingsgefinancierde beeld van VWS toont structureel 57 mln. aan mee- en tegenvallers en -41 mln. aan in- en extensiveringen. Er resteert dus een structurele opgave van 15 mln. Daarnaast claimt VWS structureel 234 mln. aan generale coronamiddelen. Ook doet VWS beroep op coalitieakkoordmiddelen op de AP. Dit cijferbeeld is exclusief de besparingsverliezen (tabel 7).

Gemeentefonds en Provinciefonds

BZK heeft een voorstel ingediend om de oloploop van de opschalingskorting vanaf 2026 definitief te schrappen. Dit leidt tot een claim van structureel 0,7 mld.

Tabel 7: Taakstellingen en besparingsverliezen VWS

In miljoenen euro (+ is saldobelastend)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Taakstellingen en besparingsverliezen	0	1.540	809	819	819	819
<i>wv. Geneesmiddelenvergoedingssysteem</i>	0	140	140	140	140	140
<i>wv. Taakstelling non-IZA sectoren</i>	0	65	145	145	145	145
<i>wv. Sturing doelmatigheid via tarieven</i>	0	70	74	74	74	74
<i>wv. Jeugd 511</i>	0	450	450	460	460	460
<i>wv. Vormgeving eigen risico</i>	0	200	0	0	0	0
<i>wv. Doorontwikkeling kwaliteitskader</i>	0	200	0	0	0	0
<i>wv. Meerjarig contracteren</i>	0	245	0	0	0	0
<i>wv. Behandeling Wlz</i>	0	170	0	0	0	0
Dekking opgenomen in beleidsbrief	-32	-190	-235	-672	-674	-674
<i>wv. Herijken beschikbaarheidsbijdrage acute verloskunde</i>	0	-5	-5	-5	-5	-5
<i>wv. Beperken groeiruiimte overige Zvw</i>	0	-8	-8	-8	-8	-8
<i>wv. LPO groeiruiimte tranche 2024</i>	0	-38	-83	-59	-54	-54
<i>wv. LPO groeiruiimte tranche 2025</i>	0	0	0	0	-7	-7
<i>wv. Codeïne</i>	0	-13	-13	-13	-13	-13
<i>wv. Aanpassing Wet Geneesmiddelenprijzen</i>	-32	-127	-127	-127	-127	-127
<i>wv. Invulling jeugd</i>	0	0	0	-460	-460	-460
Totaal	-32	1.350	573	147	145	145

Op de begroting van VWS staan diverse taakstellingen open die structureel nog moeten worden ingevuld met concrete besparingsmaatregelen. In de beleidsbrief is een besparingsverlies van 1,4 mld. in 2025 en 145 mln. structureel opgenomen.

Tabel 8: ETS-ontvangsten

In miljoenen euro (+ is saldobelastend)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
ETS-opbrengsten (niet-plafondrelevant wel saldo-relevant)	550	550	650	900	800	700

Als gevolg van een daling in de ETS-prijs wordt de raming bijgesteld. Volgens de begrotingsregels zijn de ETS-opbrengsten niet relevant voor het uitgavenkader, maar wel relevant voor het EMU-saldo. Het niet-plafond-relevante deel bestaat uit cumulatief 8,6 mld. over de periode 2024 tot en met 2029.

Communicatie
N.v.t.

Politiek/bestuurlijke context

N.v.t.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

TER INFORMATIE OVERLEG DO 14/3 14.00 – 14.45

Aan

de minister

Directoraat-Generaal van
de Rijksbegroting

Persoonsgegevens

Datum

13 maart 2024

Notanummer

2024-0000206174

Bijlagen

geen

nota

Update 13/3: Analyse cijfers onderuitputting kabinet en CPB

Aanleiding

U heeft verzocht om nadere toelichting bij de cijfers over onderuitputting van het kabinet en het CPB. Op 8 maart hebben we u een analyse gestuurd. Deze nota bevat een actualisatie van die analyse n.a.v. de binnengekomen beleidsbrieven.

Kernpunten

- De gerealiseerde onderuitputting in 2023 laat zien dat onze inschatting van onderuitputting redelijk accuraat is geweest (zie p.2 tabel 1). In 2023 stond er namelijk voor 6,4 mld. aan onderuitputting in de boeken, een som van de in=uittaakstelling (4,3 mld.) en aanvullende onderuitputting (2,1 mld.). De gerealiseerde onderuitputting in 2023 komt uit op 7,2 mld.
- In 2023 is in totaal voor 5,7 mld. naar latere jaren geschoven. Samen met de gerealiseerde onderuitputting van 7,2 mld. telt dit op tot een totaal van 13 mld. dat in 2023 niet is uitgegeven. Dit bedrag ligt dicht bij de verwachting voor aanvullende onderuitputting van het CPB in 2024 à 11 mld. (zie tabel 2).
- Voor 2024 staat nu in totaal 3,6 mld. onderuitputting ingeboekt. Daar bovenop komt 4,6 mld. aan in=uittaakstelling. Samen staat er daarmee voor 2024 8,2 mld. aan verwachte onderuitputting in de begroting. Dit is al 1,1 miljard meer dan de realiseerde onderuitputting in 2023 van 7,2 mld.
- Voor 2025 wordt in de begroting 7 mld. aan onderuitputting verwacht. Dit is met de aanname dat de in=uittaakstelling volgend jaar even hoog is als dit jaar.
- Figuur 1 op pagina 3 geeft de uitgavenstand van de investeringsfondsen bij de afgelopen Miljoenennota weer. Hierin is te zien dat de investeringsbudgetten met 65% stijgen tussen 2023 en 2024. De stijging in de investeringsbudgetten vlakt af tussen 2024 en 2025. Gezien deze ontwikkeling en de significante onderuitputting op de investeringsuitgaven in 2023, zou je meer kasschuiven naar achteren op investeringsmiddelen verwachten dan in 2023. Dit geldt in het bijzonder voor 2024.
- Inmiddels hebben we de beleidsbrieven ontvangen. Hierin is de verwachte groei van het aantal kasschuiven niet zichtbaar. Er wordt 4,4 mld. vanuit 2024 geschoven naar latere jaren. Dit is ongeveer gelijk aan de kasschuiven naar latere jaren in 2023 bij Voorjaarsnota 2023. Voor 2025 worden er per saldo juist middelen naar 2025 geschoven.
- Tabel 1 is geactualiseerd met de kasschuiven uit de beleidsbrieven. De tabel laat zien dat we in 2024 inclusief kasschuiven in totaal met 13 mld. onderuitputting rekening houden, gelijk aan de gerealiseerde onderuitputting in 2023. Voor 2025 houdt de begroting slechts met de helft (6,5 mld.) aan

onderuitputting rekening. Dit komt door de beperkte omvang van de kasschuiven. Deze cijfers benadrukken dat het van belang is om nogmaals kritisch naar realistische kasritmes te kijken.

Tabel 1 Totaal onderuitputting Rijksbegroting

Ingeboekte, in te boeken en gerealiseerde onderuitputting in de Rijksbegroting				
In miljoenen euro, + is saldo belastend	2022	2023	2024	2025
1. Ingeboekte in=uitaakstelling vanwege eindejaarsmarge	-1.415	-4.318	-92	-65
2. Aanvullende onderuitputting Miljoenennota 2023	-2.100	-2.100	-500	
3. Aanvullende onderuitputting Voorjaarsnota 2023			-1.500	-1.250
4. Aanvullende onderuitputting Miljoenennota 2024			-1.500	-1.000
5. Totaal ingeboekte onderuitputting	-3.515	-6.418	-3.592	-2.315
6. Toekomstige in=uitaakstelling vanwege eindejaarsmarge			-4.634	-4.634
7. Totaal in te boeken onderuitputting	-3.515	-6.418	-8.226	-6.949
8. Gerealiseerde onderuitputting	-6.184	-7.174	PM	PM
9. Kasschuiven	*	-5.780	-4.386	391
10. Totaal (voor 2023 gerealiseerde onderuitputting + kasschuiven / voor 2024 en 2025 in te boeken onderuitputting + kasschuiven)	*	-12.954	-12.612	-6.558

*In 2022 zijn de uitgavenplafonds bij Startnota opnieuw vastgesteld waardoor de hoogte van de kasschuiven samen zijn genomen met de plafondcorrecties en daardoor niet altijd afzonderlijk zijn geboekt.

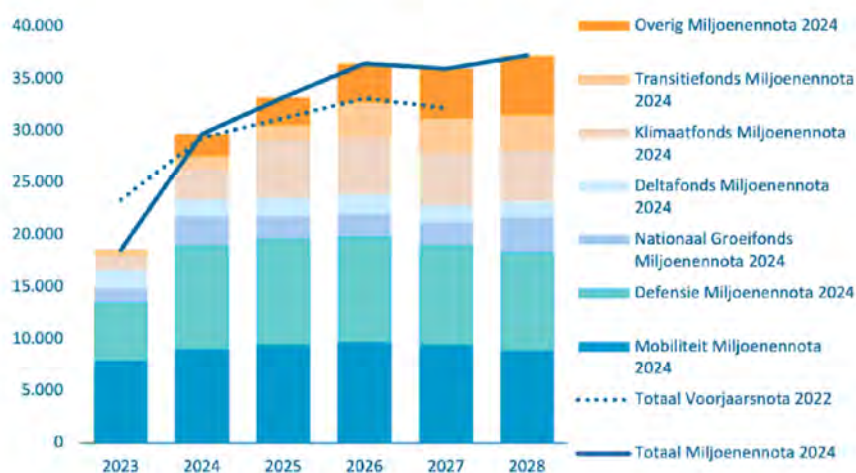
** Bedragen in rood zijn toegevoegd t.o.v. de tabel in de notitie van 8 maart.

Toelichting

- Het kabinet hanteert een andere definitie van onderuitputting dan dat het CPB doet en de cijfers zijn daarom niet 1-op-1 te vergelijken. Het CPB raamt onderuitputting inclusief kasschuiven, Financiën niet. Financiën neemt de in-uit-taakstelling mee in haar berekening van onderuitputting, het CPB niet.
- Gegeven de verschillen in de berekeningsmethode is het relevant om ook naar de realisatie in 2023 te kijken en de vraag of de realisatie een goede voorspelling van onderuitputting is geweest in het verleden.
- De realisatie in 2023 geeft geen aanleiding om in de begroting voor 2024 en 2025 uit te gaan van extra aanvullende onderuitputting. De afgelopen jaren laat een stijgende trend in de hoogte van de onderuitputting zien. Met deze stijging wordt al rekening gehouden in de rijksbegroting. Het inboeken van meer aanvullende onderuitputting vergroot het risico voor de Minister van Financiën. Elke euro die je immers aan onderuitputting minder realiseert dan ingeboekt, leidt tot saldoverslechtering. Aanvullende onderuitputting inboeken biedt bovendien geen structurele oplossing. Zoals ook in de beleidsdoorlichting begrotingsbeleid is geconcludeerd, past het inboeken van aanvullende onderuitputting niet bij het uitgangspunt van realistisch ramen.
- Het is beter om de budgetten in een realistisch bestedingsritme te plaatsen of onderuitputting met concrete maatregelen in de begroting te zetten. De kaderbrief roept hier ook toe op. In de voorbereiding van de begrotingsbilateralen zullen we hier in het standpunt Financiën concrete voorstellen voor opnemen.

- In de Voorjaarsnota moet de Kamer geïnformeerd worden over de stappen die het kabinet zet om de mate van onderuitputting te verminderen. Dit is in opvolging van de aangenomen motie Flach en Grinwis die de regering verzoekt stappen te nemen om de mate van onderuitputting te verminderen en de Kamer hiervoor voor de Voorjaarsnota te informeren.
- Op 22 maart publiceert het CBS het definitieve saldo over 2023. Dit wordt ook naar de Kamer gestuurd met een oplegbrief waarin het saldo op grote lijnen wordt uitgelegd. In de FJR wordt uitgebreid verantwoording afgelegd over 2023. Deze wordt gepresenteerd op Verantwoordingsdag, de derde woensdag van mei.
- Het EMU-saldo wordt berekend op transactiebasis. Voor het definitieve saldo bekijkt het CBS daarom of de bedragen die in 2023 zijn uitgegeven ook bij een transactie uit 2023 horen. Ook kijken ze of er beleid tussen zit dat niet relevant is voor het saldo. Hiervoor worden correcties gedaan. Dit proces kost tijd.

Figuur 1. Investeringsfondsmiddelen stand Miljoenennota 2024 in mld. euro

Cijfers onderuitputting CPB

- Bovenop de aanvullende onderuitputting die in de rijksbegroting is ingeboekt (tabel 1 regel 5), raamt het CPB extra aanvullende onderuitputting (zie tabel 2). In de cijfers van het CPB wordt het onderscheid tussen onderuitputting en kasschuiven niet gemaakt. De bedragen in tabel 2 kunnen dus een mix van beide zijn.
- Het CPB raamt 11 mld. aanvullende onderuitputting/vertraging in 2024 en 2025. Hiervan zit in deze jaren gemiddeld 8 miljard (70%) op het investeringsplafond (zie regel 9). Het CPB heeft als technische aanname dat alle onderuitputting en vertraging op investeringen in latere jaren alsnog tot besteding komt. Dit zie je ook terug in de aflopende reeks.
- De cumulatief 20 mld. onderuitputting/vertraging op de investeringsmiddelen t/m 2028 worden door het CPB doorgeschoven naar de jaren 2029 t/m 2032.

Tabel 2 Aanvullende onderuitputting bij CPB

Bedragen in mld. (+ = CPB raamt hogere uitgaven dan kabinet)	2024	2025	2026	2027	2028
1. Vertraging defensie-uitgaven op plafond I	-3,8	-3,0	-0,9	-0,1	1,1
2. Onderuitputting/vertraging defensie-uitgaven op plafond R	-0,4	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
3. Vertraging ontsluiting nieuwe woningen	-0,7	-0,5	-0,2	0,0	0,2
4. Vertraging onderwijsintensiveringen	-0,1	0,0	0,2	0,2	0,2
5. Vertraging infrastructuur	-2,1	-1,5	-0,3	-0,9	0,7
6. Generieke vertraging investeringsplafond	-2,0	-2,5	-2,4	-0,4	-1,5
7. Generieke onderuitputting/vertraging binnen het rijk	-2,3	-3,1	-7,0	-5,8	-5,6
8. Totaal	-11,2	-11,0	-11,2	-7,4	-5,4
9. <i>Waarvan investeringsmiddelen</i>	-8,5	-7,4	-3,7	-1,1	0,7
10. <i>Waarvan 'klassieke' uitgaven rijksbegroting</i>	-2,7	-3,6	-7,5	-6,3	-6,1

Communicatie

N.v.t.

Politiek/bestuurlijke context

N.v.t.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Ministerie van Financiën

1. ma 18/3, 12⁰⁰-12¹⁵ uur
2. ma 18/3, 18¹⁰-18²⁵ uur
3. di 19/3, 15³⁰-15⁴⁵ uur

HEDEN

TER ADVISERING VOOR GESPREKKEN MET VICE-MP'S (18/3 EN 19/3)

Aan

de minister

Directoraat-Generaal van
de Rijksbegroting
Inspectie der
Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

nota

Vorbereiding gesprekken met vice-mp's

Aanleiding

Maandag en dinsdag heeft u een telefonische afspraak met de drie vice-mp's over de voorjaarsbesluitvorming.

- Minister Jetten maandag 18 maart van 12.00u tot 12.15u
- Minister Van Gennip maandag 18 maart van 18.10u tot 18.25u
- Minister Schouten dinsdag 19 maart van 15.30u tot 15.45u

Adviezen

1. De gesprekken met de drie vice-mp's hebben tot doel hen te informeren over het beeld uit de beleidsbrieven, de inkomstenbesluitvorming en de lijn die u met de mp heeft besproken toe te lichten. De tussentijdse gesprekken met de vice-mp's zijn nieuw in het voorjaarsproces en zijn bedoeld om gedurende de voorjaarsbesprekingen draagvlak te organiseren bij de politieke smaldelen binnen het kabinet.
2. U wordt geadviseerd om de volgende punten ter sprake te brengen:
  - a. de Defensiebegroting en de aanvullende steun voor Oekraïne;
  - b. de omgang met de asielraming;
  - c. de noodzaak dat op de VWS-begroting de afgesproken besparingen in het coalitieakkoord worden gerealiseerd.
3. U wordt daarnaast geadviseerd om te benadrukken dat er een behoorlijke dekkingsopgave aan de inkomstenkant ligt en dat deze dit voorjaar opgelost dient te worden.
4. U kunt voor het telefoongesprek gebruik maken van de onderstaande kernpunten en de bijgevoegde samenvatting van het voorjaar.
5. Het gesprek is niet bedoeld om met de vice-mp's te spreken over de *eigen* departementale begroting. Hiervoor wordt een bilateraal voorbereid tussen de *vakminister* en u. Op dit moment verwachten we dit niet omdat er bij SZW aan de begrotingskant weinig budgettaire punten opdoemen, maar in het recente verleden liep dit bij LNV/SZW veelal door elkaar. Vanuit een eerlijke en evenwichtig begrotingsbesluitvorming waar de minister van Financiën voor moet zorgen is het belangrijk richting de andere vakdepartementen om de eigen begroting buiten het gesprek te houden.

Datum

15 maart 2024

Notanummer

2024-0000207913

Bijlagen

1. Vorbereiding gesprekken vice-mp's

Kernpunten

- De voorstellen in de beleidsbrieven leiden ertoe dat het tekort oploopt tot -4,0% in 2025. De voorstellen uit de beleidsbrieven moeten daarom worden teruggebracht tot noodzakelijke en onvermijdelijke uitgaven. Dit betekent:
  - Defensie: indicatief een bedrag van 2 mld. voor de voortzetting van militaire steun aan Oekraïne in 2025 in plaats van de 17 miljard die Defensie vraagt voor de periode tot en met 2028. Op later moment kan dan altijd weer op basis van de actuele situatie de besluitvorming worden hernomen. Daarnaast is het belangrijk dat investeringsplanning van Defensie realisatie wordt en blijft. Daarom stelt Financiën een kasschuif voor waarmee de begroting realistischer wordt gemaakt in 2024 én vanaf 2025 de NAVO-doelstelling 2% BBP (incl. OEK) structureel wordt behaald. Vanwege het knellende EMU-saldo in 2025 is additionele militaire steun voor Oekraïne onlosmakelijk met een kasschuif verbonden. Overigens schuift Defensie van het steunbedrag 2024 ook nagenoeg alle kasuitgaven naar latere jaren. De omvang van de benodigde kasschuif wordt gezien.
  - Niet militaire steun Oekraïne: de niet-militaire steun voor Oekraïne wordt op basis van de huidige fair share berekening aan de begroting van BHOS toegevoegd. Met dit voorstel wordt de huidige regeling vervangen. Met de toevoeging aan de BHOS-begroting wordt rust in de besluitvorming gecreëerd (geen ad hoc besluiten meer in de NVR OEK). Voor 2024 gaat dit om ca. 250 mln additioneel en ca. 200 mln in 2025.
  - De binnenlandse regelingen voor de opvang van Oekraïense ontheemden in Nederland worden bijgesteld voor 2024 en 2025 op basis van de nieuwe raming.
  - Asiel: het voorstel is de asielraming voor 2024 t/m 2026 te verwerken cf. de nieuwe MPP. Dit biedt de asielketenpartners financiële stabiliteit voor de komende jaren. Na 2026 is een afweging voor een nieuw kabinet.
  - VWS: de openstaande taakstellingen en besparingsverliezen op de VWS begroting tellen op tot 1,5 mld. in 2025. VWS moet de taakstellingen invullen met concrete maatregelen. Voor de besparingen moeten plannen naar de Kamer gestuurd worden. Het is vervolgens aan de Tweede Kamer om eventueel andere keuzes te maken.

Eenheid kabinetsbeleid

- Tot slot kan het invullen van de derving aan de inkomstenkant niet worden doorgeschoven naar augustus. Hierover dient voorjaar te worden besloten. Dit wordt niet alleen voorgeschreven door de begrotingsregels, maar verlicht ook de druk op het saldo.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

SW 21/3

HEDEN

TER BESPREKING DONDERDAG 21-3 15.00-15.45

Aan

de minister

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Directoraat-Generaal van de Rijksbegroting
Inspectie der Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

Datum
20 maart 2024

Notanummer
2024-0000211585

Bijlagen
geen

nota

Voorlopig eindbeeld uitgaven

Aanleiding

Op donderdag 21 maart 15.00-15.45u is een overleg met u (minister) gepland om het voorlopig eindbeeld voor de uitgaven te bespreken.

Bespreekpunten

Het uitgavenkader kan worden gesloten (mits besparingsverliezen VWS volledig worden gedekt en ingevuld), maar het EMU-tekort komt in het huidige beeld in 2025 (nog) niet op of onder de -3% vanwege de omvang van de uitgaven aan Oekraïne en de relatief beperkte omvang van kasschuiven op investeringen. Graag bespreken wij met u hoe we verder werken naar een eindbeeld (uitgavenkader sluiten, EMU-saldo over de -3% vanwege Oekraïne).

Kernpunten

Tabel 1: totaaloverzicht uitgaven eindbeeld

In miljoenen euro (+ is saldobelastend)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
1 Plafondrelevante uitgaven	-2.722	1.590	2.899	760	-868	-1.527
2 Plafondcorrecties (o.a. investeringen)	-7.256	-1.925	383	1.732	2.306	2.356
3 Niet plafondrelevant (o.a. Oekraïne)	-772	4.536	194	-65	-433	-924
Totaal	-10.750	4.201	3.476	2.428	1.005	-95

- In de Kaderbrief is een EMU-tekort van -3,0% in 2025 opgenomen. Dit is het vertrekpunt voor de besluitvorming.
- In de bespreking met u op 14 maart heeft u aangegeven de nadruk te leggen op het jaar 2025. Dit wil zeggen dat het uitgavenkader minimaal moet sluiten t.o.v. de stand in de Miljoenennota 2024.
- Om het onderscheid te kunnen maken tussen kader- en saldo-relevant is het beeld uitgesplitst in de volgende drie categorieën:
  - 1) plafondrelevante uitgaven;
  - 2) plafondcorrecties; en
  - 3) niet-plafondrelevante uitgaven.
 Alle drie de categorieën zijn van invloed op het EMU-saldo. De plafondcorrecties zien voornamelijk op de investeringsmiddelen en de niet-plafondrelevante uitgaven betreffen de kosten voor de opvang van Oekraïense ontheemden in Nederland en militaire steun aan Oekraïne.
- In het voorliggende cijferbeeld zijn de beslispunten voor asiel (verwerken tot en met 2026), Defensie cf. voorstel Financiën (plafond correcties en plafond niet relevant) en de Oekraïne uitgaven verwerkt.

- Daarnaast is het pakket voor de regio Zuid (op de stand van werken op 20 maart) in het cijferbeeld verwerkt. Kernpunten zijn een uitname uit het NGF van 550 mln. euro in 2024 en 450 mln. in 2025 voor de uitgaven op de begrotingen van OCW, IenW, BZK en EZK, grotendeels in latere jaren.
- In het cijferbeeld is nog niet verwerkt: de klimaatbesluitvorming en eventuele daaruit volgende kasschuiven (het gesprek over het cijferbeeld met EZK is nog gaande) en het vraagstuk van de omgang met de opschalingskorting (zie separate nota). Verder is gerekend met het maximale besparingsverlies bij VWS in 2025.

Dit leidt tot het volgende beeld:

1. Het uitgavenkader kan sluiten in 2024 en 2025 t.o.v. de Miljoenennota 2024 uitgaande van het invullen van de besparingen van VWS. In de tabel staat nu een overschrijding van het uitgavenkader van 1,6 mld. in 2025. Dit betreft het eventuele besparingsverlies waarover nu met VWS wordt gesproken.
2. Wanneer de besparingen bij VWS niet worden gerealiseerd of op een andere wijze binnen de begroting van VWS worden gedekt, dan leidt dit tot een overschrijding van het uitgavenkader.
3. De uitgaven aan de opvang van Oekraïense ontheemden en militaire steun wordt niet toegerekend aan het uitgavenkader (niet-plafondrelevant). Dit betekent dat de uitgaven ten laste komen van het EMU-saldo.
4. Voor de investeringsmiddelen geldt dat het uitgavenkader bij kasschuiven wordt gecorrigeerd (investeringsplafond). Dit betekent dat kasschuiven op deze middelen uit 2025 naar latere jaren wel leiden tot een saldo-verbetering in het jaar waaruit de middelen worden geschoven, maar geen ruimte geven onder het uitgavenkader.

De voorlopige conclusie:

5. Het uitgavenkader wordt op dit moment overschreden als gevolg van de besparingsverliezen bij VWS. Daar is nu mee gerekend. Wanneer de besparingen worden ingevuld sluit het uitgavenkader en verbetert het EMU-saldo met 0,1% in 2025.
6. De uitgaven aan Oekraïne leiden één op één tot een saldo-verslechtering.
7. De kasschuiven op investeringsmiddelen uit 2025 leiden één op één tot een saldo-verbetering in 2025. Deze is echter op dit moment nog niet voldoende om de saldo-verslechtering van uitgaven aan Oekraïne en eventuele besparingsverliezen bij VWS op te vangen.

Tabel 2: indicatief effect op het EMU-saldo

EMU-saldo FIN (procenten bbp, + = overschot)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
EMU-saldo incl. technisch VJN-loket¹	-3,1%	-3,0%	-3,6%	-2,7%	-3,0%	-3,2%
1. Effect plafondrelevante uitgaven	0,2%	0,0%	-0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
2. Effect plafondcorrecties (o.a. kasschuiven investeringen)	0,6%	0,2%	0,0%	-0,1%	-0,2%	-0,2%
3. Effect niet-plafondrelevante mutaties (o.a. Oekraïne)	0,0%	-0,5%	-0,1%	-0,1%	-0,1%	0,0%
4. Effect kas-transverschillen	0,2%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
EMU-saldo voorlopig eindbeeld	-2,1%	-3,4%	-3,9%	-2,8%	-3,2%	-3,3%
EMU-schuld voorlopig eindbeeld	46,7%	49,4%	51,3%	52,3%	53,9%	55,5%

¹ In de bovenstaande tabel wijkt het saldo bij Kaderbrief in 2026 en 2028 licht af van het saldo dat in de Kaderbrief gepubliceerd is. Dit komt door een aantal boekingen die sindsdien verwerkt zijn. Hierdoor slaat het saldo net om in % bbp voor deze twee jaren.

Toelichting

- Tabel 2 toont een indicatieve doorrekening van het saldo en de schuld het voorlopig eindbeeld. Het EMU-saldo is geraamd op basis van een voorlopig cijferbeeld voor de uitgaven en is onder voorbehoud van wijzigingen. De berekening komt het saldo dit jaar uit op -2,2 % bbp en in 2025 op -3,4 % bbp.
- De lasten- en klimaatbesluitvorming zijn nog niet meegenomen in deze indicatieve doorrekening.
- Voor Tendet zijn geen wijzigingen meegenomen ten opzichte van de Kaderbrief.
- In het beeld is ook 1,1 mld. tegenvaller op de NOW verwerkt. Omdat deze tegenvaller voor het saldo toevalt aan de coronajaren, is hiervoor een kas-transverschil opgenomen voor 2024. Om het uitgavenkader te kunnen sluiten in 2025 is een vooruitbetaling aan de OV-bedrijven opgenomen in het beeld (kasschuif van 2025 naar 2024) van 1 miljard euro. Deze wordt echter in saldotermen toegerekend aan 2025. Daarnaast is in 2024 en 2025 een onttrekking uit de SDE-reserve (532 mln. in '24 en 71 mln. in '25) meegenomen in de saldoberekening.

Effect besluitvorming op saldo in ex-ante doorrekening CPB

- De effecten van besluitvorming op het saldo in de ex-ante doorrekening van het CPB zullen mogelijk anders zijn dan de effecten op het saldo in de Voorjaarsnota.
- Bijvoorbeeld: omdat het CPB in de komende jaren onderuitputting inboekt bij Defensie en I&W is het goed mogelijk dat ze een kasschuif naar latere jaren wegstrepen tegen hun huidige aanvullende onderuitputting. Deze kasschuif ontlast het CPB-saldo dan niet ten opzichte van het CEP-beeld. Andersom heeft het CPB de asieltegenvaller vorig jaar structureel verwerkt in de raming. Het is daarom te verwachten dat ze dat nu weer zullen doen. Daarnaast is het mogelijk dat het CPB een afslag doet op intensiveringen als zij deze niet realistisch vinden. Ten slotte heeft het CPB de uitvoeringsinformatie in de sociale zekerheid al verwerkt in het CEP, terwijl deze bij ons onderdeel is van de voorjaarsbesluitvorming.

Tabel 3: Plafondrelevante uitgaven

In miljoenen euro (+ is saldobelastend)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Generale dossiers	-1.564	437	1.988	1.385	325	181
1 Dividenden	-193	98	14	45	5	0
2 Rente	34	-309	0	0	0	0
3 Rente Caribisch Nederland	-73	0	0	0	0	0
4 Rente Studieleningen	43	47	18	-17	-56	-94
5 Gasbaten	652	801	594	360	187	148
6 Boeten en transacties	-41	-105	-38	-5	-6	-35
7 Afpakken	0	0	0	0	0	0
8 EU-afdrachten	-2.240	-158	1.337	938	132	99
9 HGIS	17	51	51	51	51	51
10 Wisselkoers	-14	13	13	13	12	13
11 Accres	250	0	0	0	0	0
Uitvoeringsinformatie	-1.353	-1.051	-988	-1.920	-2.039	-2.187
10 Voorlopige uitvoeringsinformatie VWS	-692	-77	54	-9	-9	-52
11 Voorlopige uitvoeringsinformatie SZW	-831	-848	-872	-1.237	-1.412	-1.481
12 Leerlingen- en studentenraming	71	-324	-452	-477	-415	-433
13 Studiefinancieringsraming	6	-228	-223	-220	-270	-294
14 Reservering AP voor studiefinanciering	0	100	100	100	100	100
15 Huurtoeslag	-39	-167	-138	-98	-83	-83
16 Prognosemodel Justitiële Keten	-107	-32	-19	20	50	57
17 Asiel	-135	-176	562	0	0	0
18 Crisisnoodopvang	375	700	0	0	0	0
Dossiers met missionaire behandeling	126	1.180	631	214	28	0
19 Groningen schade en versterken	-300	300	0	-200	0	0
20 Toeslagen herstel	276	480	181	214	28	0
21 Toeslagen VSO-route (1,2 mld. kasritme indicatief*)	150	400	450	200	0	0
Reeds besloten	1.236	1.173	-499	176	58	-6
22 Groningen schade en versterken (60k-regeling)	349	384	308	192	90	0
23 Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocatie	215	0	0	0	0	0
24 Opvang asielzoekers	600	0	0	0	0	0
25 Kasschuiven NvW's en amendementen	72	789	-807	-16	-32	-6
Overig	-1.167	-148	1.768	904	761	484
26 Beleidspakket regio Zuid (deel rijksbegroting)	0	-419	55,7	72,5	84	98,3
27 Besparingsverliezen VWS	0	1.590	359	359	359	359
28 Voorziene uitkomsten bilateralen	-154	-551	355	-8	-6	48
29 Kasschuiven	-1.013	-768	998	481	324	-20
30 Eindejaarsmarge	5.187	0	0	0	0	0
31 In=uittaakstelling	-5.187	0	0	0	0	0
Totaal	-2.722	1.590	2.899	760	-868	-1.527

Tabel 4: Plafondcorrecties

In miljoenen euro (+ is saldobelastend)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
1 Kasschuiven investeringsplafond: Defensie	-5.456	-2.397	962	1.805	2.243	2.844
2 Kasschuiven investeringsplafond: overig	-1.052	-125	-611	-14	162	-326
3 Beleidspakket regio Zuid (deel investeringen)	-581	7	36	32	88	89
4 Oekraïne	85	584	0	0	0	0
5 Corona	-46	0	0	0	0	-12
6 Overig	-206	6	-5	-91	-186	-239
Totaal	-7.256	-1.925	383	1.732	2.306	2.356

Tabel 5: Niet-plafondrelevante uitgaven

In miljoenen euro (+ is saldobelastend)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
1 Oekraïne	63	4.997	736	38	80	-68
2 ETS-ontvangsten	550	550	650	900	800	700
3 Studiefinanciering	-1.212	-1.143	-1.172	-1.268	-1.285	-1.528
4 Overig	-173	132	-20	265	-28	-28
Totaal	-772	4.536	194	-65	-433	-924

- Uitgaven aan Oekraïne worden op verschillende wijzen geboekt. Het verhogen van reeds bestaande budgetten voor Oekraïensteun wordt geboekt met een plafondcorrectie (het bestaande budget is immers plafondrelevant). Voorbeelden zijn de extra uitgaven op de begrotingen van BHOS, VWS en de EU-afdrachten. Deze kosten zijn weergegeven in regel 4 in tabel 4.
- Uitgaven aan Oekraïne waarvoor nog geen budget beschikbaar was op de begroting wordt als niet-plafondrelevant geboekt. Voorbeelden zijn de uitgaven aan militaire steun (op de begroting van Defensie) en de opvang van Oekraïense ontheemden in Nederland (op de begroting van JenV). Deze uitgaven zijn weergegeven in regel 1 in tabel 5.

Communicatie

N.v.t.

Politiek/bestuurlijke context

N.v.t.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Afhoud 22/3

Ministerie van Financiën

HEDEN
TER BESLISSING

Aan
de minister

Directoraat-Generaal van
de Rijksbegroting

Persoonsgegevens

Datum
21 maart 2024

Notanummer
2024-0000212643

Bijlagen
Bijlage 1: Nadere
budgettaire uitsplitsing
Bijlage 2: Voorwaarden pilot

nota

Beslisnota Voorjaarsnota 2024 binnenlandse
Oekraïne-regelingen

Aanleiding

Als onderdeel van de Voorjaarsbesluitvorming worden de budgetten voor *binnenlandse* Oekraïne-regelingen herzien. We hebben vanuit departementen voorstellen ontvangen en leggen deze integraal aan u voor met deze nota.

Beslispunten

Stemt u in met de onderstaande lijn?

1. Het mediaanscenario te hanteren voor de raming van het aantal Oekraïense ontheemden. Hierbij wordt uitgegaan van een wekelijkse instroom van 540. Dit resulteert in een gemiddeld aantal ontheemden van 122.500 in 2024 en 136.000 in 2025. **Advies:** instemmen.
2. Op basis van deze aantallen extra generaal budget beschikbaar te stellen voor 2024, 2025 en 2026 zoals weergegeven in tabel 1. **Advies:** instemmen.
3. Onderdeel van dit budget is een pilot van 25 mln. in 2024 voor duurzame opvangplekken, waarbij er meer transitiekosten vergoed kunnen worden in ruil voor de expliciete toezegging van gemeenten dat de locatie beschikbaar blijft voor reguliere asielopvang en enkele andere tussen ambtelijk JenV en FIN overeengekomen voorwaarden. **Advies:** instemmen.
4. StasJenV heeft de wens geuit al vooruitlopend op de bespreking van de VJN in de MR van 12 april a.s. voorstellen van gemeenten goed te kunnen keuren die passen binnen de voorwaarden van de pilot duurzame opvangplekken (beslispunt 3). Dit levert ca. 545 extra opvangplekken op.

Advies: niet instemmen, omdat JenV net als andere departementen moet wachten op de integrale bespreking van de VJN.

NB: StasJenV zal zich vermoedelijk bij u melden; u kunt dan politiek beslissen of u op zijn voorstel in wil gaan gezien de druk op opvangplekken (zie toelichting). In de planning is de VJN in de MR op 12 april vastgesteld. Dit is over 3 weken.

ok

Tabel 1: Budgettair beeld indien u instemt met de lijn

in duizenden euro, + is saldobelastend	2024	2025	2026
Opvang en zorg ontheemden JenV en VWS	473.276	3.913.800	817.016
Overheveling reservering Aanvullende post	0	-1.213.605	-100.000
Ten laste van generale middelen	473.276	2.700.195	717.016

NB: Het bedrag in 2026 is lager omdat we uitgaan van Richtlijn Tijdelijke Bescherming +1 jaar in lijn met de Tijdelijke wet Oekraïne; waardoor we ramen tot en met 4 maart 2026.

Toelichting

1. Het mediaan scenario

- JenV wilde in eerste instantie uitgaan van het lage scenario met een wekelijkse instroom van 350 en een overschrijdingskans van 87,5%. Dit scenario paste volgens ons niet goed bij realistisch begroten.
- Vanuit FIN hebben we, conform uw lijn, aangegeven het belangrijk te vinden dat de keuze voor een scenario navolgbaar en goed uitlegbaar is. Om die reden zijn we met ambtelijk JenV tot de afspraak gekomen om voortaan te werken met vier vaste scenario's (laag, mediaan, medio en hoog) en nu te kiezen voor het mediaan scenario.

Scenario	Wekelijkse instroom	Overschrijdingskans
Laag	350	87,5%
Mediaan	540	50%
Medio	620	33,3%
Hoog	780	12,5%

- Het mediaanscenario zal ook worden gebruikt bij het uitwerken van 1) normaliseringsvoorstellen onder de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) en 2) de nationale terugvaloptie indien de RTB niet wordt verlengd.
- U vroeg ons eerder naar het tijdspad en de politieke afstemming van deze trajecten. Nadere uitwerking vindt momenteel plaats en het resultaat zal in Q2 besproken worden in de MCMenS (naar verwachting na 22 mei a.s.). Wij worden bij deze uitwerking ambtelijk meegenomen om de uitvoerings- en financiële consequenties te toetsen.

2. Budgettaire verwerking

- In bijlage 1 is de gedetailleerde uitsplitsing van de budgetten zoals opgenomen in tabel 1 hierboven opgenomen.
- SZW, BZK en OCW dienen dit voorjaar geen generale claims voor de binnenlandse Oekraïne regelingen in, omdat:
  - Een beslisboom wordt gehanteerd waarbij het uitgangspunt is dat speciale Oekraïne regelingen zo veel als mogelijk ingepast en bekostigd dienen te worden binnen regulier beleid. Dit is de reden dat SZW en OCW geen generale claim indienen.
  - BZK heeft vorig jaar 300 mln. euro van 2024 t/m 2026 op de begroting gekregen voor de stimuleringsregeling flexwoningen en doet daarom dit jaar geen beroep op generale middelen voor huisvesting.
- In de beleidsbrief heeft JenV generale claims ingediend tot en met 2028. Wij hebben u op 29 januari jl. geadviseerd om dezelfde begrotingssystematiek toe te passen als bij VJN 2023 waarbij de kosten voor 2024 en 2025 geraamd worden op de departementale begroting en voor 2026 op de Aanvullende Post De Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne (TW) is echter op 12 maart jl. aangenomen en deze wet maakt het mogelijk dat gedurende maximaal één jaar na afloop van de RTB in gemeentelijke opvang kan worden voorzien. Daarom stellen we nu voor ook voor de eerste maanden van 2026 budget over te hevelen naar de departementale begroting.

- Bij Augustusbesluitvorming bekijken we of het nodig is om de budgetten te herzien. Dit is o.a. afhankelijk van het wel/niet verlengen van de RTB en het aantal ontheemden in Nederland.

3&4. Pilot duurzame opvangplekken

- Op dit moment is de bezettingsgraad bij gemeentelijke opvangplekken 99,6%. Gemeenten geven aan dat het steeds lastiger is om nieuwe opvangplekken te creëren. Dit komt enerzijds doordat het 'laaghangend fruit' al weg is en het dus steeds moeilijker wordt om nieuwe locaties te vinden. Anderzijds is de investeringsduur en vergoeding voor een locatie gekoppeld aan de RTB (+ 1 jaar). Met elke dag die verstrijkt, wordt de investeringstermijn korter en de vergoeding voor transitiekosten lager. Wij snappen deze dilemma's, maar willen niet zonder meer de regeling voor opvangkosten uitbreiden omdat de vergoedingen gemiddeld genomen al ruim zijn.
- Op 1 september 2023 heeft StasJenV in een brief aan de burgemeesters en veiligheidsregio's een oproep gedaan om nieuwe businesscases in te dienen voor het realiseren van nieuwe en duurzame opvanglocaties. Dit heeft geleid tot enkele businesscases die wel navolgbaar zijn, maar nog niet gehonoreerd kunnen worden, omdat ze niet binnen de huidige kaders passen.
- Het doel van deze pilot is het op een zo'n doelmatig mogelijke manier voldoende duurzame opvangplekken realiseren en hiervoor 25 mln. te reserveren. De voorwaarden van deze pilot zijn nader uitgewerkt door FIN en JenV en weergegeven in bijlage 2. Een belangrijke voorwaarde is dat als de locaties niet meer nodig zijn deze beschikbaar dienen te blijven voor reguliere asielopvanglocaties en dat gemeentes dit schriftelijk dienen te bevestigen. Op die manier kan de investering van het Rijk in de transitiekosten van de locaties gerechtvaardigd zijn doordat ze evt. kunnen bijdragen aan het oplossen van het probleem met het openen van duurzame reguliere asielopvanglocaties. Het staat gemeenten vrij de locaties voor andere doelen in te zetten (zoals een doorstroomblocatie) maar dan moeten ze de transitiekosten naar rato terugbetalen.
- Binnen deze voorwaarden kunnen – naar verwachting – op dit moment acht businesscases worden gehonoreerd, wat leidt tot 545 extra opvangplekken. Kosten hiervan bedragen ca. 15 mln. euro. Dan blijft er nog 10 mln. over voor andere casussen.
- De pilot wordt na vier maanden geëvalueerd om de uitkomsten hiervan desgewenst te betrekken bij augustusbesluitvorming.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

De informatie over de voorwaarden van de pilot en de omvang van de transitiekosten kan niet openbaar gemaakt worden omdat dit de onderhandelingspositie van de Staat kan benadelen.

ma 25/3, 10⁰⁰-10³⁰ uur

Bespreken +
2e opmerkingen

Ministerie van Financiën

SW 25/3

TER BESPREKING MAANDAG 10.00 – 10.30

Aan

de minister

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Directoraat-Generaal van
de Rijksbegroting

Persoonsgegevens

Datum

22 maart 2024

Notanummer

2024-0000213758

Bijlagen

1. Concept Voorjaarsnota

nota

Bespreking outline Voorjaarsnota 2024

Aanleiding

Op maandag 25 maart (10:00-10:30) bespreken we de outline en eerste conceptteksten van de Voorjaarsnota 2024 met u (minister en Stas FB). In deze nota staan enkele bespreekpunten en een toelichting bij een aantal onderdelen uit de outline. Bijgevoegd vindt u een eerste uitwerking van de conceptteksten.

Bespreekpunten

- Bent u het eens met de strekking van de inleiding? (zie ook toelichting hieronder)
- Heeft u nog specifieke wensen met betrekking tot de opbouw, de outline en de conceptteksten van de Voorjaarsnota?

Toelichting

- De conceptteksten zijn bedoeld om een eerste beeld te geven, maar staan uiteraard nog niet stil. De insteek is om de teksten zo begrijpelijk mogelijk te maken, bijvoorbeeld door het toevoegen van een korte uitleg aan het begin van een hoofdstuk (zie voorbeeld plafondtoetsen H4.1).
- Hieronder vindt u een korte samenvatting en toelichting per onderdeel van de Voorjaarsnota:
- H1 bevat de inleiding, met daarin de volgende elementen:
  - Een omschrijving en nadere duiding van de Voorjaarsnota: welke informatie bevat de Voorjaarsnota, wat is er veranderd aan het begrotingsproces, en wat houdt de voorjaarsbesluitvorming in.
  - Samenvatting van de besluitvorming en aandacht voor de implicaties van het demissionaire kabinet hierop.
  - Inzet op realistisch ramen.
  - Het nieuwe proces dit jaar met de Raad van State en het CPB.
- H2 bevat het economisch beeld, op basis van de cijfers vanuit het Centraal Economisch Plan 2024 van het CPB.
- H3 bevat de toelichting op het EMU-saldo en de EMU-schuld.
  - De tabellen zijn nu nog leeg, maar worden zodra de cijfers stilstaan gevuld.
  - Ook is een passage over de herziening van het Stabiiliteits-en Groeiact opgenomen.

- H4 bevat het uitgavenbeeld en bevat de volgende elementen:
  - Samenvatting van de besluitvorming en ontwikkeling van de uitgavenplafonds
    - Hierbij is de plafondtoets Rijksbegroting als voorbeeld opgenomen. Deze bevat nog niet de voorjaarsbesluitvorming, enkel de al verwerkte mutaties. Dit is dus geen volledig beeld.
  - De eerste conceptteksten voor de paragrafen over Oekraïne, het Herstel- en Veerkrachtplan, onderuitputting en realistisch ramen, fondsen en medeoverheden
    - In de paragraaf over medeoverheden is ook een passage over de regio's opgenomen, waarbij invulling wordt gegeven aan de toezegging aan het lid Groot om invulling te geven in de Voorjaarsnota en het rapport 'Elke regio telt'.¹
  - De paragraaf over klimaatbesluitvorming volgt na besluitvorming
- H5. Inkomsten
  - De paragraaf geeft een overzicht van de stand van het Inkomstenkader aan het begin van de besluitvorming.
  - De uitkomst van de besluitvorming wordt toegelicht:
    - Doorwerking zorgpremies
    - Dekking derving
    - Kadercorrecties (bijvoorbeeld voor reparatie koopkrachtfout)
- H6 Horizontale ontwikkeling
  - De horizontale ontwikkeling bestaat uit een paragraaf met de figuren met de ontwikkeling per deelplafond en een paragraaf met de ontwikkeling per begroting. Bij de ontwikkeling per begroting wordt een tabel opgenomen en zullen de begrotingen die het hardste stijgen of een ander interessant verloop kennen, worden toegelicht.
- Bijlagen: de bijlagen zijn op dit moment niet meegestuurd, omdat deze nog leeg zijn. We stellen voor om de bijlages klimaat, corona en stikstof te schrappen.

---

¹ [Elke regio telt! Een nieuwe aanpak van verschillen tussen regio's \(eerstekamer.nl\)](https://eerstekamer.nl)

Overzicht inhoud Voorjaarsnota

Hoofdstuk	Nadere toelichting
1. Inleiding	
2. Economisch beeld	
3. Overheidssaldo en schuld	
4. Uitgaven	4.1 Samenvatting besluitvorming en ontwikkeling plafonds
	4.2 Onderuitputting en realistisch ramen
	4.3 Klimaatbesluitvorming
	4.4 Oekraïne
	4.5 HVP
	4.6 Fondsen
	4.7 Medeoverheden
5. Inkomsten	5.1 Inkomstenkader besluitvorming
	5.2 Inkomstenraming
6. Horizontale ontwikkeling	6.1 Uitgaven
	6.2 Uitgaven per begrotingshoofdstuk
Bijlage 1	Budgettaire kerngegevens
Bijlage 2	VT
Bijlage 3	Coalitieakkoordmiddelen op AP
Bijlage 4	Oekraïne
Bijlage 5	Groningen
Bijlage 6	Toeslagen
Bijlage 8	Accres GPF
Bijlage 9	Belasting- en premieontvangsten
Bijlage 10	Fiscale sleuteltabel [indien lastenbesluitvorming]
Bijlage 11	Opmerkelijke belastingconstructies
Bijlage 12	Vermogensverdeling in beeld

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

*Bespreking
26/3*

HEDEN**TER BESPREKING DINSDAG 26-3 14.30-15.00U**

Aan

de minister

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Directoraat-Generaal van
de Rijksbegroting
Inspectie der
Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

Datum

25 maart 2024

Notanummer

2024-0000215058

Bijlagen

geen

nota

Actualisatie voorlopig eindbeeld uitgaven

Aanleiding

Op dinsdag 26 maart 14.30-15.00u is een overleg met u (minister) gepland om het geactualiseerde eindbeeld voor de uitgaven te bespreken.

Bespreekpunten

Het geactualiseerde eindbeeld voor de uitgaven en de belangrijkste wijzigingen t.o.v. 21/3. We richten ons op een eindbeeld waarin het uitgavenkader in 2025 wordt gesloten en het EMU-saldo in 2025 op of onder de -3% uitkomt.

Kernpunten

Tabel 1. In miljoenen euro (+ is saldo belastend)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
1 Plafondrelevante uitgaven	-2.511	1.469	2.644	959	-541	-1.304
2 Plafondcorrecties (o.a. investeringen)	-8.033	-2.813	928	1.834	2.087	2.351
3 Niet plafondrelevant (o.a. Oekraïne)	-774	4.536	194	-15	-383	-874
Totaal	-11.319	3.192	3.766	2.778	1.164	173

- De belangrijkste wijziging in het beeld ten opzichte van 21 maart is dat de kasschuiven van IenW zijn verhoogd (van 86 mln. naar 770 mln. uit 2025 op het Mobiliteitsfonds en van 88 mln. naar 183 mln. uit 2025 op het Deltafonds).
- Het indicatieve EMU-saldo op basis van dit beeld is nu 3,3% bbp in 2025. Het EMU-saldo is geraamd op basis van het voorlopig cijferbeeld voor de uitgaven en is onder voorbehoud van wijzigingen. De lasten- en klimaatbesluitvorming zijn nog niet meegenomen in deze indicatieve doorrekening.

Tabel 2. EMU-saldo FIN (procenten bbp, + = overschot)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
EMU-saldo incl. technisch VJN-loket¹	-3,1%	-3,0%	-3,6%	-2,7%	-3,0%	-3,2%
1. Effect plafondrelevante uitgaven	0,2%	0,0%	-0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
2. Effect plafondcorrecties (o.a. kasschuiven investeringen)	0,6%	0,2%	0,0%	-0,1%	-0,2%	-0,2%
3. Effect niet plafondrelevante mutaties (o.a. Oekraïne)	0,0%	-0,5%	-0,1%	-0,1%	-0,1%	0,0%
4. Effect kas-transverschillen	0,2%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
EMU-saldo voorlopig eindbeeld	-2,1%	-3,3%	-3,9%	-2,8%	-3,2%	-3,3%
EMU-schuld voorlopig eindbeeld	46,7%	49,2%	51,2%	52,3%	53,9%	55,4%

¹ In de bovenstaande tabel wijkt het saldo bij Kaderbrief in 2026 en 2028 licht af van het saldo dat in de Kaderbrief gepubliceerd is. Dit komt door een aantal boekingen die sindsdien verwerkt zijn. Hierdoor slaat het saldo net om in % bbp voor deze twee jaren.

- Indien het inkomstenkader perfect wordt gesloten (alle beleidsmatige mutatie tellen op tot 0) dan betekent dat een ex ante verhoging van de inkomsten met €410 miljoen (0,04% bbp) in 2025, en €611 miljoen in (0,05% bbp) 2028. Het saldo verbetert dan met hetzelfde bedrag.
- Hierbij is geen rekening gehouden met de doorwerking op de economie. Het definitieve saldo-effect in de volgende raming van het CPB (MEV), zal daarmee anders uitpakken. Ook is het in de praktijk lastig om het inkomstenkader perfect te laten sluiten, incidentele over- of onderdekking verandert het saldo-effect in de desbetreffende jaren.

	2025	2026	2027	2028	2029
Effect sluiten inkomstenkader t.o.v. het basispad (in miljoen)	410	418	574	611	679

NB Het bovenstaande cijferbeeld gaat uit van de Financiën-opstelling voor de Defensiebegroting en het beleidspakket regio Zuid op de stand 20-03.

Om het uitgavenkader te sluiten en het saldotekort terug te brengen tot -3,0% in 2025 resteren een aantal mogelijkheden:

1. De besparingsverliezen van VWS zijn in de nieuwe beleidsbrief voor een deel in 2025 ingevuld. Het kleiner maken van de besparingsverliezen helpt voor het sluiten van het kader en verbetert het EMU-saldo. Op dit moment wordt geanalyseerd hoe groot het resterende besparingsverlies is. U ontvangt hierover een separate nota.
2. Wanneer besloten wordt tot het vervroegen van het invoeren van de BBP-systematiek na 2024, dan leidt dit tot 1,8 miljard euro aan aanvullende ruimte onder het kader en verbetert het EMU-saldo met dit bedrag in 2025.
3. Op basis van de gesprekken tot nu toe wordt als onderdeel van de klimaatbesluitvorming naar verwachting 325 miljoen euro uit 2025 geschoven. Omdat dit investeringsmiddelen zijn, wordt dit met een plafondcorrectie verwerkt en leidt dit niet tot ruimte maar verbetert dit wel het EMU-saldo.
4. Na de uitname van middelen uit het Nationaal Groeifonds voor het beleidspakket regio Zuid, resteert in 2025 nog 98 mln. in 2025. Deze middelen kunnen naar 2026 worden geschoven. Dit is afhankelijk wanneer de nieuwe openstellingsronde zal ingaan. U ontvangt hierover een separate nota.
5. Naast bovenstaande opties wordt voor de departementale begrotingen bekeken welke saldo verbeterende kasschuiven in 2025 kunnen worden opgenomen. Dit mede naar aanleiding van uw oproep in de MR.

*toelichting cijf
hoe in
saldo bij 2025
verwerkt.*

Mogelijkheden sluiten kader en verbetering EMU-saldo in 2025

Tabel 3. In miljoenen euro (+ is saldo belastend)	2025	Effect op het kader
Rest opgave '25 voor EMU-saldo op -3,0% (zie tabel 1)	3.192	
1a. Besparingsverliezen VWS	-1.590	Ja
1b. Bijstelling beleidsbrief VWS	PM	Ja
1c. Restant besparingsverliezen VWS	PM	Ja
2. Inzet bbp-systematiek voor GF en PF vanaf 2024	-1.774	Ja
3. Mogelijke kasschuif Klimaatfonds	-325	Nee
4. Mogelijke kasschuif Nationaal Groeifonds	-98	Nee
5. Overige opties	PM	Ja
Doorwerking opties 1 t/m 4 op saldo-opgave '25	-595 + P.M.	

Effect besluitvorming op het saldo in ex-ante doorrekening CPB

- De effecten van besluitvorming op het saldo in de ex-ante doorrekening van het CPB zullen anders zijn dan de effecten op het saldo in de Voorjaarsnota.
- Bijvoorbeeld: omdat het CPB in de komende jaren onderuitputting inboekt bij defensie en I&W is het goed mogelijk dat ze een kasschuif naar latere jaren wegstrepen tegen hun huidige aanvullende onderuitputting. Deze kasschuif ontlast het CPB-saldo dan niet ten opzichte van het CEP-beeld. Andersom heeft het CPB de asieltegenvaller vorig jaar structureel verwerkt in de raming. Het is daarom te verwachten dat ze dat nu weer zullen doen. Daarnaast is het mogelijk dat het CPB een afslag doet op intensiveringen als zij deze niet realistisch vinden. Ten slotte heeft het CPB de uitvoeringsinformatie in de sociale zekerheid al verwerkt in het CEP, terwijl deze bij ons onderdeel is van de voorjaarsbesluitvorming.
- Wij leveren de gegevens over de besluitvorming bij het CPB aan als er zicht op is dat het betreffende onderdeel van de besluitvorming stilstaat. Definitieve informatie over hoe het CPB de besluitvorming verwerkt ontvangen wij pas als het CPB de ex-ante raming aanlevert in april.

Toelichting

Tabel 4. Plafondrelevante uitgaven

In miljoenen euro (+ is saldo belastend)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Generale dossiers	-1.564	437	1.988	1.385	325	181
1 Dividenden	-193	98	14	45	5	0
2 Rente	34	-309	0	0	0	0
3 Rente Caribisch Nederland	-73	0	0	0	0	0
4 Rente Studieleningen	43	47	18	-17	-56	-94
5 Gasbaten	652	801	594	360	187	148
6 Boeten en transacties	-41	-105	-38	-5	-6	-35
7 Afpakken	0	0	0	0	0	0
8 EU-afrachten	-2.240	-158	1.337	938	132	99
9 HGIS	17	51	51	51	51	51
10 Wisselkoers	-14	13	13	13	12	13
11 Accres	250	0	0	0	0	0
Uitvoeringsinformatie	-1.298	-1.065	-968	-1.735	-1.761	-1.873
12 Voorlopige uitvoeringsinformatie VWS	-692	-77	54	-9	-9	-52
13 Voorlopige uitvoeringsinformatie SZW	-901	-780	-789	-1.008	-1.109	-1.143
14 Leerlingen- en studentenraming	71	-324	-452	-477	-415	-433
15 Studiefinancieringsraming	6	-228	-223	-220	-270	-294
16 Reservering AP voor studiefinanciering	0	19	38	56	75	75
17 Huurtoeslag	-39	-167	-138	-98	-83	-83
18 Prognosemodel Justitiële Keten	-107	-32	-19	20	50	57
19 Asiel	-135	-176	562	0	0	0
20 Crisisnoodopvang	500	700	0	0	0	0
Dossiers met missionaire behandeling	0	1.060	645	175	69	178
21 Groningen schade en versterken	-426	180	15	-239	41	178
22 Toeslagen herstel	276	480	181	214	28	0
23 Toeslagen VSO-route (1,2 mld. kasritme indicatief*)	150	400	450	200	0	0
Reeds besloten	1.236	1.173	-499	176	58	-6
24 Groningen schade en versterken (60k-regeling)	349	384	308	192	90	0
25 Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocatie	215	0	0	0	0	0
26 Opvang asielzoekers	600	0	0	0	0	0
27 Kasschuiven NvW's en amendementen	72	789	-807	-16	-32	-6
Overig	-885	-135	1.478	957	768	216
28 Beleidspakket regio Zuid	-81	-411	79	92	103	99
29 Besparingsverliezen VWS	0	1.590	359	359	359	359
30 Voorziene uitkomsten bilateralen	-410	-531	311	95	27	0
31 Kasschuiven	-394	-783	728	412	279	-241
32 Eindejaarsmarge	5.184	0	0	0	0	0
33 In=uittaakstelling	-5.184	0	0	0	0	0
Totaal	-2.511	1.469	2.644	959	-541	-1.304

Tabel 5. Plafondcorrecties

In miljoenen euro (+ is saldo belastend)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
1 Kasschuiven investeringsplafond naar achteren: Defensie	-5.456	-2.397	962	1.805	2.243	2.844
2 Kasschuiven investeringsplafond naar achteren: overig	-1.835	-972	-6	137	-5	-295
3 Beleidspakket regio Zuid	-500	0	13	13	69	89
3 Oekraïne	85	584	0	0	0	0
4 Corona	-77	-10	-10	0	0	-12
5 Overig	-251	-19	-32	-121	-220	-275
Totaal	-8.033	-2.813	928	1.834	2.087	2.351

- De kasschuiven investeringsplafond naar achteren overig is gewijzigd n.a.v. de nieuwe inbreng van IenW voor de kasschuiven op het Mobiliteitsfonds en het Deltafonds.

Tabel 6. Niet-plafond relevante uitgaven

In miljoenen euro (+ is saldo belastend)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
1 Oekraïne	63	4.997	736	38	80	-68
2 ETS-ontvangsten	550	550	650	950	850	750
3 Studiefinanciering	-1.212	-1.143	-1.172	-1.268	-1.285	-1.528
4 Overig	-175	132	-20	265	-28	-28
Totaal	-774	4.536	194	-15	-383	-874

Tabel 7. Onderuitputting kabinet en CPB

In miljoenen euro, + is saldo belastend	2022	2023	2024	2025
1. Ingeboekte in=uittakstelling vanwege eindejaarsmarge	-1.415	-4.318	-92	-65
2. Aanvullende onderuitputting Miljoenennota 2023	-2.100	-2.100	-500	
3. Aanvullende onderuitputting Voorjaarsnota 2023			-1.500	-1.250
4. Aanvullende onderuitputting Miljoenennota 2024			-1.500	-1.000
5. Totaal ingeboekte onderuitputting	-3.515	-6.418	-3.592	-2.315
6. Toekomstige in=uittakstelling vanwege eindejaarsmarge			-5.184	-5.184
7. Totaal in te boeken onderuitputting	-3.515	-6.418	-8.776	-7.499
8. Gerealiseerde onderuitputting		-6.184	-7.207	PM
9. Kasschuiven		*	-5.780	-7.685
10. Totaal (voor 2023 gerealiseerde onderuitputting + kasschuiven / voor 2024 in te boeken onderuitputting + kasschuiven)		*	-12.987	-16.461

cit by febr 2024

- De in=uittakstelling bedraagt 5,2 miljard euro voor 2024. Voor 2025 is aangenomen dat de in=uittakstelling op hetzelfde niveau blijft.
- Het cijferbeeld van de kasschuiven is verwerkt. Hiermee komt de optelling van (1) ingeboekte aanvullende onderuitputting, (2) in=uittakstelling en (3) kasschuiven op 16,5 miljard euro in 2024 en 11,7 miljard euro in 2025.

Communicatie

N.v.t.

Politiek/bestuurlijke context

N.v.t.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Ministerie van Financiën

cli. 2/4, 15.00-15.15

(2/4)

Voordracht volgen
We afspreken
tegenwoordig.

TERSTOND
TER BESPREKING

Aan

de minister

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst (ter info)

Rijksbegroting

Persoonsgegevens

Datum

28 maart 2024

Notanummer

2024-0000218613

Bijlagen

geen

nota

Uitwerking scenario's vervroegen publicatie Voorjaarsnota

Aanleiding:

U vroeg ons de mogelijkheden voor een vervroegde publicatie van de Voorjaarsnota te inventariseren. Op deze manier kan de Voorjaarsnota gelijktijdig met of eerder dan het verslag van de informateurs naar de Kamer worden verstuurd. In deze nota worden drie mogelijke scenario's (inclusief gevolgen) voorgelegd.

Bespreekpunt:

- Graag bespreken we de verschillende scenario's met u. Onze voorlopige voorkeursvariant is – in het geval vervroegde publicatie van de VJN gewenst is – scenario 1. Dit scenario sluit het dichtst aan bij het huidige proces en de staande afspraken met het CPB en de Raad van State (RvS).

Kern

Wij hebben drie scenario's uitgewerkt voor het vervroegd publiceren van de Voorjaarsnota.

- In scenario 1 houden we de huidige planning grotendeels aan en publiceren we de Voorjaarsnota een aantal dagen eerder, op 23 april i.p.v. 26 april. Dit scenario heeft de voorkeur omdat het waarborgt dat de besluitvorming zorgvuldig verwerkt wordt en bijdraagt aan een kwalitatieve Voorjaarsnota. Dit is ook werkbaar voor CPB en RvS. De besluitvorming wordt onderhands gedeeld met de formatietafel na behandeling in de MR op 12 april.
- In scenario 2 wordt verzending van de besluitvorming t.b.v. de doorrekening door CPB en het RvS-advies een week vervroegd naar 5 april om publicatie van de Voorjaarsnota tussen 15 en 19 april mogelijk te maken. Zowel het CPB als de RvS achten vervroegen van de processen niet haalbaar. Indien u voor deze variant zou willen kiezen vergt dit daarom politieke afstemming met de vicepresident van de RvS. Bovendien moet de uitgavenbesluitvorming uiterlijk op 2 april zijn afgerond en de inkomstenbesluitvorming op 5 april. Daarnaast dient ook de planning van de klimaatbesluitvorming te worden aangepast wil het meegenomen kunnen worden in de VJN (die koerst ook op behandeling in MR van 12 april). De besluitvorming wordt onderhands gedeeld met de formatietafel na behandeling in de MR op 12 april.

- In scenario 3 wordt de Voorjaarsnota na de MR-behandeling op 12 april – in de week van 15 april – gepubliceerd zonder doorrekening van het CPB en het RvS-advies. Het is onduidelijk of en wanneer het RvS-advies in dit scenario zal volgen. In dit scenario is er zeer beperkte tijd tussen de afronding van de besluitvorming en de publicatie van de Voorjaarsnota. Daarnaast publiceren we de Voorjaarsnota niet samen met de CPB-doorrekening en het RvS-advies, zoals eerder afgesproken. De Voorjaarsnota wordt hier tegelijkertijd met de formatietafel en de Kamer gedeeld.
- In alle gevallen geldt dat de supps later worden gepubliceerd dan de VJN naar buiten komt. Dat is geen probleem.

Huidige planning

3 april –	Laatste begrotingsbilateraal
5 april –	Eind inkomstenbesluitvorming in vierhoek
9-apr 15u	Indienen concept 1e supp - departementen
10/11 april –	Afronden besluitvorming in IBOS, checks BBV en BBL
12 april –	VJN naar MR en naar Raad van State en CPB
16 april –	Departementen dienen definitieve 1 ^e supps in
17 april –	CPB deelt ex-ante doorrekening met FIN
19 april –	Deadline aanpassingen VJN obv doorrekening CPB
19 april –	Ambtelijk horen Raad van State – FIN
23 april –	Politiek horen Raad van State en minister van Financiën
26 april –	Voorjaarsnota in MR + publicatie, ook publicatie CPB en Raad van State advies

Beschrijving scenario's

1. Vervroegen publicatie Voorjaarsnota binnen de huidige planning

- In deze variant houden we de planning zoveel mogelijk gelijk, maar vervroegen we de publicatie van de Voorjaarsnota. Dit zou betekenen dat de Voorjaarsnota, de CPB-doorrekening en het RvS-advies alsnog gelijktijdig naar buiten gaan.
- In deze variant zal de Voorjaarsnota nog steeds op 12 april in de MR behandeld worden. De definitieve Voorjaarsnota zal op 19 april als hamerstuk in de MR liggen, waarbij mandaat gevraagd wordt voor afronding. Publicatie zou dan, afhankelijk van de RvS en het CPB, bijvoorbeeld op 23 april kunnen.
- In deze variant moeten we de stukken voor de besluitvorming na behandeling in de MR van 12 april naar de formatietafel sturen.
- Het politiek en ambtelijk horen met de RvS zal opnieuw gezien moeten worden. Het kan zijn dat politiek horen pas mogelijk is na publicatie, maar dit hoeft geen groot bezwaar te zijn.
- In deze variant worden de eerste supps mogelijk later gepubliceerd dan de Voorjaarsnota.

2. Vervroegen processen CPB doorrekening, Raad van State advies en publicatie Voorjaarsnota

- In deze variant delen we op 5 april de besluitvorming met het CPB en RvS en is het doel zo snel mogelijk de stukken gezamenlijk te publiceren.
- Dit hangt af van de processen bij het CPB en de RvS en of wij de doorrekening van het CPB willen meenemen in de Voorjaarsnota. Zowel het CPB als de RvS achten vervroegen van de processen niet haalbaar. Indien u

voor deze variant zou willen kiezen vergt dit daarom politieke afstemming met de vicepresident van de RvS.

- De Voorjaarsnota ligt nog steeds op 12 april in de MR. U vraagt hier mandaat om de Voorjaarsnota in de week daarna te publiceren. De stukken gaan dan in de week van 15 april naar buiten.
- Deze variant vereist ook afronding van de inkomstenbesluitvorming in de politieke vierhoek van 5 april. Voor de uitgavenbesluitvorming betekent dit dat de bilateralen uiterlijk 2 april afgerond dienen te zijn.
- Daarnaast dient ook de planning van de klimaatbesluitvorming te worden aangepast wil het meegenomen kunnen worden in de VJN (die koerst ook op behandeling in MR van 12 april).
- In deze variant worden de eerste supps later gepubliceerd dan de Voorjaarsnota.

3. Publicatie Voorjaarsnota na MR van 12 april zonder CPB doorrekening en RvS-advies

- In deze variant ligt de Voorjaarsnota op 12 april voor in de MR en publiceren we in de week van 15 april. De Voorjaarsnota wordt hier tegelijkertijd met de formatietafel en de Kamer gedeeld.
- Dit levert voor de besluitvorming geen directe veranderingen op in het proces tot 12 april. Wel dient de Voorjaarsnota al geheel afgerond te zijn. Er is in deze variant erg weinig tijd voor het verwerken, afronden en controleren van alle tekst en tabellen. Deze versnelling levert risico's op omdat er minder tijd is voor checks.
- Hierbij heeft dit gevolgen voor de ex ante doorrekening van het CPB en het RvS-advies: dit kan niet meer gelijktijdig en ook kan de CPB-doorrekening niet meer worden verwerkt in de Voorjaarsnota. Dit is wel gecommuniceerd en afgesproken met het CPB en de RvS. Het is onduidelijk of en wanneer het RvS-advies in dit scenario zal volgen. Ook staan nu het ambtelijk en politiek horen op 19 april en 23 april gepland.
- In deze variant worden de eerste supps later gepubliceerd dan de Voorjaarsnota.
- Deze variant vereist afronding van de inkomstenbesluitvorming in de politieke vierhoek van 5 april.

Handwritten note:
Mooi op weg!

HEDEN
TER BESPREKING 2/4 16.30-17.00U

Aan
de minister
de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst
(ter info)

**Directoraat-Generaal van
de Rijksbegroting
Inspectie der
Rijksfinanciën**

Persoonsgegevens

Datum
2 april 2024

Notanummer

Bijlagen
geen

nota

Actualisatie voorlopig eindbeeld uitgaven

Aanleiding

Op dinsdag 2 april 16.30-17.00u is een overleg met u (minister) gepland om het geactualiseerde eindbeeld voor de uitgaven te bespreken.

Bespreekpunten

Het geactualiseerde eindbeeld voor de uitgaven en de belangrijkste wijzigingen t.o.v. 26/3. We richten ons op een eindbeeld waarin het uitgavenkader in 2025 wordt gesloten en het EMU-saldo in 2025 op of onder de -3% komt.

Kernpunten

Tabel 1. In miljoenen euro (+ is saldobelastend)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
1 Plafondrelevante uitgaven	-2.098	-1.406	2.219	808	-993	-1.655
2 Plafondcorrecties (o.a. investeringen)	-3.800	-2.446	212	658	1.171	1.193
3 Niet plafondrelevant (o.a. Oekraïne)	-461	4.038	2.246	-13	-382	-874
Totaal	-6.359	185	4.677	1.453	-205	-1.335

- De belangrijkste wijzigingen in het eindbeeld (t.o.v. 26/3) die het beeld in 2025 verbeteren, zijn:
  - Voor Defensie wordt uitgegaan van variant 0 waarbij in totaal 4 mld. aanvullend voor militaire steun aan Oekraïne beschikbaar komt en kasschuiven worden verwerkt van 1,5 mld. uit 2024 en 2 mld. uit 2025.
  - Met VWS zijn we tot een sluitende plaat gekomen, waarbij de besparingsverliezen worden ingevuld. Dit is op hoofdlijnen verwerkt in het beeld. Detaillering volgt nog.
  - Het beleidspakket regio Zuid is verwerkt conform besluitvorming in MR van 28/3.
  - Er zijn aanvullende kasschuiven verwerkt, waaronder een kasschuif van 1,2 mld. aan HVP-ontvangsten van 2024 naar 2025 (welke zorgt voor saldoverbetering in 2025).
- Met deze wijzigingen sluit het uitgavenkader in 2025.
- Het indicatieve EMU-saldo in 2025 is -3,1%. Dit EMU-saldo is excl. lasten- en klimaatbesluitvorming.
- Indien het inkomstenkader perfect wordt gesloten (alle beleidsmatige mutaties tellen op tot 0) dan betekent dat een ex ante verhoging van de inkomsten met 439 mln. (0,04% bbb) in 2025 en 469 mln. in 2028 (0,04% bbb). Het saldo verbetert dan met hetzelfde bedrag. Indien het inkomstenkader sluit, dan leidt dit tot een EMU-saldo van op of onder de -3,0%.

- Door de aanzienlijke lagere kasschuif voor Defensie in 2024 en de kasschuif van de HVP-ontvangsten verslechtert het EMU-saldo in 2024 t.o.v. het eindbeeld van 26 maart.

Tabel 2. EMU-saldo FIN (procenten bbp, + = overschot)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
EMU-saldo incl. technisch VJN-loket¹	-3,1%	-3,0%	-3,6%	-2,7%	-3,0%	-3,2%
1. Effect plafondrelevante uitgaven	0,1%	0,2%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,1%
2. Effect plafondcorrecties (o.a. kasschuiven investeringen)	0,2%	0,2%	0,0%	-0,1%	-0,1%	-0,1%
3. Effect niet plafondrelevante mutaties (o.a. Oekraïne)	-0,1%	-0,4%	-0,3%	-0,1%	-0,1%	0,0%
4. Effect kas-transverschillen	0,2%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
5. Effect lastenbesluitvorming	PM	PM	PM	PM	PM	PM
EMU-saldo voorlopig eindbeeld	-2,6%	-3,1%	-4,1%	-2,8%	-3,1%	-3,3%
EMU-schuld voorlopig eindbeeld	47,2%	49,5%	51,7%	52,6%	54,2%	55,7%

- Bij de saldoberekening is geen rekening gehouden met de doorwerking op de economie. Het definitieve saldo-effect in de volgende raming van het CPB (MEV), zal daarmee anders uitpakken. Ook is het in de praktijk lastig om het inkomstenkader perfect te laten sluiten, incidentele over- of onderdekking verandert het saldo-effect in de desbetreffende jaren.
- Het beeld staat nog niet volledig stil. De besluitvorming over begrotingen van VWS, LNV en Defensie is nog lopende. Daarnaast zullen mogelijk ook wijzigingen volgen uit de nadere uitwerking van de bilateralen van EZK en IenW. Ook is de klimaatbesluitvorming nog niet afgerond en wordt deze week een definitief besluit genomen over de decentrale overheden.

Toelichting

EMU-saldo CPB

EMU-saldo CPB (procenten bbp, + = overschot)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
EMU-saldo CEP CPB	2,1%	2,0%	3,2%	2,8%	3,3%	4,0%
Effect nieuwe plafondrelevante uitgaven	0,1%	0,2%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,1%
Correctie uitvoering VWS en SZW	-0,1%	-0,1%	-0,1%	-0,1%	-0,1%	-0,1%
Effect nieuwe ~~plafondcorrecties~~ (o.a. kasschuiven investeringen)	0,2%	0,2%	0,0%	-0,1%	-0,1%	-0,1%
Correctie minder onderuitputting als gevolg van kasschuiven	-0,2%	-0,2%	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%
Effect nieuwe niet plafondrelevante mutaties (o.a. Oekraïne)	-0,1%	-0,4%	-0,3%	-0,1%	-0,1%	0,0%
Effect nieuwe kas-transverschillen	0,2%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
EMU-saldo voorlopig eindbeeld	2,0%	2,4%	3,7%	3,0%	3,4%	4,1%

- Het EMU-saldo kwam bij het CEP lager uit dan de raming van Financiën. Dit komt met name door de onderuitputting die het CPB heeft ingeboekt. In later jaren neemt dit verschil af, aangezien ander andere ook de investeringen in latere jaren tot besteding komen.
- Het CPB zal waarschijnlijk de uitvoeringsinformatie volledig overnemen. De uitvoeringsinformatie van VWS en SZW is al bij CEP verwerkt. Hiervoor is in de tabel gecorrigeerd.

¹ In de bovenstaande tabel wijkt het saldo bij Kaderbrief in 2026 en 2028 licht af van het saldo dat in de Kaderbrief gepubliceerd is. Dit komt door een aantal boekingen die sindsdien verwerkt zijn. Hierdoor slaat het saldo net om in % bbp voor deze twee jaren.

- Ook zal het CPB de kasschuiven op de investeringsplafond volledige overnemen. Waarschijnlijk zal dit effect hebben op de geboekte onderuitputting van het CPB. Voor de eenvoud hebben we verondersteld dat dit volledig meeloopt in de onderuitputting van het CPB. Dit is een grove inschatting en de vraag hoe het CPB hier mee omgaat.
- Zowel voor niet plafondrelevante mutaties (zoals Oekraïne en kastransverschillen) gaan we uit dat het CPB deze overneemt. Het totale EMU-saldo komt voor 2024 en 2025 naar onze inschatting onder de 3,0% uit.

Plafondrelevante uitgaven

Tabel 4. In miljoenen euro (+ is saldobelastend)		2024	2025	2026	2027	2028	2029
Generale dossiers		-1.524	438	2.027	1.426	367	225
1	Dividenden	-193	98	14	45	5	0
2	Rente	34	-309	0	0	0	0
3	Rente Caribisch Nederland	-73	0	0	0	0	0
4	Rente Studieleningen	43	47	18	-17	-56	-94
5	Gasbaten	652	801	594	360	187	148
6	Boeten en transacties	-41	-105	-38	-5	-6	-35
7	Afpakken	0	0	0	0	0	0
8	EU-afdrachten	-2.200	-157	1.376	979	174	142
9	HGIS	17	51	51	51	51	51
10	Wisselkoers	-14	13	13	13	12	13
11	Accres	250	0	0	0	0	0
Uitvoeringsinformatie		-1.415	-1.165	-1.059	-1.861	-1.945	-2.066
12	Voorlopige uitvoeringsinformatie VWS	-713	-165	-38	-35	-29	-73
13	Voorlopige uitvoeringsinformatie SZW	-905	-784	-792	-1.108	-1.257	-1.303
14	Leerlingen- en studentenraming	71	-324	-452	-477	-415	-433
15	Studiefinancieringsraming	6	-228	-223	-220	-270	-294
16	Reservering AP voor studiefinanciering	0	25	40	55	70	75
17	Huurtoeslag	-39	-167	-138	-98	-83	-83
18	Prognosemodel Justitiële Keten	-108	-41	-19	21	39	46
19	Asiel	-101	-181	562	0	0	0
20	Crisisnoodopvang	375	700	0	0	0	0
Dossiers met missionaire behandeling		10	1.021	625	175	70	178
21	Groningen schade en versterken	-416	142	-6	-239	42	178
22	Toeslagen herstel	276	480	181	214	28	0
23	Toeslagen VSO-route (1,2 mld. kasritme indicatief*)	150	400	450	200	0	0
Reeds besloten		1.236	1.173	-499	176	58	-6
24	Groningen schade en versterken (60k-regeling)	349	384	308	192	90	0
25	Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocatie	215	0	0	0	0	0
26	Opvang asielzoekers	600	0	0	0	0	0
27	Kasschuiven NvW's en amendementen	72	789	-807	-16	-32	-6
Overig		-405	-2.873	1.126	892	457	14
28	Beleidspakket regio Zuid	-716	-317	-42	141	90	189
29	Besparingsverliezen VWS	-123	220	12	25	4	-5
30	Voorziene uitkomsten bilateralen	-149	-218	29	107	32	-65
31	Kasschuiven	583	-2.557	1.126	620	332	-105
32	Eindejaarsmarge	5.214	0	0	0	0	0
33	In=uittaakstelling	-5.214	0	0	0	0	0
Totaal		-2.098	-1.406	2.219	808	-993	-1.655

Plafondcorrecties

Tabel 5. In miljoenen euro (+ is saldobelastend)		2024	2025	2026	2027	2028	2029
1	Kasschuiven investeringsplafond naar achteren: Defensie	-1.500	-2.000	0	550	1.300	1.650
2	Kasschuiven investeringsplafond naar achteren: overig	-2.079	-1.228	216	153	11	-279
3	Oekraïne	84	583	0	0	0	0
4	Corona	-94	156	-20	5	0	-12
5	Overig	-211	42	16	-50	-139	-165
	Totaal	-3.800	-2.446	212	658	1.171	1.193

Niet-plafond relevante uitgaven

In miljoenen euro (+ is saldobelastend)		2024	2025	2026	2027	2028	2029
1	Oekraïne	513	4.497	2.786	38	80	-68
2	ETS-ontvangsten	550	550	650	950	850	750
3	Studiefinanciering	-1.212	-1.143	-1.172	-1.268	-1.285	-1.528
4	Overig	-312	134	-18	266	-27	-28
	Totaal	-461	4.038	2.246	-13	-382	-874

Communicatie

N.v.t.

Politiek/bestuurlijke context

N.v.t.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Defensie
bafu
inkomstenkader
m de resp pultg.

Ministerie van Financiën

MW
4/4

persoon, ind de verging ind blimiet

HEDEN

TER ADVISERING TBV GESPREK MP 4/4 16:00-16:30

Aan

de minister

Directoraat-Generaal van
de Rijksbegroting
Inspectie der
Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

nota

Vorbereiding gesprek voorjaarsbesluitvorming met mp

Aanleiding

Donderdag 4 april spreekt u de MP (16.00u-16.30u). Doel van het gesprek is het bespreken van het beoogde eindbeeld voor de voorjaarsbesluitvorming. Op 15u is een voorbespreking met u gepland.

Adviezen

- Wij adviseren bijgevoegd bespreekstuk (bijlage 1) uit te delen en aan de hand daarvan het gesprek over de voorjaarsbesluitvorming te voeren.

Kernpunten

- In het beoogde eindbeeld voor de uitgaven sluit het uitgavenkader in 2024 en 2025. De derving aan de inkomstenkant is nog niet afgehandeld. In de laatste vierhoek aanstaande vrijdag ligt de technische invulling van de dekking voor het inkomstenkader voor ter definitieve besluitvorming.
- Het voorstel voor het dekken van het inkomstenkader staat stil. Er wordt enkel nog een aanpassing verwacht van het precieze percentage tariefkorting voor emissievrije personenauto's binnen de mrb. Naast uzelf zijn Stas FB en MKE inmiddels akkoord. Als MIenW ook instemt met een hogere korting, zal dit worden gedekt uit middelen die nog niet in het inkomstenkader zitten. Dit heeft daarmee geen gevolgen voor de technische invulling.
- De brief over de alternatieve dekkingsopties (voor 30% regeling, inkoop eigen aandelen en box 2/3) volgt een apart proces, en komt versnelt uit.
- Met het sluiten van het inkomstenkader verbetert het EMU-saldo naar -2,6% in 2024 en blijft deze in 2025 ten minste op -3,0%. Hiermee voldoet de begroting in 2024 en 2025 aan de Europese begrotingsregels.
- Het uitgavenbeeld staat nog niet volledig stil. Er zijn twee bespreekpunten met de MP, te weten Defensie en de opschalingskorting.
- Met Defensie is nog discussie over de te boeken kasschuif, ook in relatie tot de 2% NAVO-norm. Het huidige voorstel Financiën is 1 mld. toe te voegen voor Oekraïne in 2024 (bovenop de eerder afgesproken 2 mld) en 3 mld voor 2025 voor militaire steun aan Oekraïne en vervolgens 1,5 mld. uit 2024 en 2 mld. uit 2025 te schuiven naar latere jaren. Hiermee zit Nederland cf. NAVO-berekening excl. Oekraïne in alle jaren op of boven de 2% bbp.
- U kunt aangeven dat, ondanks meerdere voorstellen vanuit FIN, vooralsnog geen akkoord is bereikt met Defensie. Defensie lijkt alleen akkoord te gaan met een (beperkte) schuif, mits ook structureel aanvullende middelen

Datum

4 april 2024

Notanummer

2024-0000220908

Bijlagen

1. Bespreekstuk
2. Defensie varianten

- beschikbaar worden gesteld. Structureel geld is niet in lijn met de Kaderbrief en de uitkomsten van de besluitvorming van de andere departementen.
- Defensie stelt dat volgens de NAVO-richtlijn – van voor de Oekraïne-oorlog – uitgaven aan niet NAVO-landen (lees: Oekraïne) niet meetellen. Dat klopt gezien vanuit de richtlijn. Tegelijkertijd telt de NAVO de Defensie-uitgaven mee zoals ze in de begroting worden aangeleverd, anders gezegd als landen geen onderscheid maken tussen reguliere Defensie-uitgaven en Oekraïne-uitgaven dan doet de NAVO dat ook niet. Daarnaast hanteert de NAVO op verzoek van de VS en Nederland voor beide landen een andere nominale berekeningswijze, waardoor de NAVO tot een hoger % komt dan Defensie zelf. Het meetellen van Oekraïne-uitgaven in combinatie met een realistisch kasritme 2024 zou het mogelijk maken om in alle jaren 2% te halen. Hetzelfde kan excl. Oekraïne als wordt uitgegaan van de NAVO-berekeningswijze.
  - U heeft verzocht om een extra variant voor Defensie waarin t.o.v. variant 0 in 1,5 mld. meer uit 2024 wordt geschoven en het NAVO-percentages excl. een oploop vanaf 2024 laat zien. De drie varianten zijn opgenomen in bijlage 2.
  - Aan de decentrale overheden is voorgesteld de bbp-systematiek vervroegd in te voeren vanaf 2024 en gelijktijdig de oploop van de opschalingskorting te schrappen vanaf 2026. Hierover is nog geen akkoord bereikt met het bestuur van de VNG. Bestuurlijk overleg met de koepels is op donderdagmiddag 4 april.
  - Verder is het belangrijk dat de klimaatbesluitvorming aanstaande dinsdag in de RFL wordt afgerond. Geadviseerd wordt tot een pakket te komen met een balans tussen subsidiëring, normering en beprijzing.
  - De voorjaarsbesluitvorming wordt afgerond in de MR van 12 april. Daarna wordt de Voorjaarsnota onderhands verzonden aan de Raad van State en het Centraal Planbureau.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

gezien. Inmiddels al weer
veel gehoord,
Ministerie van Financiën

1/22/10/5

HEDEN
TER BESLISSING

Aan

de minister

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Inspectie der
Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

nota

Stand van zaken klimaatbesluitvorming en overheveling
uit Klimaatfonds

Datum

5 april 2024

Notanummer

2024-0000223483

Bijlagen

geen

Aanleiding

De uitkomsten van de klimaatbesluitvorming liggen dinsdag 9 april voor in de RFL. Maandag 8 april 9.00u is het (uitgestelde) BWO industrie met MEZK, MKE en SFB. De annotatie daarvoor heeft u eerder ontvangen. Dinsdag wordt een BWO landbouw gepland, de annotatie daarvoor ontvangt u nog. Mogelijk heeft u (Minister) tussentijds contact met MKE. In deze notitie beschrijven wij het huidige totaalbeeld van het klimaatpakket, en vragen wij daarnaast uw goedkeuring voor overheveling van de goedgekeurde middelen uit het Klimaatfonds o.b.v. de huidige stand. Wij zullen voorafgaand aan de RFL een laatste update sturen.

Beslispunten

- Bent u akkoord met het goedkeuren van de 10,1 miljard euro die in het Meerjarenprogramma 2025 wordt opgenomen, en de overheveling van ca. ruim 4 miljard hiervan omdat aan de voorwaarden is voldaan? Dit bedrag kan nog wijzigen de komende dagen, aangezien er nog aan voorwaarden kan worden voldaan. De middelen die nu niet bij de Voorjaarsnota worden overgeheveld, worden mogelijk bij de Miljoenennota 2025 alsnog overgeheveld, als tegen die tijd wel aan de voorwaarden is voldaan.
- Het is een politieke weging of het pakket voldoende in balans is qua subsidies, normering en beprijzing. Hier wordt een aantal aandachtspunten over meegegeven in de kern van deze nota. Indien het pakket voldoende in balans wordt geacht, dan adviseren wij de middelen uit het Klimaatfonds (momenteel op de Aanvullende Post) over te hevelen.
- Waar naar laatste berichten niet aan wordt voldaan is de middelen die gekoppeld zijn aan de bijstelling van de CO₂-heffing voor de industrie. Dit is geagendeerd voor het BWO industrie op maandag 9.00u. Het gaat grofweg om 663 mln (voor Maatwerk en Demonstratie Energie en klimaat Innovatie+; DEI+). Circa de helft hiervan valt in 2025, de andere helft in 2026. Lopende onderhandelingen De laatste berichten zijn dat EZK het tarief niet wil bijstellen. Dit voldoet niet aan de afspraak die daarover gemaakt is vorig jaar en past ook niet bij de inzet die voor het voorjaar was vastgesteld om in te zetten op extra normeren en beprijzen.

Kernpunten

- In alle sectoren zijn BWO's geweest om tot een klimaatpakket per sector te komen. Er resteert nog een aantal openstaande punten, met name omtrent normeren en beprijzen.
- Onze verwachting is dat met het huidige pakket van dit voorjaar, het doelbereik op CO2-reductie in 2030 (los van autonome ontwikkelingen) minder is dan met het pakket van vorig voorjaar. Hier is echter nog geen compleet beeld van te geven, gezien de lopende discussie omtrent de CO2-heffing (zie verderop) Lopende onderhandelingen

Lopende onderhandelingen

- In de doorrekening van PBL later dit jaar (KEV 2024) zal de verslechtering vermoedelijk beperkt zijn, aangezien een aantal afspraken van vorig jaar nog niet was meegenomen in KEV 2023. Voornamelijk binnen de sectoren mobiliteit en landbouw blijven we naar verwachting achter op de doelstellingen, en ook bij de industrie worden de afspraken naar huidige inzichten niet gehaald.
- Hier staat tegenover dat er wel (extra) subsidiemiddelen worden vrijgegeven. In het Meerjarenprogramma 2025 zit voor ongeveer 1 mld. aan nieuwe (t.o.v. het pakket van vorig jaar) inhoudelijk goedgekeurde subsidies, Fin. eco. belang staat Deze 1 mld bestaat uit laadinfra emissieloos bouwen (214 mln), waarborgfonds warmte (215 mln), waterstof op zee (100 mln), elektrificatie van het spoor (98 mln) en diverse subsidies voor de luchtvaart (240 mln) en diverse kleinere posten.
- Industrie:
  - Vorig jaar is afgesproken dat het tarief van de CO2-heffing op basis van een tariefstudie van PBL zou worden verhoogd en verlengd om het afgesproken heffingsdoel (reductie van 4 Mton) te borgen. Naar huidige verwachting wordt er geen tariefverhoging afgesproken in het BWO Industrie, of in ieder geval geen verhoging die dit doel van 4 Mton gaat realiseren.
  - De verhoging en het behalen van het reductiedoel zijn voorwaarden voor het vrijgeven van middelen uit het Klimaatfonds. Lopende onderhandelingen
  - Lopende onderhandelingen
  - Lopende onderhandelingen
  - In het eerste BWO Industrie is afgesproken nogmaals naar de verhoging van de CO2-minimumprijs te kijken, als er op de CO2-heffing geen ambitieus resultaat werd behaald.
  - U kunt met MKE bespreken of er nogmaals naar de CO2-minimumprijs moet worden gekeken.
- Landbouw/glastuinbouw:
  - Vorig jaar is een principe-afspraken gemaakt dat Nederland gebruik maakt van de opt-in mogelijkheid, zodat o.a. visserij, binnenvaart (zie mobiliteit hieronder), glastuinbouw, stalverwarming en landbouwvoertuigen ook onder ETS2 gaan vallen. Door de departementen wordt hier nu op terug onderhandeld door meer compensatie te vragen. Het is belangrijk dat de opt-in ETS2 doorgaat (vanwege uitvoerbaarheid en het dichten van

- beprijzingsgaten). Dinsdag is er nog een BWO landbouw waar dit wordt besproken.
- Momenteel wordt gezocht naar compensatie voor de visserij (en eventueel de landbouwvoertuigen) door EZK. Dit zal dan worden gedekt uit het Klimaatfonds. Het is vooral voor de visserij nog onduidelijk of er voor deze sector een politieke deal kan worden gesloten. Het lijkt zekerder dat de opt-in er gaat komen voor de stalverwarming en mogelijk ook de landbouwvoertuigen. Voor deze sectoren is er een beperkte impact van de opt-in.
  - Voor de glastuinbouw is reeds aan LNV toegezegd in het BWO Landbouw dat de middelen voor de opt-in ETS2 mogen worden ingezet om de lastenstijging van ETS2 te compenseren. Dit is in principe tegen de scheiding van inkomsten en uitgaven. De glastuinbouw vormt een uitzondering, omdat voor deze sector een bestuurlijk convenant is gesloten.
- Mobiliteit:
    - Ook voor de binnenvaart speelt de ETS2 opt-in discussie. Vandaag (vrijdag) is I&W akkoord gegaan met de opt-in waar 165 miljoen extra compensatie tegenover staat, gedekt uit het Klimaatfonds, naast de 75 miljoen die reeds gekoppeld was aan de ETS2 opt-in voor de binnenvaart.
    - Daarnaast heeft IenW voor 240 miljoen aan extra subsidies voor de verduurzaming van de luchtvaart uit het Klimaatfonds geclaimd. Deze claims zijn nieuw t.o.v. het pakket van vorig jaar, waardoor er vooralsnog geen normering/beprijzing tegenover staat (bijv. een verhoging van de vliegbelasting). De subsidies zijn wel positief beoordeeld door PBL.
  - Verder zijn de meeste claims uit het Klimaatfonds inhoudelijk afgestemd. Tijdens de BWO's is gepoogd om de voorwaarden voor toekenning van middelen uit het fonds toe te voegen, aan te scherpen of te concretiseren. Dit is beperkt gelukt.

Toelichting

Totaalbeeld

Tabel 1. Overzicht indeling Klimaatfonds en beoogde overheveling

(in mld. euro)	Beginstand voor VJN 2024	Inhoudelijk positief beoordeeld (mogelijke overheveling)	Restant reserveringen	Restant niet gereserveerd
Kernenergie	4,9	-0,1	0,0	4,8
CO2-vrije gascentrales	1,1	0	1,0	0,1
Energie-infrastructuur	2,2	-1,8	0,3	0,1
Vroege fase opschaling	8,1	-6,4	1,4	0,3
Verduurzaming industrie	2,8	-1,0	1,8	0
Gebouwde omgeving	2,6	-0,8	1,9	0,1
Totaal	21,6	-10,1	6,3	5,3

- In tabel 1 is de huidige budgettaire stand van zaken met betrekking tot de Klimaatfondsbesluitvorming weergegeven. Dit kan nog veranderen n.a.v. de laatste openstaande punten. Aan de inhoudelijk positief beoordeelde maatregelen (kolom 3) zitten vaak nog voorwaarden. Wij verwachten dat er momenteel voor ruim 4 miljard euro aan subsidies aan de voorwaarden is voldaan. Dit bedrag kan onvoorwaardelijk worden overgeheveld naar de departementale begrotingen.
- De rest van de 10 mld. kan gedurende dit jaar worden overgeheveld, zodra aan de gestelde voorwaarden is voldaan. Hierover vindt dan in principe geen besluitvorming meer plaats. De 6,3 mld. uit kolom 4 wordt gereserveerd voor besluitvorming volgend voorjaar. Dit wordt niet meer dit jaar overgeheveld.

Beeld per sector

Industrie

- In het eerste BWO Industrie is o.a. afgesproken dat:
  - De EB-waterstof verlaging doorgaat (dekking via beperkte verhoging tarief 4^e en 5^e schijf aardgas) en mee wordt genomen in de vierhoekbesluitvorming.
  - De CO2-minimprijs niet meer opnieuw wordt verhoogd (in tegenstelling tot eerdere afspraken) vanwege politieke onhaalbaarheid, mits akkoord wordt bereikt op een ambitieuze middenvariant voor de verhoging van het tarief van de CO2-heffing. Dit laatste lijkt nu ook niet meer het geval (zie kern).

- Maandag a.s. is een nieuw BWO. De voornaamste discussie zal daar gaan over de hoogte van het tarief van de CO2-heffing in 2030:
  - Vorig jaar is afgesproken dat dit voorjaar besluitvorming over ophoging plaatsvindt, zodat het afgesproken heffingsdoel voldoende wordt geborgd. Uit de tariefstudie van PBL blijkt dat ophoging van 150 euro/ton CO2 naar 309 euro/ton CO2 nodig is om het heffingsdoel te kunnen halen.
  - In het vorige BWO is afgesproken dat een middenvariant voor ophoging van het tarief van de CO2-heffing technisch moet worden uitgewerkt; ons inziens is een tarief van 263 euro/ton CO2 een te verdedigen compromis.
  - Er wordt naar verwachting een lagere of geen verhoging gekozen, met name omdat MEZK niet akkoord is met een ophoging van het tarief en het tarief juist wilde verlagen.
  - De verhoging van het tarief CO2-heffing is nodig om extra middelen voor verduurzaming industrie in het Klimaatfonds beschikbaar te stellen (dit betreft een gekoppelde voorwaarde).

Lopende onderhandelingen

- Tegelijkertijd zal de balans van het industrie-pakket gewogen moeten worden, ook gegeven het mogelijke terugtrekken van de verhoging van de CO2-minimumprijs en de nieuwe claims voor de industrie (met name voor Fin. eco. belang staat)
- Bij verschillende sectoren waaronder industrie, maar ook bij elektriciteit en circulaire economie, speelt een discussie omtrent claims uit het Klimaatfonds voor FTE's bij de kerndepartementen. Wij hebben hierover negatief geadviseerd, aangezien er eerder middelen uit het Klimaatfonds zijn vrijgemaakt voor het apparaat bij de kerndepartementen. Extra middelen gaat ten koste van andere plannen uit het fonds. U (minister) heeft in het kader van het BWO Elektriciteit aangegeven dat dit voor u geen breekpunt is. Om een gelijke behandeling te waarborgen, ligt het voor de hand om dit standpunt ook te hanteren in de sectoren industrie en circulaire economie.

Landbouw/glastuinbouw

- Binnen deze sector lagen geen claims uit het fonds voor ter besluitvorming bij de BWO's. Hierover is dinsdag a.s. een nieuw BWO.
- Er is op 3 april jl. over de ETS2 opt-in gesproken voor een aantal sectoren op het gebied van LNV, namelijk stalverwarming, landbouwvoertuigen, glastuinbouw en visserij.
  - De opt-in lijkt akkoord voor de stalverwarming en landbouwvoertuigen.
  - Voor de glastuinbouw lijkt MLNV enkel akkoord als dit voor de sector geen lastenverzwaring betekent. Dit kan plaatsvinden via een tariefverlaging op de CO2-heffing voor de glastuinbouw en een nieuwe CO2-kostencompensatie, beide bekostigd uit de opbrengsten van de ETS2 opt-in. Dit is in principe tegen de scheiding inkomsten-uitgaven, waardoor een terugsluis voor de andere sectoren onwenselijk zou zijn. Bij wijze van uitzondering is dit voor de glastuinbouw toegezegd vanwege een eerder afgesloten convenant.

- De visserij is naar verwachting niet akkoord voor MLNV. Er wordt nog gekeken naar compensatie voor de sector gedekt vanuit het klimaatfonds, waaronder een saneringsregeling voor garnalenvissers (60 mln.).
- Het uitzonderen van sectoren voor de opt-in ETS2 gaat gepaard met veel uitvoeringstechnische risico's. Hierdoor is het wenselijk, naast de inhoudelijke argumenten, om te pleiten voor een opt-in ETS2 voor alle bovengenoemde sectoren. Doordat er momenteel wordt gekeken naar compensatie voor de glastuinbouw vanuit de ETS2-opbrengsten, en voor visserij (en binnenvaart, zie onder mobiliteit) vanuit het Klimaatfonds, betekent dat extra zoet voor deze sectoren t.o.v. het pakket dat vorig jaar is overeengekomen. De ETS2 opt-in maakte daar in principe al onderdeel van uit; echter geven de betrokken departementen aan dat dit onder voorbehoud was van impactstudies en dat nu de definitieve keuze moet worden gemaakt o.b.v. de recente informatie.

Mobiliteit

- De grootste discussie op het gebied van mobiliteit betreft eveneens de ETS2 opt-in (voor de binnenvaart). Hier zijn reeds middelen uit het Klimaatfonds aan gekoppeld, maar voor IenW was dit onvoldoende. Er is gekeken naar extra compensatie voor de sector, gedekt vanuit het Klimaatfonds (165 mln.). Hier heeft IenW vandaag (vrijdag) mee ingestemd.
- Ook het spoorvervoer moet onder de ETS2 opt-in gaan vallen. Hier worden 98 mln. aan nieuwe maatregelen m.b.t. de elektrificatie van het spoor tegenover gezet. Deze maatregelen voor het spoor zijn ook inhoudelijk positief beoordeeld door PBL.
- Verder worden er middelen uit fonds geclaimd voor de luchtvaart (in totaal 240 mln.). Deze claims zijn nieuw, maar wel positief beoordeeld (door PBL en EZK/fondsbeheer). Omdat deze claims nieuw zijn, is in het eerste BWO Mobiliteit vanuit FIN het standpunt ingebracht dat deze middelen moeten worden gekoppeld aan verhoging van de vliegbelasting.
- Tenslotte heeft de tariefkorting in de motorrijtuigenbelasting voor emissievrije auto's nog voorgelegen. U heeft een aparte nota ontvangen met keuze over de tariefkorting, zodat dit tijdig kon worden verwerkt in de plaat voor de politieke vierhoek.

Gebouwde omgeving

- Het BWO Gebouwde omgeving heeft op woensdag 27 maart plaatsgevonden.
- Het Waarborgfonds warmtenetten was de voornaamste discussie binnen deze sector. Hierover is inmiddels een akkoord bereikt.
- Met betrekking tot normeren/beprijzen heeft het onderwerp 'normeren koopwoningen' op tafel gelegen. Er zijn hier echter geen afspraken over gemaakt.

Elektriciteit

- Het BWO Elektriciteit heeft niet formeel plaatsgevonden. U heeft een aparte adviesnotitie ontvangen voor het BWO Elektriciteit.
- Met betrekking tot normeren en beprijzen, hebben wij ingezet op het specifiek koppelen van de ophoging van de raffinageroute aan subsidies voor de productie van waterstof. Er is politiek overeenstemming bereikt

over het ophogen van de raffinageroute, maar niet over de koppeling aan de middelen voor waterstof. Aangezien de koppeling voor vertraging in de overheveling van middelen voor waterstof zou kunnen zorgen, is MKE geen voorstander van de koppeling. U (minister) heeft aangegeven dat u zich in deze uitkomst kan vinden.

Circulaire economie

- Met betrekking tot het fonds spelen binnen deze sector geen discussies meer.
- Qua normeren en beprijzen speelt binnen deze sector met name de CO₂-heffing voor AVI's. Het verhogen hiervan is een voorwaarde voor gereserveerde middelen uit het fonds. Voor AVI's specifiek wordt de aanscherping ingevuld door de vrijgestelde emissieruimte met 1 extra Mton te verkleinen. Hierover was reeds overeenstemming bereikt. Mogelijk heeft de discussie omtrent de CO₂-heffing industrie hier nog een effect op, maar dat is momenteel onduidelijk.

Communicatie

N.v.t.

Politiek/bestuurlijke context

N.v.t.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

TER BESPREKING

Aan

de minister

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

de staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane

Directoraat-Generaal van
de Rijksbegroting
Directie Begrotingszaken

Persoonsgegevens

nota

MR behandeling Voorjaarsnota

Datum

8 april 2024

Notanummer

2024-0000224792

Bijlagen

1. concept Voorjaarsnota

Aanleiding

Op vrijdag 12 april ligt de voorjaarsbesluitvorming en de concept-Voorjaarsnota voor in de ministerraad. Hierna zal de besluitvorming worden gedeeld met het CPB en zal de concept-Voorjaarsnota worden gedeeld met de Raad van State. Bijgevoegd vindt u de concept-Voorjaarsnota ter bespreking dinsdag 9 april 14:45-15:15. Op dit moment vinden nog de laatste gesprekken plaats met betrekking tot medeoverheden en Defensie. Na bespreking met u en na de finale gesprekken ronden wij het concept af en ontvangt u woensdag of donderdag een nieuwe versie ter akkoord. Deze sturen wij naar verwachting op donderdag naar AZ voor de MR behandeling op vrijdag.

Beslispunten

- Heeft u nog opmerkingen en/of aanvullingen bij de teksten in de concept-Voorjaarsnota? Eventuele opmerkingen zullen wij verwerken, waarna u op woensdag of donderdag de MR-versie van de Voorjaarsnota ter akkoord ontvangt.
- Kunt u het bijgevoegde MR-formulier ondertekenen?

Kernpunten

- Op basis van de besprekingen met u en stasFB en de besluitvorming hebben we de teksten in de Voorjaarsnota aangevuld.
- De concept-Voorjaarsnota is nog werk in uitvoering. Wij zijn momenteel nog druk bezig met de afronding en de verwerking van de cijfers en teksten.
- De volgende onderdelen zijn toegevoegd:
  - Beknopte besluitvormingstabel en toelichting op de aanpak en de uitkomst in de inleiding;
  - Een box over de saldoraming (paragraaf 3.2);
  - Een toelichting op de verschillen met het CPB (paragraaf 3.3);
  - Een paragraaf houdbaarheid zorg (paragraaf 4.4);
  - De resultaten van de besluitvorming over de lasten in de vierhoek (paragraaf 5.1).
- Enkele onderdelen zijn nog in beweging, deze volgen indien mogelijk in de volgende versie later deze week:
  - De plafondtoetsen worden momenteel gemaakt en gecontroleerd.

og 04.29

1/1a
L. Gebrant
H. de
Voreleg
T. de

- o De verwerking van de klimaatbesluitvorming: aan deze teksten wordt op dit moment wordt nog gewerkt.
  - o Na het afronden en verwerken van de besluitvorming worden het saldo en de schuld ingevoegd.
  - o Voor enkele teksten vindt nog afstemming met betrokken departementen plaats.
  - o Bijlage opmerkelijke belastingconstructies: deze bijlage ligt zo spoedig mogelijk los voor bij u (stas FB).
  - o Bijlage vermogensverdeling in beeld: deze bijlage wordt aangeleverd door het CBS. Dit is een update van de bijlage van vorig jaar, verder exact hetzelfde.
  - o Bijlage Taakopdracht IBO: zal worden toegevoegd aan de versie van de Voorjaarsnota die vrijdag in de ministerraad ligt. Morgen (9 april) volgt nog een nota m.b.t. de taakopdracht.
- U ontvangt woensdag of donderdag een nieuwe versie van de concept-Voorjaarsnota ter akkoord voor verzending naar AZ. Wij hebben hiervoor nu alvast het MR formulier bijgevoegd.
  - Na bespreking in de MR op 12 april zal de concept Voorjaarsnota gedeeld worden met de Raad van State en het CPB.
  - Na de MR behandeling werken wij verder aan de afronding van de Voorjaarsnota. Op 17 april ontvangen wij de ex ante doorrekening van het CPB. Op 26 april ligt de definitieve Voorjaarsnota voor in de MR en zal hierna naar het parlement worden verzonden.

Toelichting

Planning:

9 apr 15u	Indienen concept 1e supp – departementen
9 apr	Bespreking conceptteksten VJN met minister en stas FB
10/11 april -	Afronden besluitvorming in IBOS, checks BBV en BBL
11 april -	VJN naar AZ voor MR behandeling op vrijdag
12 april -	VJN naar MR en naar Raad van State en CPB
16 april -	Departementen dienen definitieve 1 ^e supps in
17 april -	CPB deelt ex-ante doorrekening met FIN
19 april -	Deadline aanpassingen VJN obv doorrekening CPB
19 april -	Ambtelijk horen Raad van State – FIN
23 april -	Politiek horen Raad van State en minister van Financiën
26 april -	Voorjaarsnota in MR + publicatie, ook publicatie CPB en Raad van State advies

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

TER ADVISERING TBV GESPREK MP 9/4 11:00
Aan
de minister

Inspectie der
Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

Datum

9 april 2024

Notanummer

2024-0000226969

Bijlagen

1. Bespreekstuk MP
2. Aanvullende onderuitputting

nota

Vorbereiding voorjaarsbesluitvorming gesprek MP 9 april

Aanleiding

Dinsdag 9 april spreekt u de MP (11:00u). Doel van het gesprek is het bespreken van het beoogde eindbeeld voor de voorjaarsbesluitvorming. Er resteren twee bespreekpunten: defensie en de opschalingskorting.

Adviezen

Wij adviseren bijgevoegd bespreekstuk (bijlage 1) uit te delen en aan de hand daarvan het gesprek over de voorjaarsbesluitvorming te voeren.

Kernpunten

- In bijlage 1 is het bespreekstuk voor het gesprek met de MP opgenomen. Aanvullend is in bijlage 2 een memo over aanvullende onderuitputting toegevoegd.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

1. Besluitvorming bijna afgerond

- De besluitvorming is bijna afgerond. Het inkomstenkader is middels een technische invulling gesloten. Binnen het uitgavenkader resteren nog twee bespreekpunten: de begroting van Defensie en de opschalingskorting. Daarnaast wordt in de RFL van 9 april de klimaatbesluitvorming afgerond.
- In het voorlopig eindbeeld verbetert het EMU-saldo ten opzichte van de Kaderbrief naar -2,5% in 2024. In 2025 komt het EMU-saldo op -3,0%. Dit EMU-saldo is nog excl. klimaatbesluitvorming en de twee bespreekpunten.
- Meerjarig is het EMU-saldo alleen in 2026 negatiever dan -3,0% bbp. De geraamde schuld komt in 2024 uit op 47,1% bbp. De komende jaren loopt de schuld naar verwachting op naar 55,0% bbp in 2029.
- Het aanvullend voorstel voor Defensie leidt tot belasting van het EMU-saldo in 2024, 2028 en 2029. Tevens wordt structureel geïntensiveerd.
- Het voorstel voor de decentrale overheden leidt tot een verbetering van het EMU-saldo in 2025. Vanaf 2026 verslechtert het EMU-saldo als gevolg van het schrappen van de oloop in de opschalingskorting.
- Na verwerking van het aanvullend voorstel van Defensie en de opschalingskorting verbetert het EMU-saldo in 2025 naar -2,9%. Structureel blijft het EMU-saldo net op de -3,0%.

Tabel 1. Voorlopige uitkomst voorjaarsbesluitvorming FIN-raming EMU-saldo en EMU-schuld

procenten bbp, + = overschot	2024	2025	2026	2027	2028	2029
EMU-saldo voorlopig eindbeeld	-2,5%	-3,0%	-4,0%	-2,6%	-2,9%	-2,9%
EMU-schuld voorlopig eindbeeld	47,1%	49,4%	51,5%	52,3%	53,7%	54,9%
EMU-saldo effect aanvullend voorstel Defensie en opschalingskorting	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	-0,1%	-0,1%
EMU-saldo na verwerking	-2,5%	-2,9%	-4,0%	-2,6%	-3,0%	-3,0%
EMU-schuld na verwerking	47,1%	49,3%	51,4%	52,2%	53,7%	55,0%

- In de Januaribrief en de Kaderbrief is opgenomen dat voor intensiveringen geen ruimte is. Langs deze lijn heeft de besluitvorming ook plaatsgevonden.
- Het verwerken van het aanvullend voorstel voor Defensie en de opschalingskorting is een afwijking van deze lijn, omdat op beide dossiers een structurele intensivering wordt verwerkt.

2. Defensie

- Met Defensie is aan een aanvullend voorstel gewerkt, waarbij 500 mln. naar 2029 wordt geschoven. De aanvullende 500 mln. in 2029 wordt vervolgens structureel verondersteld. Dit betekent een structurele intensivering voor Defensie.
- Daarnaast wordt 500 mln. incidenteel toegevoegd aan 2028. Deze middelen zijn bedoeld om NAVO prioriteiten (munitie, tanks en luchtverdediging) in te kunnen vullen.
- Tot slot zijn de middelen voor militaire steun aan Oekraïne in een ander ritme gezet.

Tabel 2a. Voorgenomen besluitvorming Defensie

In miljoenen euro (+ is saldobelastend)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
<u>Variant 5 april 12.00u</u>						
Kasschuif investeringsuitgaven DMF	-2.100	-900	1.400	1.100	500	0
Kasschuif Oekraïne	-200	200	0	0	0	0
Aanvullende militaire steun Oekraïne	450	1.500	2.050	0	0	0
Subtotaal	-1.850	800	3.450	1.100	500	0
<u>Aanvullend voorstel</u>						
Aanpassing kasschuif investeringsuitgaven DMF	0	0	0	-500	0	500
Toevoeging incidentele middelen Defensie	0	0	0	0	500	0
Ander ritme aanvullende militaire steun Oekraïne	550	-500	-50	0	0	0

Totaal	-1.300	300	3.400	600	1.000	500
---------------	---------------	------------	--------------	------------	--------------	------------

Tabel 2b. NAVO-percentage na verwerking voorgenomen besluitvorming

<i>in % bbp</i>	2024	2025	2026	2027	2028	2029
NAVO-percentage (excl. OEK)	1,83%	1,85%	2,00%	1,87%	1,85%	1,79%
NAVO-percentage (incl. OEK)	2,15%	2,05%	2,22%	1,89%	1,89%	1,80%

3. Opschalingskorting

- Met de medeoverheden wordt gesproken over de oploop van de opschalingskorting. De intentie is deze te schrappen per 2026. In ruil daarvoor wordt de bbp-systematiek vervroegd per 2024 ingevoerd. Ook wordt in 2025 een eenmalige korting van 874 mln. op het gemeentefonds en provinciefonds verwerkt.

Tabel 3. Voorgenomen besluitvorming opschalingskorting

<i>In miljoenen euro (+ is saldobelastend)</i>	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Opschalingskorting GF	0	-675	675	675	675	675
Opschalingskorting PF	0	-40	44	45	47	49
Opschalingskorting BCF	0	-159	81	84	88	91
Totaal	0	-874	800	804	810	815

4. Proces

- Na finale besluitvorming over deze twee bespreekpunten wordt de Voorjaarsnota afgemaakt.
- Het streven is de Voorjaarsnota uiterlijk donderdag 11 april aan te leveren bij AZ ter agendering in de MR van vrijdag 12 april. Daarna wordt de Voorjaarsnota onderhands verzonden aan de Raad van State en het Centraal Planbureau. Volgens de huidige planning wordt de Voorjaarsnota, samen met publicatie CPB en RvS-advies, op 26 april gepubliceerd.
- Na behandeling in de MR kan, indien daartoe wordt verzocht, de besluitvorming ook onderhands gedeeld worden met de informateurs. Daarbij zal de afspraak worden gemaakt dat, indien de formerende partijen voor het meireces over een akkoord willen communiceren, zij Financiën hier tijdig over informeren. In dat geval zal opnieuw gekeken worden naar de planning zodat publicatie van de Voorjaarsnota voorafgaand aan publicatie van het Programakkoord plaatsvindt.

Advies

- Wij achten het na de bilaterale besluitvorming waarin ministers stellen dat ze de actuele begroting echt denken te gaan uitgeven op dit moment niet passend om additionele onderuitputting en/of kasschuiven te gaan verwerken op de aanvullende post. De begroting houdt nu voor 2024 en 2025 al rekening met aanvullende onderuitputting. In de besluitvorming is de begroting met kasschuiven ook realistischer gemaakt. Augustus is daarom wat ons betreft het volgende moment om opnieuw de balans op te maken of er aanvullende onderuitputting ingeboekt moet worden om de begroting '24 en '25 realistisch te maken. Daarbovenop zitten we nu relatief dicht bij de cijfers over onderuitputting van het CPB in 2024.
- We adviseren daarom hieraan kwalitatief aandacht te besteden in de Voorjaarsnota. In de inleiding zijn daarom onderstaande passages (zie toelichting) ingevoegd.

Kernpunten

- De huidige begroting houdt voor 2024 al rekening met -3,6 mld. aanvullende onderuitputting en voor 2025 met -2,3 mld. (zie tabel 1).
- Daarnaast wordt voor 2024 -4,9 mld. aan in=uittaakstelling ingeboekt. In tabel 1 is ditzelfde bedrag verondersteld aan in=uittaakstelling in 2025.
- Dit betekent dat in 2024 -8,5 mld. aan onderuitputting gerealiseerd moet worden om de aanvullende onderuitputting en in=uittaakstelling geheel in te vullen. In 2025 gaat het om -7,3 mld. Het deel wat niet ingevuld wordt, leidt tot saldoverslechtering. De bedragen zijn hoger dan de onderuitputting à -7,2 mld. die in 2023 is gerealiseerd.
- In deze voorjaarsbesluitvorming hebben we door middel van kasschuiven de begroting realistischer gemaakt. Dit heeft geresulteerd in -5,1 mld. aan kasschuiven vanuit 2024 en -3,7 mld. aan kasschuiven vanuit 2025.
- Samen met de totaal in te boeken onderuitputting (rij 7) komt de totale verwachte onderuitputting in 2024 hiermee uit op -13,6 mld. in 2024 en in 2025 op -10,9 mld. Deze bedragen liggen in de buurt van de onderuitputting die door het CPB bij CEP werd verwacht (rij 12), het verschil is ca. 1-2,5 mld.
- De voorjaarsbesluitvorming maakt de begroting realistischer maar het toenemende uitgavenniveau in de begroting blijft ambitieus, met name op de investeringsmiddelen. De verwachting is dan ook dat er in augustus aanvullende kasschuiven opgevraagd zullen worden. Indien dit het geval is, zal de totale verwachte onderuitputting inclusief kasschuiven (rij 11) toenemen en nog dichter bij de cijfers van het CPB komen. De middelen die aanvullend geschoven worden, kunnen niet meer ingezet worden om de in te boeken onderuitputting (rij 7) in te vullen.
- Het verschil tussen de totaal verwachte onderuitputting o.b.v. berekeningen van Financiën (rij 11) en de totaal verwachte onderuitputting volgens CPB (rij 12) bedraagt in 2024 en 2025 ca. 1-2,5 mld. Het is op dit moment niet helemaal duidelijk hoe het CPB de in=uittaakstelling meeneemt in haar berekening van onderuitputting. Naast de reguliere eindejaarsmarge, lopen niet-uitgegeven investeringsmiddelen (plafond I) bij Financiën via de 100% eindejaarsmarge afspraak ook mee in de in=uittaakstelling. CPB lijkt de reguliere eindejaarsmarge niet mee te nemen in haar cijfers van onderuitputting en de onderuitputting op investeringsmiddelen wel. Dit maakt een een-op-een vergelijking tussen de cijfers over onderuitputting van CPB en Financiën ingewikkeld. Het CPB zal opnieuw een inschatting maken van de onderuitputting bij de ex ante doorrekening die met de Voorjaarsnota zal worden gepubliceerd.

<i>In miljoenen euro, + is saldo belastend</i>	2022	2023	2024	2025
1. Ingeboekte in=uittaakstelling vanwege eindejaarsmarge	-1.415	-4.318	-92	-65
2. Aanvullende onderuitputting Miljoenennota 2023	-2.100	-2.100	-500	
3. Aanvullende onderuitputting Voorjaarsnota 2023			-1.500	-1.250
4. Aanvullende onderuitputting Miljoenennota 2024			-1.500	-1.000
5. Totaal ingeboekte onderuitputting	-3.515	-6.418	-3.592	-2.315
6. Toekomstige in=uittaakstelling vanwege eindejaarsmarge			-4.938	-4.938
7. Totaal in te boeken onderuitputting	-3.515	-6.418	-8.530	-7.253
8. Gerealiseerde onderuitputting	-6.184	-7.207	PM	PM
9. Kasschuiven (excl. HVP-ontvangsten)	*	-5.780	-5.075	-3.696
11. Totaal (voor 2023 gerealiseerde onderuitputting + kasschuiven / voor 2024 in te boeken onderuitputting + kasschuiven)	*	-12.987	-13.605	-10.949
12. Totaal verwachte onderuitputting volgens CPB			-14.792	-13.315

- In tabel 2 is een grove inventarisatie opgenomen van de mogelijke extra onderuitputting en kasschuiven die wij op de begrotingen zien na de voorjaarsbesluitvorming.
- In 2024 verwachten we dat in totaal -6,2 mld. aan middelen nog niet realistisch is geraamd. In 2025 gaat het om een bedrag van -4,6 mld. Een aanzienlijk deel van deze bedragen, respectievelijk -5,5 mld. en -4,0 mld., ziet op investeringsgeld (grotendeels Defensie), die automatisch doorschuiven naar latere jaren en dus naar verwachting in latere jaren alsnog tot besteding komen. Bovendien worden kasschuiven op investeringsgeld (plafond I) naar latere jaren verwerkt als plafondcorrectie en daarmee kunnen ze niet worden gebruikt om aanvullende onderuitputting en de in=uittaakstelling in te vullen.
- De totalen in tabel 2 zijn exclusief de reeds ingeboekte onderuitputting (rij 5 tabel 1) en houden geen rekening met kasschuiven die in augustus nog opgevraagd gaan worden. Deze totalen kunnen dus niet een-op-een als aanvullende onderuitputting worden ingeboekt.
- De lagere uitgaven aan wijkverpleging zijn niet opgenomen in onderstaande tabel want deze worden geboekt als uitvoeringsinformatie Zwv. Uitvoeringsinformatie op de zorg of sociale zekerheid nemen we nooit mee om de aanvullende onderuitputting en de in=uittaakstelling in te vullen. Het heeft wel een EMU-saldo effect.

Tabel 2 in miljarden euro's (- is onderuitputting)	2024	2025
Totaal realistisch ramen	-6,2	-4,6
<i>wv. Onderuitputting</i>	-0,7	-0,6
<i>wv. Kasschuiven</i>	-5,5	-4,0
Financiën	0,0	-0,2
<i>wv. Belasting- en invorderingsrente</i>	0,0	-0,1
<i>wv. Kasschuif Toeslagen Herstel</i>	0,0	-0,1
Defensie	-4,0	-2,0
<i>wv. Onderuitputting personeel</i>	-0,1	-0,1
<i>wv. Kasschuif t.b.v. realistisch ritme</i>	-3,9	-1,9
Infrastructuur en Waterstaat	-0,9	-0,7
<i>wv. Kasschuif mobiliteitsfonds</i>	-0,8	-0,5
<i>wv. kasschuif deltafonds</i>	-0,1	-0,2
Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	-1,1	-1,7
<i>wv onderuitputting PAS-melders</i>	-0,1	0
<i>wv. onderuitputting regulier LNV</i>	-0,3	-0,4
<i>wv. kasschuif Lbv</i>	-0,2	-0,4
<i>wv. kasschuif Lbv-plus</i>	-0,2	-0,6
<i>wv. kasschuif Provinciale gebiedsplannen (WEcR)</i>	-0,3	-0,3
Economische Zaken en Klimaat	-0,2	PM
<i>wv onderuitputting Groningen</i>	-0,2	PM

Toelichting: Voorstel tekst voor in Voorjaarsnota

Het EMU-saldo komt uit op – 2,5% bbp in 2024 en – 3,0% bbp in 2025. Het kabinet houdt zich aan de uitgavenplafonds en het inkomstenkader voor 2024 en 2025. De afgelopen jaren viel het EMU-saldo steeds positiever uit dan in eerste instantie begroot. Het is de afgelopen periode niet altijd mogelijk gebleken om alle begrote middelen daadwerkelijk uit te geven, dit noemen we onderuitputting. De historisch hoge onderuitputting heeft verschillende oorzaken, waaronder de krapte op de arbeidsmarkt.

Deze onderuitputting was aanleiding om kritisch naar de ramingen binnen de begrotingen te kijken, om deze in een realistischer kasritme te zetten. Begrote middelen zijn doorgeschoven naar latere jaren als de verwachting is dat ze dit jaar niet tot besteding komen. Tegelijkertijd blijven de ambities van het kabinet ook voor dit jaar overeind, met name op het gebied van defensie, klimaat en transitiefonds. De departementen zullen zich tot het uiterste inspannen deze ambities te realiseren. Hierbij blijft echter sprake van onzekerheid of het in deze mate lukt de gereserveerde middelen dit jaar en de komende jaren uit te geven. Bij Miljoenennota is het volgende moment om te bezien of de huidige uitgavenraming aanpassing behoeft. Tabel 1 toont dat er x mld is doorgeschoven en x mld is afgeboekt. Een gedetailleerd overzicht van de ontwikkeling van het EMU-saldo en de EMU-schuld is te vinden in paragraaf 3.

TER BESLISSING

Aan

de minister

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

de staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane (ter info)

Rijksbegroting

Directie Begrotingszaken

Persoonsgegevens

nota

MR-versie Voorjaarsnota 2024

Datum

10 april 2024

Notanummer

2024-0000227264

Bijlagen

1. MR-versie Voorjaarsnota 2024

Aanleiding

Op vrijdag 12 april ligt de Voorjaarsnota 2024 voor in de ministerraad. Deze nota beschrijft op hoofdlijnen wat er sinds de versie die we op 10 april besproken is gewijzigd. De nota schetst ook twee varianten voor het moment van publicatie van de Voorjaarsnota gezien de behandeling van het wetsvoorstel verhoging WML in de Eerste Kamer op 16/4. Bijgevoegd vindt u (minister en stas FB) de Voorjaarsnota 2024.

Adviezen

- Bent u akkoord met verzending van de Voorjaarsnota naar AZ morgen 11/4 voor de ministerraad van 12/4 nadat eventuele laatste aanvullingen zijn verwerkt?
- De keuze voor publicatie van de VJN (of maandag voorafgaand aan stemming WML of volgen van regulier proces met een afspraak in de MR hierover) leggen we aan u voor ter weging. De keuze voor een van de varianten vraagt toelichting en gesprek in de MR a.s. vrijdag.

Kernpunten

Voorjaarsnota 2024

- Wijzigingen t.o.v. versie die we op 10 april besproken:
  - H1: Besluitvormingstabel in de inleiding, inclusief toelichting.
  - H3: De tabellen voor EMU-saldo en schuld zijn aangevuld en voorzien van een toelichting. Het EMU-saldo komt na alle laatste berekeningen uit op -2,8% in 2025, -3,0% in 2028 en -3,1% in 2029.
  - H4.1: De plafondtoetsen zijn geactualiseerd en voorzien van toelichting.
  - H4.1.4 Defensie: in de VJN staat een voetnoot over 2% NAVO-norm. Defensie vindt het geel gearceerde zinsdeel niet feitelijk en wil dit eruit hebben, aangezien er nog een update komt van de onderliggende OESO-cijfers waarmee het percentage kan wijzigen en de NAVO pas publiekelijk in juli cijfers rapporteert; mogelijk willen ze dit nog politiek maken (zie toelichting). Op basis van de huidige prognose zit NL op de 2,10% in 2024; onze inschatting is dat een update van de OESO-cijfers niet tot een dusdanige verlaging zal leiden dat NL onder de 2% komt.
  - H4.3: de tekst voor klimaatbesluitvorming is aangevuld.
  - H4.7: de tekst voor medeoverheden is aangepast o.b.v. besluitvorming die vandaag is afgerond.
  - H6: Horizontale ontwikkeling, cijfers en teksten zijn geactualiseerd.

- Losse eindjes en wat nog ontbreekt in deze versie:
  - Discussie over de verwerking MRB loopt nog. In bijgaande versie is de de variant 1C van gister einde dag verwerkt.
  - Gisteravond kwam het verzoek van LNV compensatie garnalenvissers alsnog te verwerken.
  - Discussie klimaat is nog niet afgerond.
  - In deze versie wordt ervan uitgegaan dat de ex ante raming van het CPB nog meegenomen kan worden.
  - Bijlage 10 Opmerkelijke belastingconstructies: streven is deze morgen bij u ter akkoord te hebben liggen dan wel via de weekendtas bij u te bereiken. Kan daardoor niet mee in de MR-versie, wel maandag a.s. gereed.
  - Bijlage 11 Vermogensverdeling in beeld: Kan niet mee in de MR-versie, op z'n vroegst maandag a.s. gereed.
  - Bijlage 7: Accres gemeente en provinciefonds: wordt opnieuw uitgewerkt o.b.v. besluitvorming die vandaag is afgerond, kan mee in de MR-versie.
- T.b.v. de MR-versie zullen we morgenochtend de tekst nog doorlopen op taal/grammatica en correctie tabelnummering en consistenties. Verder zullen we bezien wat er nog wel en niet verwerkt kan worden van de losse eindjes.

Varianten publicatie Voorjaarsnota

- **Variant 1:** Vrijdag akkoord in MR en maandag 15/4 verzending van de VJN. Op deze manier hoeft de uitslag van de stemming over het wetsvoorstel WML niet te worden verwerkt in de VJN. Als verdere besluitvorming over hoe om te gaan met het verwerken van de stemming van het wetsvoorstel niet naar augustus kan worden doorgeschoven, lopen we het risico dat deze besluitvorming het publicatiemoment van de VJN vertraagt (tot na 26 april). NB: voor deze variant is het wel nodig om in de MR de deur dicht te houden voor tekstsuggesties; hiervoor is geen tijd. Met deze variant wijken we af van het beoogde nieuwe proces met CPB en RvS in het voorjaar waar zij tot op heden wel rekening mee houden. Het is nog onduidelijk hoe een alternatief proces met CPB en RvS in deze variant er precies uit komt te zien.
- **Variant 2:** Vrijdag akkoord in MR en publicatie van de VJN volgens huidige planning. U (minister) vraagt mandaat om de uitslag van de stemming te verwerken in de uitgaven SZW in de VJN. Dit heeft betrekking op tientallen regelingen op meerdere begrotingen. Verder komt er een procestekst dat de middelen worden gereserveerd op de AP en betrokken bij de besluitvorming over koopkracht en inkomsten in augustus. Het te reserveren bedrag zal anders zijn dan het bedrag dat nu in de begroting staat, omdat de nieuwe CEP raming van het CPB doorwerkt op de huidige begrotingsstanden. De nieuwe ramingen ontvangen we a.s. vrijdag 12/4. In deze variant sturen volgens afspraak de besluitvorming na MR vrijdag naar RvS en CPB en kondigen we een nazending aan n.a.v. de stemming.

Toelichting

Defensie voetnoot

Voetnoot 1:

De NAVO hanteert een andere nominale berekeningswijze dan Nederland. De NAVO rekent de cijfers die Nederland aanlevert terug naar prijspeil 2015, en hanteert daarbij een andere correctie voor de teller dan voor de noemer. Hiermee ontstaat een andere uitkomst dan wanneer het in de begroting gerapporteerde Nederlandse defensiebudget door het Nederlandse BBP wordt gedeeld. In 2023

rapporteerde de NAVO een NAVO-percentagte van 1,63% van het BBP en Nederland van 1,50% van het BBP. Op basis van de berekeningswijze van de NAVO komt Nederland naar verwachting vanaf 2024 boven de 2% van het BBP uit.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

**HEDEN
TER ADVISERING**

Aan

de minister

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Rijksbegroting
Directie Begrotingszaken

Persoonsgegevens (P-gv.)

nota

Adviesnota Voorjaarsnota 2024 t.b.v. MR op 12 april

Datum
12 april 2024

Notanummer
2024-0000228404

Bijlagen
1. Voorjaarsnota 2024

Aanleiding

Behandeling Voorjaarsnota 2024 in MR.

Adviezen

- U kunt de ministerraad na akkoord van de Voorjaarsnota vragen in te stemmen met verzending a.s. maandag naar de Kamer met hiervoor als reden dat vanuit de formatie is gevraagd om de besluitvorming te delen na MR-behandeling.

Spreeklijn

- Deze Voorjaarsnota bevat een update van de Rijksbegroting voor de komende jaren, inclusief de voorjaarsbesluitvorming.
- Wij waren voornemens om de Voorjaarsnota 2024 op 26 april te publiceren, samen met de ex ante doorrekening van het CPB en het advies van de Raad van State.
- Vanuit de informateur is ons echter gevraagd om de voorjaarsbesluitvorming na vaststelling in de MR te delen met de formatietafel. Ik stel voor om dan ook de Voorjaarsnota te delen met het parlement en deze aanstaande maandag naar het parlement te versturen. Daarvoor vraag ik uw akkoord.
- In de Voorjaarsnota staan de uitkomsten van de besluitvorming van dit voorjaar. Dit voorjaar hebben we ons ingezet om uitgaven in de begrotingen in het goede kasritme te plaatsen. Daarnaast zijn tegenvallers ingepast op de begroting. En het inkomstenkader is gesloten. Voor de salderingsregeling en het wetsvoorstel industrie is een technische dekking opgenomen die in augustus opnieuw kan worden gewogen.
- Op enkele belangrijke dossiers die niet kunnen wachten is missionair gehandeld. Het gaat hierbij om de hersteloperatie Toeslagen, de vergoeding voor schade en versterking van woningen in het Groningengasgebied en de opvang van Oekraïense vluchtelingen in Nederland en internationale hulp aan Oekraïne.
- Verder hebben we uitvoering gegeven aan het coalitieakkoord. Hiervoor worden middelen overgeheveld van de Aanvullende Post. Ook blijven we werken aan de houdbaarheid van de zorg, waarvoor openstaande taakstellingen zijn ingevuld.
- Daarnaast zijn middelen beschikbaar gesteld om knelpunten aan te pakken in de Nederlandse halfgeleidersector. Voor medeoverheden is in lijn met het advies van de Raad van State de normeringssystematiek vanaf 2024 gekoppeld aan het bbp, in combinatie met het schrappen van de

opschalingskorting en een gefaseerde ingroei. Tevens zijn afspraken gemaakt om te komen tot een houdbare Wmo.

- Ook investeren we aanvullend structureel 500 miljoen in verdere versterking van de luchtverdediging en munitie van de eigen krijgsmacht.
- Uitkomst van dit pakket aan maatregelen is dat zowel de uitgaven- als inkomstenkaders voor 2024 en 2025 sluiten.
- Het resulterende EMU-saldo komt uit op -2,5% bbp in 2024 en -2,8% bbp in 2025.

Toelichting

Interdepartementale rondvraag heeft geleid tot onderstaande mogelijke inbreng vanuit collegaministers tijdens de behandeling van de Voorjaarsnota in de MR.

IenW

- Stas IenW brengt mogelijk in ontstemd te zijn over het feit dat een deel van de vrijvallende middelen als gevolg van de herijking van het studenten-ov zijn toegekomen aan het generale beeld. U bent hier vanochtend ook per nota over geïnformeerd (zie bijgevoegd).
  - U kunt hierop antwoorden dat cf. begrotingsregels meevallers worden ingeleverd. Het is al een grote tegemoetkoming vanuit FIN dat een deel van deze meevaller gereserveerd is op de Aanvullende Post.
  - Er zijn geen afspraken gemaakt met IenW over de structurele inzet van de vrijvallende middelen als gevolg van de herijking. Er is afgesproken (en ook naar de Kamer gecommuniceerd) om eenmalig in 2024 de middelen naar IenW over te hevelen, en daarna aan te sluiten bij reguliere systematiek.
  - In het begrotingsbilateraal is deze discussie niet aan de orde geweest omdat dit geen IenW-geld is en ook geen geld waar IenW recht op heeft. IenW heeft hier ook niets over opgenomen in de beleidsbrief.

BHOS

- MBHOS gaat wellicht het belang van een kapitaalstorting in Invest International onderstrepen en hierbij de parallel trekken met het hybride kapitaal voor de Wereldbank.
  - U kunt hierop antwoorden dat een kapitaalstorting voor Invest International een intensivering is – die mogelijk EMU-saldorelevant is, maar zelfs als het niet saldorelevant, die gedekt dient te worden (om geen rekeningen door te schuiven naar volgende generaties). Voor deze intensivering is geen dekking aangedragen en dus ook niet opgenomen in de bilateraal afgestemde begrotingsbesluitvorming BHOS.

VWS

- Besparingsverlies jeugd: MVWS brengt mogelijk in dat er geen datum genoemd zou moeten worden voor de beoogde inwerkingtreding van het wetsvoorstel voor de eigen bijdrage, danwel dat niet wordt opgenomen dat het kabinet in augustus met een wetsvoorstel komt.
  - U kunt hierop antwoorden de Voorjaarsnota helderheid dient te verschaffen dat het wetsvoorstel tijdig naar de Kamer wordt gestuurd om verder besparingsverlies in 2026 e.v. af te wenden. Als dat niet wordt opgenomen in de Voorjaarsnota dan ontstaat er een besparingsverlies voor 2026 dat niet is gedekt.
- Transformatiemiddelen IZA: als MVWS inbrengt dat zij wil vermelden dat het kabinet commitment houdt bij de IZA-transformatie middelen (ondanks de verlaging van 200 mln in 2025) dan kunt u toezeggen een eventueel tekstvoorstel welwillend tegemoet te zien.

- Wmo en gemeentefonds: MVWS brengt mogelijk in dat de nieuwe afspraken rondom de Wmo niet tot meerkosten voor de VWS-begroting moeten leiden.
  - U kunt hierop antwoorden dat de Wmo afspraken juist gericht zijn op beheersing van de Wmo uitgaven en niet tot meerkosten voor VWS leiden.

DEF

- MDEF brengt mogelijk in dat de voetnoot over de NAVO-berekeningswijze feitelijk onjuist is, omdat de definitieve cijfers van de NAVO nog niet bekend zijn. Hoewel we uit bilateraal contact tussen hebben begrepen dat er overeenstemming is over deze passage, horen we ook dat ambtelijk DEF deze opmerking aan MDEF meegeeft. Dit wordt een semantische discussie omdat de wijze van berekening van de NAVO ons inmiddels bekend is en we dus kunnen uitrekenen hoe de berekeningswijze uit zal pakken.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

12/4/24
Alkara!!

TER BESLISSING

Aan

de minister

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

de staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane (ter info)

Directoraat-Generaal van
de Rijksbegroting
Begrotingszaken

Persoonsgegevens

nota

Oplegnota Voorjaarsnota 2024

Datum

12 april 2024

Notanummer

2024-0000230524

Bijlagen

1. Voorjaarsnota 2024
2. Aanbiedingsbrief Voor
3. Aanbiedingsbrief EK V

Aanleiding

Op maandag 15 april wordt de Voorjaarsnota 2024 gepubliceerd. Bijgevoegd vindt u (minister en stas FB) de Voorjaarsnota ter akkoord voor publicatie. Omdat de publicatie aanstaande maandag eerder is dan voorzien sturen wij een aanbiedingsbrief met toelichting mee naar de Eerste Kamer en de Tweede Kamer.

Beslispunten

- Bent u (minister en stas FB) akkoord met de Voorjaarsnota 2024?
- Bijgevoegd zijn de afgestemde aanbiedingsbrieven. Kunt u deze ondertekenen?

Kernpunten

- De Voorjaarsnota 2024 wordt op maandag 15 april (10:30u), eerder dan oorspronkelijk gepland, naar de Kamer verzonden.
- In de bijbehorende aanbiedingsbrief wordt dit toegelicht aan de Kamer. Hierin staat beschreven dat de informateurs het verzoek hebben gedaan om de voorjaarsbesluitvorming te delen en dat het kabinet hiertoe bereid is, maar de informatie dan ook gelijktijdig met het parlement wil delen.
- Daarnaast beschrijft de brief dat wij daarom de Voorjaarsnota niet tegelijk met de ex-ante doorrekening van het CPB, het advies van de Raad van State en de kabinetsreactie daarop en het Stabiliteitsprogramma versturen. Wel blijft dit de ambitie voor volgend jaar. Ambtelijk is de concept brief afgestemd met zowel de RvS als het CPB.
- Er zijn nog twee bijlages toegevoegd:
  - De bijlage 'opmerkelijke belastingconstructies' is toegevoegd.
  - De bijlage 'Vermogensverdeling in beeld' van het CBS is toegevoegd. Deze nemen wij sinds vorig jaar integraal over van het CBS.
- De visuele samenvatting is toegevoegd.
- Ook zijn de laatste wijzigingen met betrekking tot de taakopdracht van het IBO Bekostiging Elektriciteitsinfrastructuur uit de ministerraad verwerkt in de Voorjaarsnota.
- Ook de laatste opmerkingen van u (minister en stasFB) zijn verwerkt.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.